

การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สกุลทิพย์ พรหมรังีกา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศึกษา

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”

ของ สกุลทิพย์ พรหมรังกา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ทองศรี

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ पुलเจริญ

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
ดร.ปริญญา สร้อยทอง

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้วิจัย	สกุทธิพย์ พรหมรังกา
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2567
คำสำคัญ	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, ความฉลาดทางสังคม, พลเมืองโลก

บทคัดย่อ

งานวิจัยการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน อาจารย์มหาวิทยาลัยศึกษานิเทศก์ นักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) การเก็บข้อมูลจากการใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์ 2) คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 4) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะในบริบทที่หลากหลาย พบข้อจำกัดในการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับสถานการณ์จริง เนื่องจากการสอนส่วนใหญ่ยังเน้นการบรรยาย ครูต้อง

เร่งสอนเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผลกับนักเรียนโดยใช้มาตรฐานเดียวกัน 2) แนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม เน้นหาเน้นปรากฏการณ์ในสังคมปัจจุบันที่เชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียนจากท้องถิ่นสู่สากล วิธีการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนโดยเน้นประสบการณ์ผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาสังคม และประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย พบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบ RISE ประกอบด้วย R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) I : Inspiration (การสร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์) S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์) และ E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) เพื่อนำไปการรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) การแสดงออก (Expressive Communication) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) และความยืดหยุ่น (Adaptability) จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนเกิดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยเกิดการรับรู้ต่อตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการอารมณ์และความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีเหตุผล มีแนวคิดที่เปิดกว้าง เข้าใจบริบทสังคมเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น สามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่นในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

Title	DEVELOPING SOCIAL INTELLIGENCE AMONG GLOBAL CITIZENS THROUGH PHENOMENON-BASED LEARNING MANAGEMENT FOR HIGH SCHOOL STUDENTS
Author	Sakoonthip Phromrangka
Advisor	Assistant Professor Atchara Sriphan, Ph.D.
Academic Paper	M.Ed. Thesis in Social Studies - (Type A 2), Naresuan University, 2024
Keywords	Phenomenal-based learning, Social Intelligence, Global Citizen

ABSTRACT

This qualitative research study aimed to develop social intelligence among global citizens through phenomenon-based learning management for high school students. The objectives were: 1) to examine instructional models and problems in The Social Studies, Religion, and Culture Department that foster social intelligence in the current global context, and 2) to develop a phenomenon-based learning model to enhance social intelligence among global citizens. Data collection involved: 1) interviews with key informants, including Social Studies, Religion, and Culture teachers in Nan province, university professors, educational supervisors, social studies education specialists, and upper secondary students, and 2) the implementation of a teacher's manual based on the phenomenon-based learning approach to develop social intelligence as global citizens, from 39 students of Mathayomsuksa 6 at Chiang Klang "Prachapattana" School. The research instruments included: 1) semi-structured interview questions, 2) the teacher's manual incorporating the phenomenon-based learning model, 3) a global social intelligence assessment, and 4) focus group discussion guidelines. The data were analyzed using inductive analysis and triangulation to ensure reliability, followed by descriptive interpretation.

The findings revealed that: 1) social intelligence development among global citizens was not explicitly addressed in the current curriculum under the Basic Education Core Curriculum. While teachers attempted to integrate content to develop students' skills in diverse contexts, limitations existed in connecting knowledge to real-

world situations due to the predominantly lecture-based teaching approach, the pressure to meet learning outcome targets, and standardized student assessments. 2) The study proposed an effective instructional model based on constructivist principles, aiming to cultivate socially intelligent global citizens. The learning content focused on contemporary social phenomena relevant to students' lives, linking local and global contexts. The instructional approach emphasized experiential learning, collaborative work, critical thinking, synthesis, and problem-solving, with diverse assessment methods. The developed instructional model, referred to as the RISE Model, consists of R: Recognizing (Selecting a phenomenon), I: Inspiration (Engaging students in the phenomenon), S: Study (Investigating the phenomenon), and E: Explanation (Interpreting and explaining the phenomenon)

This model fosters self-awareness, awareness of others, social awareness, expressive communication, interpersonal relationships, empathy, and adaptability. The research concluded that students who engaged in learning through the RISE Model demonstrated enhanced social intelligence as global citizens. They developed greater self-awareness and awareness of others, effectively managed emotions and differing opinions rationally, adopted an open-minded perspective, and understood social contexts to foster positive interactions with others. Furthermore, they were able to communicate creatively, demonstrate empathy, and adapt flexibly to diverse situations in ways that align with the demands of a rapidly changing world.

ประกาศขอบคุณการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ทองศรี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแนวทางที่ช่วยให้งานวิจัยนี้ สมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้มอบความรู้ค่าปรึกษา กำลังใจ และหลักการในการดำเนินงานวิจัย พร้อมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ด้วยความเมตตาและเสียสละเวลาอันมีค่า นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และอาจารย์ ดร.ปริญญา สร้อยทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่มี คุณภาพและความถูกต้องสมบูรณ์ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณา ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่า ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครูอาจารย์ของโรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” รวมทั้งนักเรียน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ที่ให้การดูแล ในกระบวนการวิจัยตลอดมา ขอขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย นเรศวร และเพื่อน ๆ พี่น้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ กำลังใจ และการสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี แม้ไม่สามารถกล่าวถึงทุกท่านโดยละเอียดได้ ณ ที่นี้

เหนือสิ่งอื่นใด ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครอบครัว ผู้ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนและกำลังใจ สำคัญในทุกด้าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ข้าพเจ้าขอขอบคุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่พึงเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้แต่คุณตา บิดา มารดา คณาจารย์ และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทความรู้ เป็นรากฐานสำคัญทางวิชาการ รวมถึงการอบรมสั่งสอนและการสนับสนุนที่ได้รับ ตลอดระยะเวลาการศึกษา อันนำไปสู่ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในที่สุด

สกุลทิพย์ พรหมรังกา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคณาจารย์.....	ช
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของงานวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	12
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	20
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก.....	48
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของ พลเมืองโลกในปัจจุบัน.....	76
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก.....	81
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	89
รูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน.....	89
ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก.....	121
บทที่ 5 บทสรุป.....	171
สรุปผลการวิจัย.....	172
อภิปรายผลการวิจัย.....	180
ข้อเสนอแนะ.....	192
บรรณานุกรม.....	193
ภาคผนวก.....	201
ประวัติผู้วิจัย.....	281

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	16
ตาราง 2 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง.....	21
ตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จาก 4 แนวคิดของนักการศึกษา.....	29
ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จาก 4 แนวคิดของนักการศึกษา.....	31
ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์รูปแบบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning).....	35
ตาราง 6 แสดงการสังเคราะห์รูปแบบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning).....	36
ตาราง 7 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จากแนวคิดของ 4 นักการศึกษา และ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	38
ตาราง 8 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม.....	45
ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก.....	55
ตาราง 10 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก.....	58
ตาราง 11 แสดงการสังเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก.....	60
ตาราง 12 แสดงการสังเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก.....	67
ตาราง 13 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาด ทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน.....	118
ตาราง 14 แสดงสรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก.....	165
ตาราง 15 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาด ทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน.....	265

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบคิดการวิจัย.....	75
ภาพ 2 แสดงสรุปขั้นตอนและแผนการดำเนินการวิจัย.....	88
ภาพ 3 แสดงการเรียนรู้แบบกลุ่ม.....	101
ภาพ 4 แสดงการสอนแบบบรรยาย.....	103
ภาพ 5 แสดงคำชี้แจง คู่มือครูการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	135
ภาพ 6 แสดงนักเรียนศึกษาปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคม.....	138
ภาพ 7 แสดงกิจกรรมใจเขาใจเรา นักเรียนนำกระดาษเขียนความรู้สึกมาใส่กล่อง.....	138
ภาพ 8 แสดงนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา.....	139
ภาพ 9 แสดงนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	140
ภาพ 10 แสดงตัวอย่างใบงานการพึ่งพาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	141
ภาพ 11 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนโปสเตอร์แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดน่าน.....	142
ภาพ 12 แสดงนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษา.....	142
ภาพ 13 แสดงการสรุปความรู้เพื่อนำเสนอความรู้ในรูปแบบของรูปแบบพรีเซนเทชัน.....	143
ภาพ 14 แสดงตัวอย่าง Mind Mapping การศึกษาความขัดแย้งระหว่างรุ่นในครอบครัว.....	143
ภาพ 15 แสดงตัวอย่าง Mind Mapping ศึกษาความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ.....	144
ภาพ 16 แสดงตัวอย่างผลงานจากการศึกษาการเข้าถึงการรักษาพยาบาล.....	144
ภาพ 17 แสดงตัวอย่างงานนำเสนอปัญหาหมอกควันในภาคเหนือในรูปแบบวิดีโอ.....	145
ภาพ 18 แสดงตัวอย่างผลงานแนวทางการแก้ไขปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ.....	145
ภาพ 19 แสดงการนำเสนอผลการศึกษา.....	146
ภาพ 20 แสดงแบบประเมินผลงานนักเรียน.....	148
ภาพ 21 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล.....	149
ภาพ 22 แสดงแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม.....	150
ภาพ 23 แสดงตัวอย่างการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 1.....	152
ภาพ 24 แสดงตัวอย่างการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 2.....	153

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพ 25 แสดงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions).....	154
ภาพ 26 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนการศึกษาประเด็นความขัดแย้งในสังคม.....	158
ภาพ 27 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนที่สะท้อนการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ.....	160
ภาพ 28 แสดงการทำงานร่วมกันในกลุ่ม.....	161
ภาพ 29 แสดงตัวอย่างการสะท้อนประสบการณ์ที่รู้สึกแตกต่างจากผู้อื่นจากกิจกรรม ใจเขาใจเรา.....	162
ภาพ 30 แสดงแผนภาพสรุปกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก.....	170

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

โลกยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลายทั้งด้านประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ดังเช่นเหตุการณ์ต่อไปนี้ สหประชาชาติ รายงานว่าปัญหาความอดอยากหิวโหยและปัญหาโรคอ้วนเป็นปัญหาที่กำลังเพิ่มมากขึ้นทุกปี แม้ว่าอาหารที่ผลิตขึ้นในโลกนั้นเพียงพอสำหรับการเลี้ยงดูคนมากกว่า 10,000 ล้านคน แต่ยังมีผู้คนที่ต้องเผชิญกับความอดอยากหิวโหยและความยากจน โดยเฉพาะผู้หญิงมีโอกาสตกอยู่ในสภาพยากจนและอดอยากมากกว่าผู้ชาย ซึ่งอาจเกิดจากค่าแรงต่ำกว่าเพราะความไม่เท่าเทียมทางเพศ และปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน (บีบีซี นิวส์ ไทย, 2567) โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมของโลก ในปี 2023 ที่ผ่านมาเป็นปีที่ร้อนที่สุดเท่าที่มีการบันทึกสถิติมาซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและอิทธิพลจากปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) ทำให้โลกใกล้เลยจุดหมายสำคัญด้านสภาพอากาศระดับนานาชาติ ที่ตกลงกันไว้ว่าจะพยายามจำกัดไม่ให้อุณหภูมิเฉลี่ยโลกสูงเกิน 1.5 องศาเซลเซียสเทียบกับช่วงก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม (บีบีซี นิวส์ ไทย, 2567) นอกจากความร้อนของอุณหภูมิโลกแล้ว โลกยังต้องเผชิญสถานการณ์ร้อนระอุจากความขัดแย้งในหลายพื้นที่ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื้อต่อเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น สงครามอิสราเอล-ฮามาส ที่ขัดแย้งมายาวนาน จากปัจจัยด้านผลประโยชน์ อำนาจ และความเชื่อ โดยแต่ละฝ่ายใช้อาวุธยุทธวิธีรูปแบบใหม่เพื่อโจมตีกัน ส่งผลให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนทุกฝ่าย (พีพีทีวี ออนไลน์, 2566) สถานการณ์ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนการพัฒนาของมนุษยชาติที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้คนจะต้องเตรียมตัวเองให้พร้อมต่อการปรับตัวและรับมือกับท้าทายเกิดขึ้นนี้

จากการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของโลกส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและจังหวัดน่านทั้งทางตรงและทางอ้อม สถานการณ์ในจังหวัดน่านปัจจุบันพบว่ามีปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนจากภาวะความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูง รวมทั้งมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงของภาคเหนือและของประเทศ นอกจากนี้ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศจากการเพิ่มสูงขึ้นของอุณหภูมิโลกส่งผลให้เกิดภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อตารางชีวิตของผู้คนในจังหวัดน่าน เช่น ภาวะฝนแล้ง อุทกภัย ดินถล่ม และหมอกควันไฟป่า เป็นต้น ดังนั้นแล้วตามเป้าหมายแผนพัฒนาของจังหวัดน่านจึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ คือการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (สำนักงานจังหวัดน่าน กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2567)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกคนที่อาศัยอยู่บนโลกในฐานะการเป็นพลเมืองโลก จะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าตนเองต้องมีส่วนรับผิดชอบ การจะสร้างทัศนคตินี้สามารถเริ่มจากการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเป็นพลเมืองโลกที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตั้งแต่ในบริบทท้องถิ่น รอบตัวของนักเรียนจนถึงระดับโลก โดยจะต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าโดยตรงต่อการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตของนักเรียน เน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัวสู่การสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนอย่างยั่งยืน ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความฉลาดทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข โดยต้องเริ่มจากการรับรู้และเข้าใจความต้องการของสังคม การมองโลกในแง่ดี (positive thinking) จะช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมดุล (เพชรบุรุษ บัณฑิตสิริจรูญรัฐ, 2558)

การจัดการเรียนรู้แก่พลเมืองโลกให้พัฒนาความฉลาดทางสังคมเป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสามารถของบุคคลที่รับรู้และเข้าใจพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น และบริบทในสังคมท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอย่าง สามารถรับมือกับบุคคลและสถานการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นความฉลาดทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองโลก คือ การรับรู้ต่อตนเองโดยรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง มีทัศนคติในด้านบวก เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก รับรู้ถึงผู้อื่นทำความเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่น ด้วยความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย จนสามารถตีความการแสดงออกอย่างถูกต้องตามความมุ่งหวังของอีกฝ่ายได้ นอกจากนี้ต้องเข้าใจถึงบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ที่ความเชื่อมโยงกันของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อการขับเคลื่อนสังคมอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ในการดำรงชีวิตในสังคมโลกนั้นจะต้องแสดงออกผ่านการสื่อสารทางคำพูดและการกระทำอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพดีต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้ โดยมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้การช่วยเหลืออย่างจริงใจเมื่อบุคคลอื่นเผชิญสถานการณ์ยากลำบากบนพื้นฐานของความยึดมั่นในการใช้เหตุผลตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และยุติธรรม มีความยืดหยุ่นใช้ทักษะคิดอย่างมีวิจารณญาณ

และสร้างสรรค์ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้ โดยยึดมั่นในความเชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

ในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวทางตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยึดหลักการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs 2030) และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 กำหนดแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีตัวชี้วัดเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีเพื่อป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้นักเรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 มีวัตถุประสงค์พัฒนาประเทศสู่ " สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน " เสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีเป้าหมายหลักในการผลักดันการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ที่ตอบโจทย์กับสังคมยุคใหม่ สร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนไทยให้มีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ในสังคมแห่งความเท่าเทียมเป็นธรรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม

ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการดำรงชีวิตทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนาทักษะในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับความท้าทายที่เกิดจากการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโลกในแต่ละยุคสมัย โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศและโลกได้อย่างยั่งยืน อันเป็นคุณลักษณะของการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความฉลาดทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมโลก ตามจุดมุ่งหมายมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายการมีความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกจะต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในโลกความเป็นจริงผ่านการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่สนใจในสังคมนรอบตัวเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกิดมุมมองที่หลากหลายขึ้น สามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหาที่เผชิญในชีวิต และสังคมได้ โดยลักษณะการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลกจะส่งเสริมให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้ มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประเด็นโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่พบเจอ เป็นการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองโลกผ่านความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ที่สำคัญต้องนำเอาประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในโลกหรือในชีวิตของนักเรียนมาออกแบบบทเรียน (อรรถพล ประชาสโนบล, 2564) ภายใต้ขอบข่ายเนื้อหาที่จะเสริมสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เพื่อหาแนวทางสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ส่งเสริมมีคุณภาพชีวิตที่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมในสังคม และสิทธิมนุษยชน พร้อมพัฒนาจากการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ตามแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เติบโตไปเป็นพลเมืองที่ให้คุณค่ากับโลกที่ยุติธรรม เท่าเทียม และเคารพคุณค่าที่แตกต่างกันของมนุษย์พร้อม ๆ กับลงมือสร้างสังคมโลกที่ดีขึ้นกว่าเดิม

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนไปสู่เป้าหมายข้างต้นคือแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน หรือ Phenomenon - Based Learning ตามที่ Silander (2015 อ้างถึงใน เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2563) นักการศึกษาคนสำคัญของฟินแลนด์ ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสำรวจปรากฏการณ์ที่ข้ามขอบเขตข้อจำกัดของรายวิชา กระบวนการเรียนรู้และการสอนจะเริ่มจากปรากฏการณ์ (Phenomena) ที่พบได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งปรากฏการณ์ที่นำมาใช้ในการเรียนรู้นั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่ในบริบทจริง ทั้งข้อมูล ทักษะ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะมีลักษณะเป็นหัวข้อแบบองค์รวม เช่น ความเป็นมนุษย์ สหภาพยุโรป สื่อและเทคโนโลยี สถานการณ์น้ำและพลังงาน เป็นต้น มุ่งเน้นการบวนการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านกระบวนการคิด การตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเพื่อนำนักเรียนไปสู่การค้นหาคำตอบ ให้นักเรียนได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะหลัก (core skills) และทักษะทางอารมณ์ (soft skills) ในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีความหมายต่อตนเองและยั่งยืน (อรรถพรณ บุตรกตัญญู, 2561)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือกระทำ หรือการปฏิบัติที่ต้องผ่านกระบวนการคิด โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วนำมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ เพื่อขยายโครงสร้างทางปัญญา (Schema) ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือช่วยสร้างกระบวนการให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ หรือสร้างความรู้ของนักเรียนโดยการนำวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมหรือสื่อการสอน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (สุมาลีชัยเจริญ, 2545) สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนานิยม โดยเชื่อว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม ท่ามกลางโลกยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายและซับซ้อน การศึกษาควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เป้าหมายการศึกษาจึงมุ่งให้นักเรียนสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง สร้างความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้ นักเรียนต้องมีจิตสำนึกในหน้าที่ รับผิดชอบต่อสังคม โดยเหตุนี้ นักเรียนจำเป็นต้องหาประสบการณ์ด้วยตนเองเพื่อจะได้รู้จักตนเอง บริบทสังคม ตลอดจนรู้ว่าตนเองจะทำอะไรเพื่อสร้างสังคมในอนาคตที่น่าอยู่ นักเรียนมีเสรีภาพภายใต้การกระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ และขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ตระหนักว่าส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตประจำวันของตนเองและคนในสังคม เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะการคิด การแก้ไขปัญหา ที่มีความหมายกับตนเองเพื่อสามารถนำไปปรับใช้กับการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่จะจบการศึกษาเพื่อออกไปสู่การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและใช้ชีวิตในสังคมเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดน่านที่เติบโตมาในสังคมที่เป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น แต่ขณะเดียวกันก็กำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบทท้องถิ่นกับแนวคิดสากล เพื่อให้เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง รู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก สามารถเชื่อมโยงและปรับตัวกับโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จะทำให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาปรากฏการณ์จริง ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสังคม เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และพัฒนาทักษะในการปรับตัวต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

- 1) หลักการและแนวคิด
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) เนื้อหาสาระ
- 4) วิธีการจัดการเรียนรู้
- 5) การวัดและประเมินผล

1.1.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

1.2.1 หลักการและแนวคิด

1.2.2 วัตถุประสงค์

1.2.3 เนื้อหาสาระ

1.2.4 วิธีการจัดการเรียนรู้

1.2.5 การวัดและประเมินผล

จัดทำคู่มือครูตามรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เนื้อหาที่เน้นปรากฏการณ์จากบริษัท ท้องถิ่นสู่บริบทโลก ให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใช้ทักษะการทำงานร่วมกัน เลือกวิธีการวัดผลอย่างเหมาะสมจากการประเมินผลงานนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม และการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคม

1.3 เนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ คือ วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สาระ การเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใต้ข้อบ่งชี้แนวคิดการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1.3.1 การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

1.3.2 ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

1.3.3 การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

1.3.4 คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน

1.3.5 การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลาย จนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

1.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์

ชั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์

ชั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์

1.5 ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1.5.1 การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)

1.5.2 การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)

1.5.3 การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)

1.5.4 การแสดงออก (Expressive Communication)

1.5.5 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship)

1.5.6 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

1.5.7 ความยืดหยุ่น (Adaptability)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 1

2.1.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) มีคุณสมบัติเป็นครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5 คน

2.1.2 ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) มีคุณสมบัติมีความเชี่ยวชาญประสบการณ์สอนในด้านการสอนสังคมศึกษา แบ่งเป็น อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ ที่เชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน

2.1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ที่ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 5 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ในรายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 จำนวน 39 คน

3. ขอบเขตสถานที่

โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ มีนาคม 2567 – กุมภาพันธ์ 2568

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน** หมายถึง การนำปรากฏการณ์เกี่ยวกับประเด็นสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียนให้นักเรียนศึกษาในมุมมองที่หลากหลาย ตั้งคำถามหรือตั้งปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าว เพื่อใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันหาคำตอบของปัญหาหรือคำถามที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่สนใจร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของนักเรียนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียนเพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ทำการสืบเสาะหาคำตอบ ผ่านการค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และหาคำตอบปัญหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอผลการเรียนรู้โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสะท้อนองค์ความรู้อธิบายปรากฏการณ์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการหาแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมินผลงานร่วมกัน

2. **ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก** หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่รับรู้และเข้าใจพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น และบริบทในสังคมท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอย่าง สามารถรับมือกับบุคคลและสถานการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นความฉลาดทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองโลก ตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง มีทัศนคติในด้านบวก เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก

2.2 การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย สามารถตีความการแสดงออกอย่างถูกต้องตามความมุ่งหวังของอีกฝ่าย

2.3 การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) การรับรู้และเข้าใจถึงบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีผลเชื่อมโยงกันของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่พลเมืองต้องดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน รักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ขจัดความขัดแย้ง และเห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อการขับเคลื่อนสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การแสดงออก (Expressive Communication) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทางคำพูดและการกระทำอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในแต่ละสถานการณ์ เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

2.5 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพดีต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้

2.6 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การรับรู้ความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง คำนึงถึงผู้อื่นและให้การช่วยเหลืออย่างจริงใจเมื่อบุคคลอื่นเผชิญสถานการณ์ยากลำบากบนพื้นฐานของความยึดมั่นในการใช้เหตุผล ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และยุติธรรม

2.7 ความยืดหยุ่น (Adaptability) ความสามารถในการเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรองผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนสามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลก

2. ผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเอง

3. ผู้สอนเกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

4. โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกนำไปสู่การพัฒนาเป็นตัวอย่างและเผยแพร่ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

- 1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 1.3 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 1.4 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

- 3.1 ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
- 3.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
- 3.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
- 3.4 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
- 3.5 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

4. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม

- 4.1 ความหมายของความฉลาดทางสังคม
- 4.2 องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม
- 4.3 การพัฒนาความฉลาดทางสังคม
- 4.4 การวัดความฉลาดทางสังคม

5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

- 5.1 ความหมายของการเป็นพลเมืองโลก
- 5.2 คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก
- 5.3 ลักษณะการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

5.4 ขอบข่ายเนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ดังนั้นจึงทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Saylor et al. (1981) ให้ความหมายของรูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง รูปแบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดรูปแบบการกระทำพฤติกรรมขึ้นรูปแบบหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

Joyce, & Weil (2004) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยต้องมีการวางแผนหลักสูตร หน่วยการสอน แผนการสอน ช่วยออกแบบสื่อการเรียนรู้ หนังสือเรียน แบบฝึกหัด สื่อประสม มีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ขั้นตอนการสอน (Syntax) ระบบสังคม (social system) หลักการตอบสนอง (principle of reaction)

Duke Daniel (2004) ให้ความหมายรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดด้านการสอน ซึ่งได้มาจากทฤษฎีการศึกษา โดยมีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนควรเรียน และวิธีการเรียนรู้ มีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกัน ไม่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใดที่ดีที่สุด

ทิตินา แชมมณี (2553) ได้อธิบายเกี่ยวกับ "รูปแบบการเรียนรู้" หรือ "รูปแบบการเรียนการสอน" (Teaching/Instructional Model) คือ แนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่มีการจัดองค์ประกอบหลัก ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิด ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอน รวมถึงวิธีการสอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีและหลักการที่เลือกใช้ โดยรูปแบบการเรียนการสอนนั้นต้องได้รับการทดสอบหรือพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพ

และสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้สำหรับรูปแบบนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมชาย รัตนทองคำ (2556) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการสอน (instructional model) คือ รูปแบบหรือแบบพิมพ์เขียวสำหรับการสอน ที่บอกถึงลำดับ ขั้นตอน การเตรียมการการจัดกิจกรรม และการประเมินผล ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ โดยออกแบบเพื่อมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ โดยทั่วไปรูปแบบ การสอนพัฒนาจากการศึกษาวิจัย จะบอกถึง หลักการและเป้าหมาย ทฤษฎีหรือแนวคิดสำคัญที่รองรับ รูปแบบ ลำดับขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเตรียมการ และการประเมินผล เป็นต้น

วลิตา อุ่นเรือน (2563) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนหรือรูปแบบการดำเนินการสอนที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ และสอดคล้องกับทฤษฎีและ หลักการที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งได้ถูกพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยให้นักเรียน บรรลุผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งไว้ในรูปแบบการเรียนรู้

ชวล บัวศรี (2565) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบตามแนวคิด ทฤษฎี หลักการ หรือ ความเชื่อที่ต่าง ๆ ซึ่งมุ่งหวังให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปในทางที่มีระบบ โดยการใช้วิธีสอน และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ โดยมีการพิสูจน์หรือทดสอบ ประสิทธิภาพแล้วว่าเป็นวิธีที่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางหรือแผนในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้

จากความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ หมายถึง รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ที่มีแบบแผนตามปรัชญา ทฤษฎี หรือแนวคิด เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนานักเรียนเฉพาะด้าน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนและเทคนิค การสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ ว่ามีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

มีนักการศึกษาได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Anderson (1997) ระบุองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของการเรียนรู้ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามทิศทางที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามหลักการของแนวคิด ทฤษฎีในการจัดการ เรียนรู้

2. การจัดเนื้อหา การเลือกและจัดระเบียบเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และความต้องการของนักเรียน

3. วิธีการสอน การเลือกใช้เทคนิคการสอน สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. การวัดและประเมินผล เป็นการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อวัดระดับประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้

Joyce, & Weil (2004) ระบุองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. แนวคิดและหลักการ เป็นพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหา และขั้นตอนของกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจ และมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้

2. เนื้อหาการเรียนรู้ เลือกเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และความสามารถของนักเรียน

3. วิธีการสอนและการกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้แบบปฏิบัติ และการเรียนรู้แบบสะท้อนผล เป็นต้น

4. การใช้สื่อการสอน เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

5. การประเมินผลการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อวัดความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ทิตานา แชมมณี (2553) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและแนวทางของกระบวนการเรียนรู้

2. การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีที่กำหนดไว้

3. การจัดระบบ การจัดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามความสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. เป็นการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการสอน ที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สมชาย รัตนทองคำ (2556) อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นเตรียมการ ในขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ คือ 1) การสำรวจปัญหาและทรัพยากร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน 3) การวิเคราะห์นักเรียน 1) การวิเคราะห์และจัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) การกำหนดวิธีสอนและกิจกรรม 6) การกำหนดสื่อการสอน 7) การกำหนดแนวทางการประเมินผล 8) การเขียนแผนการสอน

2. ขั้นดำเนินการ ในขั้นนี้เป็นการดำเนินการสอน และให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ได้เตรียมการไว้ ขั้นดำเนินการสอนสามารถจำแนกได้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) การนำเข้าสู่บทเรียน 2) การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การสรุป

3. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นตรวจสอบว่า การเรียนการสอนที่ได้เตรียมการและดำเนินการนั้น สามารถนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ และจากผลการประเมินดังกล่าวอาจนำไปใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป ในการประเมินผลอาจจำแนกได้เป็น 1) การประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการสอนของผู้สอนซึ่งการประเมินนี้อาจประเมินระหว่างการจัดการเรียนการสอน (formative) โดยการซักถามคำถามท้ายชั่วโมง หรือสอบสรุปประจำบท หรือประเมินผลสัมฤทธิ์ (summative) โดยสอบปลายภาคเพื่อตัดสิน 2) การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ธนภัทร จันท์เจริญ (2566) กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอนควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. หลักการ เป็นแนวคิด ทฤษฎี พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่สร้างขึ้น
2. วัตถุประสงค์ คือ เป้าหมายหรือความคาดหวังที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามรูปแบบที่สร้างขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุผลตามที่มุ่งหวังหรือกำหนดไว้

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เป็นการอธิบายถึงการจัดการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่มีรายละเอียดของกิจกรรม บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้สอนอย่างชัดเจน

4. ขั้นวัดและประเมินผล เป็นแนวทางของการกำกับ ติดตาม เพื่อวัดและประเมินผลส่วนที่เกี่ยวข้องที่จะบ่งบอกถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	Anderson, T. P. (1997)	Joyce, B. and Weil, M. (2004)	ทิตนา แชมมณี (2553)	สมชาย รัตนทองคำ (2556)	ธนภัทร จันท์เจริญ (2566)
1. หลักการและแนวคิด		✓	✓	✓	✓
2. วัตถุประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓
3. เนื้อหาสาระ	✓	✓		✓	
4. วิธีการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
5. การวัดและประเมินผล	✓	✓		✓	✓

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกจากองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. หลักการและแนวคิด เป็นหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. วัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของการเรียนรู้ เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระ เป็นการเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้แกนกลาง และเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน
4. วิธีการจัดการเรียนรู้ เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนวิธีการการจัดการจัดการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้สอน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน
5. การวัดและประเมินผล เป็นขั้นตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่า ผลการจัดการเรียนรู้สามารถนำนักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพื่อนำไปวิเคราะห์หาแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3. ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาได้กล่าวถึงประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Saylor et al. (1981) ได้จำแนกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 แบบ ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชา (Subject Matter /Discipline)

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นสมรรถภาพ (Specific Competencies /Technology)
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นคุณลักษณะ (Human Traits /Processes)
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Functions /Activities)
5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรเน้นความต้องการและความสนใจของนักเรียน (Interests and Needs /Activities)

Joyce, & Weil (2009) ได้จัดกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็น 4 กลุ่ม ตามแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับจิตวิทยาทางการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (The Information-Processing Models) มุ่งเน้นการได้รับข้อมูล ระบุปัญหาการจัดการข้อมูล และหาข้อสรุป เพื่อสร้างความคิดรวบยอดจากการเรียนรู้ของบุคคล
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาสังคม (The Social Models) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานแบบร่วมมือ เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างบุคลิกภาพ (The Personal Models) รูปแบบนี้เริ่มจากทัศนคติของตนเอง เพื่อให้เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตดีขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานความอิสระที่แต่ละคนจะต้องตระหนักและรับผิดชอบในตนเอง
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพฤติกรรม (The Behavioral Models) เป็นรูปแบบที่เน้นความรู้ที่เกิดจากบุคคลตอบสนองต่อภาระงานและการสะท้อนกลับ สังเกตพฤติกรรม กำหนดภาระงาน และวิธีการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนา

ทิศนา ขัมมณี (2560) ได้แบ่งประเภทรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียนในหลากหลายด้าน เช่น เนื้อหาสาระในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด มีความสำคัญในการพัฒนาเขาวินิจฉัยและกระบวนการคิดของนักเรียน
2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้

เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดี จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) เป็นการส่งเสริมความสามารถทางการปฏิบัติจริง การแสดงออก หรือการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยหลักการและวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนา

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เน้นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งอาจครอบคลุมกระบวนการทางสติปัญญา เช่น การสืบค้นและแสวงหาความรู้ รวมถึงกระบวนการคิดที่หลากหลาย หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม

5. รูปแบบการเรียนการสอนเน้นการบูรณาการ (Integration) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ทั้งทางด้านสาระความรู้และกระบวนการ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านหรือการพัฒนาแบบองค์รวม

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าสามารถจัดประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพฤติกรรม และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการเพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายเพื่อตอบสนองการพัฒนานักเรียนได้อย่างตรงจุดประสงค์ และสามารถประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามบริบทเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาไว้ ดังนี้

Joyce, & Weil (2004) ได้กำหนดหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism)

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะต้องมีการพิสูจน์ วิจัยเพื่อทดสอบและตรวจสอบคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ อาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างหลากหลาย หรือมีการพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์เฉพาะ

4. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะมีจะมีวัตถุประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายในการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ทศนา แคมมณี (2545) อธิบายขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. การศึกษาหลักการ ทฤษฎี สภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง ที่ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และช่วยป้องกันปัญหาที่อาจทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ เพื่อกำหนดองค์ประกอบและจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3. การกำหนดองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ โดยพิจารณาถึงสิ่งที่จะช่วยให้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ นำองค์ประกอบที่กำหนดไว้มาจัดหมวดหมู่โดยจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ อย่างเป็นเหตุและเป็นผล

4. การจัดผังรูปแบบ โดยแสดงลำดับขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

5. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น
6. การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้อันว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่
7. การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน โดยนำผลจากการทดลองใช้ไปปรับปรุงให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อันให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

สกุศลการ สังข์ทอง (2562) ได้อธิบายการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) เป็นขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน

2. การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน (Design and Development: D and D) เป็นขั้นการสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน

3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน (Implementation: I) เป็นขั้นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน

4. การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน (Evaluation: E) เป็นขั้นการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน

จากที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อันข้างต้นจะต้องมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน เริ่มจากกำหนดเป้าหมายการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน ศึกษาหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสภาพการจัดการเรียนรู้อันในปัจจุบันเพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ออกแบบขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้อัน มีการพิสูจน์ทดลองหาประสิทธิภาพของการนำไปใช้ และประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้อันที่มี

ความสมบูรณ์มากขึ้น โดยในงานวิจัยได้นำแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกของสังคม มุ่งเน้น การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึง กระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยตามปัจจัยต่าง ๆ และส่งเสริมความเข้าใจ ในตนเองและผู้อื่น การสร้างคุณลักษณะด้านความอดทน ความอดกลั้น และการยอมรับในความแตกต่าง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการเป็นพลเมืองที่ดี ในประเทศชาติและสังคมโลก

หลักการ

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็น พลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิหน้าที่ เสรีภาพการดำเนิน ชีวิตอย่างสันติสุขใน สังคมไทยและสังคมโลก

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และ อารมณ์ขันประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

ตาราง 2 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-ม.6	1. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ กู้ยืมเงิน จำนำ จำนอง ◆ กฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ◆ กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ◆ ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
ม.4-6	2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ โครงสร้างทางสังคม <ul style="list-style-type: none"> - การจัดระเบียบทางสังคม - สถาบันทางสังคม ◆ การขัดเกลาทางสังคม ◆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ◆ การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม
	3. ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เคารพกฎหมาย และกติกาสังคม - เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น - มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม - เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง - มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม - มีคุณธรรมจริยธรรมใช้เป็นตัวกำหนด ความคิด
ม.4-6	4. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน ◆ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ ในเวทีโลกที่มีผลต่อประเทศไทย ◆ สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ◆ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
5.	วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม ◆ ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ◆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ◆ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล ◆ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ต้งาม ◆ วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล

สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่นักเรียนในหลายมิติของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกในสังคม รวมถึงการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การเรียนรู้เหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามเวลา รวมถึงสามารถรับรู้ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมโลก การพัฒนาความฉลาดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่เน้นการทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะการฝึกฝนความอดทน การยอมรับความแตกต่าง และการยึดมั่นในคุณธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในระดับชาติและระดับโลก การพัฒนาความฉลาดทางสังคมนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกและส่งเสริมจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่มีคุณสมบัติสำคัญในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

1. ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2019) โดยการบรรยายของ Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttilla ได้ให้ความหมาย การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal based learning : PhBL) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

(Project based learning) ฯลฯ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration)

พงศธร มหาวิทยาลัย (2561) ให้นิยามการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชาในมุมมองที่องค์รวมมากกว่าการแบ่งแยกเป็นวิชา โดยใช้ปรากฏการณ์หรือประเด็นในชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาค้นคว้า แนวทางนี้มาจากการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน โดยกระบวนการเรียนรู้จะดำเนินการผ่านการสืบสอบและการใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based inquiry learning) ที่นักเรียนสามารถออกแบบการสำรวจและตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบหรืออธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ จากองค์ความรู้หลายสาขาวิชาและเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ว่าเป็นการเรียนรู้สัมพันธ์กับชีวิตจริงและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายด้วยตนเองจากการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม มาเป็นประเด็นในการศึกษาให้นักเรียนได้ตั้งคำถาม ดำเนินการวางแผนเพื่อแสวงหาคำตอบ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

2. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

Silander (2015 อ้างถึงใน อัสหะมะ หะยียูโซะ, 2565) แสดงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ประกอบด้วย

1. ความเป็นองค์รวม (Holisticity) ปรากฏการณ์ที่นำมาใช้จัดการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นและมองได้อย่างหลากหลาย โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาเหมือนการจัดการศึกษาโดยทั่วไป เพราะปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมิได้แบ่งเป็นรายวิชาอย่างชัดเจนอยู่แล้ว
2. สภาพจริง (Authenticity) คือ การใช้วิธีการ เครื่องมือและวัสดุที่จำเป็นในสถานการณ์ของโลกแห่งความเป็นจริง ปรากฏการณ์ที่นำมาจะช่วยสร้างให้บทเรียนมีความหมายด้วยความเข้าใจของนักเรียนเอง
3. บริบท (Contextually) ปรากฏการณ์ที่นำมาต้องสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับบริบทจริง มิใช่เรียนแคในห้องเรียนเท่านั้น แต่นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้
4. การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Inquiry learning) ในการเรียนรู้นั้น เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามหรือปัญหาที่ตนอยากรู้ และร่วมกันสร้างความรู้ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้

5. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นกระบวนการที่มุ่งมั่นในการพัฒนาสมมติฐานและทฤษฎีที่ใช้ในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถวางแผนกระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างภาระงาน การเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนที่จะช่วยให้ก้าวไกลกว่าสิ่งที่นักเรียนรู้ในปัจจุบัน เช่น โปสเตอร์ คลิปวิดีโอ คณิตศาสตร์ แผนผังหรือจัดนิทรรศการ เป็นต้น

Kompa (2017) ได้นำเสนอลักษณะการจัดการประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสืบเสาะ เริ่มต้นจากการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ภายใต้การสนับสนุนและคำแนะนำจากครู ซึ่งทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ แนะนำแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และชี้แนะแนวทางการค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การเริ่มต้นกระบวนการเรียนรู้มักเริ่มต้นด้วยการนำเสนอคำถามหรือประเด็นที่เกิดจากปรากฏการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งมักมีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาในการวิเคราะห์และหาทางแก้ไข
3. เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาเกิดขึ้นจากการที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันในการแสวงหาคำตอบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา
4. เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์ประเด็นต่าง ๆ โดยสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่องแม้ในขณะที่นักเรียนกำลังเสนอความคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หากเกิดคำถามที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบและสามารถวิพากษ์ได้ ก็อาจนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในขณะนั้น ซึ่งลักษณะนี้สะท้อนถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่นักเรียนจะพบเจอปัญหาหลายมิติในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องมีความรู้รอบตัว ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนในรูปแบบที่เป็นหน่วยหรือหมวดวิชา นักเรียนอาจจะได้รับความรู้เฉพาะในเนื้อหาหนึ่ง โดยมุ่งเน้นศึกษาลึกในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แต่ขาดความกว้างในการเชื่อมโยงความรู้ในหลาย ๆ ด้าน การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเน้นเนื้อหาของครูมักจะสอนในเนื้อหาที่มีความเฉพาะเจาะจงโดยไม่เน้นการเชื่อมโยงกับประเด็นอื่น ๆ

กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2019) โดยการบรรยายของ Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttilla ได้อธิบายลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้คือ เน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Inter Disciplinary) โดยไม่แบ่งรายวิชาเหมือนการจัดการศึกษาทั่วไป และเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์

ที่เป็นสภาพจริง (ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือปรากฏการณ์ที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น) โดยในการเรียนรู้จะเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เช่น ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เน้นให้นักเรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ได้สังเคราะห์ความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีแนวคิดที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ คือ

1. Responsibility นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยครู ต้องวางแผนอย่างรอบคอบว่างานที่มอบหมายนั้นท้าทาย และเหมาะสมต่อความสามารถของนักเรียน
2. Moving school เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเชิงกายภาพ (Physical activity) ซึ่งนักเรียนสามารถสังเกตปรากฏการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าและปฏิบัติได้ เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่ค้นคว้าเพิ่มเติมในการทำความเข้าใจ ติความ และลงข้อสรุปจากปรากฏการณ์นั้น ๆ
3. Interaction between school and parents ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน
4. The structure of the school day เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับเนื้อหา
5. Action based learning การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เช่น บทบาทสมมติ (role play) การแสดง (drama) การอภิปราย (debate) ความร่วมมือร่วมใจ (Co-operative)
6. New technology มีการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้
7. Together นักเรียนต่างอายุสามารถจับกลุ่มข้ามระดับชั้น เพื่อเรียนรู้ร่วมกันได้ โดยนักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะรับผิดชอบดูแลนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า
8. Alternative to working in a traditional classroom นักเรียนสามารถเลือกสถานที่ในการเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงานรวมถึงธรรมชาติของวิชาที่ได้รับการมอบหมายชิ้นงานนั้น
9. Feedback มีการสะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้ลักษณะการสะท้อนผลเชิงบวก เพื่อกระตุ้นนักเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีลักษณะเป็นองค์รวม เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสืบเสาะที่เริ่มต้นจากประเด็นคำถามจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในบริบทรอบตัว นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ ผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

นักการศึกษาได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไว้ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามแนวคิด Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttila (2019) ได้แก่

1. เลือกปรากฏการณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งต้องมีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียน หรือมีความสำคัญต่อชีวิตของนักเรียน โดยอาจเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไปแล้ว กำลังเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ ซึ่งปรากฏการณ์นี้ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

2. ใช้กระบวนการ PEE ในการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่เลือก โดยแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 P (Planning) คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในแต่ละวิชาเริ่มต้นจากการคัดเลือกเนื้อหาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้ แล้วร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อธรรมชาติวิชานั้น ตัวอย่างเช่นวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ที่รวมการจัดการเรียนรู้เรียนฟิสิกส์นิวเคลียร์โดยยกประวัติศาสตร์ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มาจัดการเรียนรู้รวมกับการค้นพบองค์ประกอบของอะตอม จนถึงการนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาระเบิดปรมาณู

2.2 E (Execution) คือ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ จะมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้าอย่างหลากหลาย ออกแบบการประเมินเชิงปฏิบัติในการพบทวนวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้องอภิปรายโต้เถียงเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้ของตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งให้แรงเสริมทางบวกแก่นักเรียนให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจและกล้าที่แสดงความเป็นตัวตนของตนเอง

2.3 E (Evaluation) คือ การประเมิน เป็นการประเมินระหว่างเรียนที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของนักเรียน โดยมีลักษณะการประเมินที่หลากหลาย เช่นการประเมินโดยครู เพื่อน ผู้ปกครอง และนักเรียนประเมินตนเอง จุดมุ่งหมายของการประเมินที่ไม่ใช่มุ่งเน้นเกรดหรือผลการเรียน แต่มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาตัวเองยิ่งขึ้น โดยที่ทุกคนสามารถพัฒนางานของตนเองในกรอบที่กำหนด ซึ่งการประเมินอาจกำหนดคะแนนให้อยู่ในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งแต่มีการประเมินร่วมกันของครูมากกว่าหนึ่งคน หรือกำหนดให้อยู่ในรายวิชาทั้งสองวิชาก็ได้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามแนวคิดของ Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018) ได้แก่

ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ (Observe the phenomenon) ครูนำเสนอปรากฏการณ์เพื่อช่วยนักเรียนในการสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์

ขั้นที่ 2 เขียนคำอธิบายเบื้องต้น (Compose an initial explanation) นักเรียนสามารถเขียนคำอธิบายเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการ และสาเหตุของปรากฏการณ์

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบ (Investigation) นักเรียนร่วมมือสืบเสาะหาคำตอบเป็นกลุ่มตามกระบวนการที่เกิดขึ้นและระบุสาเหตุความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์

ขั้นที่ 4 รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย (Compile the final explanation) นักเรียนในกลุ่ม ประเมินคำอธิบายเบื้องต้นและสร้างคำอธิบายสุดท้ายของปรากฏการณ์

ขั้นที่ 5 ให้เหตุผล (Giving reasons) บทสนทนาโต้ตอบระหว่างนักเรียนและนักเรียน เกี่ยวกับคำอธิบายที่สร้าง

Daehler, & Folsom (2016) ยังได้มีการนำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐานไว้ดังนี้

1. เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่คัดเลือกปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาให้นักเรียนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ในพิจารณาความเหมาะสมนั้นอาจจะ ดูได้จากความสอดคล้องกับประสบการณ์หรือสอดคล้องบริบทของนักเรียนเป็นหลัก และสิ่งสำคัญก็คือ ต้องเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียน มีความน่าสนใจ น่าค้นหา และจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และครูผู้สอน

2. วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะต้องยึดที่ตัวนักเรียนเป็นสำคัญ ว่าหากนักเรียนได้ศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวแล้ว นักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง สามารถนำความรู้ ต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมของนักเรียนไปประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนนำมาได้อย่างไร จะช่วย ทำให้นักเรียนไปถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ได้หรือไม่ ทั้งนี้ครูผู้สอนอาจจะต้องออกแบบหรือสร้าง กิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อจะช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามเป้าหมาย หรือ อาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ มาช่วยออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันด้วยก็ได้

3. วางลำดับกิจกรรม เริ่มต้นจากการให้นักเรียนได้สังเกตปรากฏการณ์ร่วมกัน ทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนและกับครูผู้สอน ทั้งนี้ครูผู้สอนเอง จะได้สำรวจความรู้หรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนจนนำไปสู่การตั้งประเด็นคำถามได้ โดยครูผู้สอน ต้องคอยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็น ร่วมกันอย่างอิสระ ทำให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียนได้มากที่สุด สร้างความเข้าใจและทำให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยทำให้นักเรียนมีความรู้สึกรักอยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

4. วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน สำหรับขั้นตอนนี้จะให้นักเรียน ได้อธิบายความรู้ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ นำเสนอผ่านการเขียนโปสเตอร์ นำเสนอ หน้าชั้นเรียน แสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นและสะท้อน ให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเกิดประโยชน์

พิชณฺ์วดี กิตติปัญญางาม (2564) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้อันใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผ่าน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตั้งคำถาม (Questioning) จากมุมมองอันแตกต่างหลากหลาย
2. สืบค้น (Research) ให้ได้ข้อมูลและความเชื่อมโยงในสิ่งที่ตนสงสัย ยุคนี้การสืบค้นจาก search engine หากคัดกรองดี ๆ จะได้ข้อมูลใหม่ ๆ มากมาย
3. ศึกษา (Investigation) จากการทดลอง ประมวลผลจากคำตอบที่เป็นไปได้ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ
4. ทดสอบ (Testing) ครูแนะนำนักเรียนให้เรียนรู้แนวคิดและทักษะที่จำเป็นเพื่อแก้ปัญหา
5. อธิบาย (Explanation) นักเรียนให้คำอธิบาย ทางออก หรือผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบโจทย์

ตาราง 3 แสดงทฤษฎีการวิจัยที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจาก 4 แนวคิดของนักการศึกษา

ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	Daehler, & Folsom (2016)	Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018)	Taneli Nordberg, & Ilkka Ahola-Luttila (2019)	ทฤษฎี กิตติปัญญา (2564)
<p>ขั้นที่ 1</p> <p>เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ</p> <p>ครูผู้สอนต้องคัดเลือก</p> <p>ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง</p> <p>ในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน และ</p> <p>เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจและ</p> <p>เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการสอน</p>	<p>สังเกตปรากฏการณ์ (Observe the phenomenon)</p> <p>เสนอปรากฏการณ์เพื่อช่วยนักเรียน</p> <p>ในการสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์</p> <p>ที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับเนื้อหา</p> <p>ที่ต้องการสอน</p>	<p>เลือกปรากฏการณ์ที่ใช้จัดการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรากฏการณ์ต้องเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ชิดและสำคัญต่อชีวิตนักเรียน - เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น - สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร 	<p>ตั้งคำถาม (Questioning)</p> <p>การเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้น</p> <p>ความสนใจและความรู้สึกของ</p> <p>นักเรียนต่อปรากฏการณ์</p> <p>ที่จะถูกศึกษา</p>	
<p>ขั้นที่ 2</p> <p>วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน</p> <p>การประเมินคุณค่าของ</p> <p>บทเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนได้รับ</p> <p>ประโยชน์จากการศึกษา</p> <p>ปรากฏการณ์ และการนำความรู้</p> <p>มาประยุกต์ใช้</p>	<p>เขียนคำอธิบายเบื้องต้น (Compose an initial explanation)</p> <p>นักเรียนพัฒนาคำอธิบายเบื้องต้น</p> <p>เกี่ยวกับกระบวนการและสาเหตุของ</p> <p>ปรากฏการณ์ที่พวกเขาสังเกต</p>	<p>การวางแผน (Planning)</p> <ul style="list-style-type: none"> - วางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในแต่ละวิชา - เลือกเนื้อหาจากมาตรฐานและตัวชี้วัด <p>ที่สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อธรรมชาติวิชา 	<p>สืบค้น (Research)</p> <p>การค้นหาคำตอบจากแหล่งที่มีคุณภาพ</p> <p>เพื่อเสริมความเข้าใจและความ</p> <p>เชื่อมโยงในเรื่องที่นักเรียนสงสัย</p> <p>โดยในยุคปัจจุบันสามารถใช้ search engine เพื่อเข้าถึงข้อมูลมากมายได้</p>	
<p>ขั้นที่ 3</p> <p>วางลำดับกิจกรรม</p> <p>กิจกรรมเริ่มต้นจากการสังเกต</p> <p>ปรากฏการณ์ร่วมกัน และนักเรียน</p> <p>มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม</p>	<p>ตรวจสอบ (Investigation)</p> <p>นักเรียนทำการสืบเสาะหาคำตอบ</p> <p>เป็นกลุ่มโดยระบุนกระบวนการ</p> <p>ที่เกิดขึ้นและสาเหตุความสัมพันธ์</p>	<p>การดำเนินการ (Execution)</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแสวงหาคำตอบด้วยตนเองผ่าน <p>การค้นคว้าอย่างหลากหลาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนวรรณกรรม อภิปรายเพื่อพัฒนา 	<p>ศึกษา (Investigation)</p> <p>การทดลองและประมวลผลข้อมูล</p> <p>จากคำตอบที่เป็นไปได้ต่าง ๆ เพื่อ</p>	

ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	Daehler, & Folsom (2016)	Iskhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018)	Taneli Nordberg, & Ilkka Ahola-Luttilla (2019)	พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม (2564)
	การเรียนรู้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์	ความรู้ของตนเอง - ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างเสริมให้นักเรียน	ทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง
ขั้นที่ 4	วางแผนการตรวจสอบ ความเข้าใจของนักเรียน นักเรียนมีโอกาสแสดงความรู้ ที่ได้รับผ่านการแสดงออก ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ ความรู้	รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย (Compile the final explanation) นักเรียนในกลุ่มประเมินคำอธิบาย เบื้องต้นและสร้างคำอธิบายสุดท้าย ของปรากฏการณ์	การประเมิน(Evaluation) - การประเมินระหว่างเรียนที่สะท้อนพัฒนาการ ของนักเรียน - มีการประเมินที่หลากหลายจากครู นักเรียน เอง และผู้ปกครอง - ไม่มุ่งเน้นเกรดหรือผลการเรียน แต่เน้น ให้นักเรียนพัฒนาตนเอง	ทดสอบ (Testing) การทดสอบความรู้และทักษะที่ได้ เรียนรู้ โดยครูแนะนำให้นักเรียน ฝึกเรียนรู้แนวคิดและแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็น เพื่อแก้ปัญหา
ขั้นที่ 5	ให้เหตุผล (Giving reasons) มีบทสนทนาโต้ตอบระหว่างนักเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับคำอธิบาย ที่สร้างขึ้น เพื่อให้เห็นศักยภาพและ เหตุผลที่อำนวยความสะดวก ในการเข้าใจและตีความ ปรากฏการณ์นั้น ๆ			อธิบาย (Explanation) การให้คำอธิบายหรือทำการสรุป ผลการเรียนรู้ ทางออก หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการ เรียนรู้ นั่น ๆ เพื่อตอบโจทย์และ สร้างความเข้าใจที่ถาวรแก่นักเรียน

ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
จาก 4 แนวคิดของนักการศึกษา

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	Daehler, & Folsom (2016)	Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018)	Taneli Nordberg, & Ilkka Ahola- Luttila (2019)	พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม (2564)
ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกิดขึ้นจริง ในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้อง กับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร	✓	✓	✓	
ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึก ของนักเรียนต่อปรากฏการณ์		✓		✓
ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนทำการสืบเสาะหาคำตอบ เป็นกลุ่ม ผ่านการค้นคว้าอย่าง หลากหลายเพื่อประมวลผลข้อมูล จากคำตอบที่เป็นไปได้ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง	✓	✓	✓	✓
ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับ ผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอ การสรุปผลการเรียนรู้โดยแสดงออก ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 4 เมื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
เพื่อสังเคราะห์ขั้นตอนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานแล้วนั้น ผู้วิจัยได้เลือก 4 ขั้นตอน คือ
ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ และ
ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ โดยเลือกจากขั้นตอนที่มีร่วมกันจากแนวคิดของนักการศึกษาที่ 4 คน

4. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้สอนสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและความเหมาะสมของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งใช้ปรากฏการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้การนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ในชั้นเรียนอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของศาสตร์หรือสาขาวิชา ผู้สอนจึงควรพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าวอย่างรอบคอบ (ออมวจี พิบูลย์, 2562) โดยสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เริ่มต้นจากการตั้งคำถามหรือการระบุประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากความสนใจของนักเรียนอย่างเป็นธรรมชาติและเชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริง การสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้นักเรียนได้มีโอกาสในการค้นคว้า วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการสร้างผลงานหรือการลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพข้ามพรมแดนของสาขาวิชาในลักษณะของการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน (Daehler, & Folsom, 2016; Silander, 2015 อ้างถึงใน อรรถพรธน์ บุตรกตัญญู, 2561) สอดคล้องกับ กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal based learning : PhBL) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning) ฯลฯ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) (กนก จันทรา, 2555) การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning) (ดุขฎิ โยเหลา และคณะ, 2557) การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในชั้นเรียน มีรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning)
ยึดตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรมวิชาการ (2550 อ้างถึงใน กนก จันทรา, 2555) สรุปเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือบริบทที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย อยากค้นคว้าหาความรู้ และเห็นปัญหาที่ต้องแก้ไขร่วมกันได้อย่างชัดเจน
2. การทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเพื่อทำความเข้าใจลักษณะของปัญหา วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และอธิบายประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา
3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
4. สังเคราะห์ความรู้ นักเรียนใช้ข้อมูลที่ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายเชิงวิชาการ และประมวลผลเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาได้
5. สรุปและประเมินค่าคำตอบ นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม พร้อมทั้งสรุปภาพรวมขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
6. นำเสนอและประเมินผลนักเรียนจัดระเบียบองค์ความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบ พร้อมนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสม นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ตามแนวคิดของ ดุษฎี โยธธา และคณะ (2557) สรุปเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชั้นให้ความรู้พื้นฐาน ครูให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงงานก่อนการเรียนรู้ อธิบายรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจนและรัดกุม
2. ชั้นกระตุ้นความสนใจ ครูเตรียมกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เพื่อดึงดูดให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ ถึงความสนุกสนานในการทำโครงงานหรือกิจกรรมร่วมกัน โดยกิจกรรมนั้นอาจเป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้น หรืออาจเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจต้องการจะทำอยู่แล้ว ทั้งนี้ในการกระตุ้นของครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอจากกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ ผ่านการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
3. ชั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ ใช้กระบวนการกลุ่ม ในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ระดมความคิดและหารือ แบ่งหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน หลังจากที่ได้ทราบหัวข้อสิ่งที่ตนเองต้องเรียนรู้แล้ว
4. ชั้นแสวงหาความรู้ ในชั้นแสวงหาความรู้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการทำกิจกรรม ดังนี้ นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงาน ตามหัวข้อที่กลุ่มสนใจ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยขอคำปรึกษาจากครูเป็นระยะเมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนร่วมกันเขียนสรุปเล่ม สรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ

5. ชั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ สรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยครูใช้คำถาม ถามนักเรียน นำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้

6. ชั้นนำเสนอผลงาน ครูออกแบบกิจกรรมหรือจัดเวลาให้นักเรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเอง ได้เรียนรู้เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้น และนักเรียนอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ชมผลงานและเรียนรู้กิจกรรมที่นักเรียน ปฏิบัติในการทำโครงการ

การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) จากนิยาม ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) ได้นิยาม แต่ละขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) คือ ขั้นดึงดูดความสนใจของนักเรียน เข้าสู่บทเรียนหรือหัวข้อที่ศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากความสงสัยตามธรรมชาติ ความสนใจส่วนบุคคล หรือ การอภิปรายในกลุ่มเพื่อเปิดประเด็นให้เกิดความอยากรู้เพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) คือ ขั้นวางแผนและกำหนดแนวทาง สำหรับการสำรวจหรือการตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานและพิจารณาทางเลือกที่เป็นไปได้ จากนั้น จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ช่วย ในการวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) คือ ขั้นการนำข้อมูล ข้อสนเทศ ที่ได้มาวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) คือ ขั้นการนำความรู้ที่ได้สร้างขึ้นไปเชื่อมโยง กับความรู้ที่มีอยู่เดิม หรือแนวคิดใหม่ที่ค้นคว้าเพิ่มเติม โดยอาจประยุกต์ใช้แบบจำลองหรือข้อสรุป ที่ได้ในการอธิบายปรากฏการณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) คือ เป็นกระบวนการประเมินความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนผ่านวิธีการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบระดับความเข้าใจและความก้าวหน้า ในการเรียนรู้

โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้ การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning) มาวิเคราะห์ดังตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และ การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning)

ขั้นตอน การจัดการ เรียนรู้	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) กนก จันทร์หา (2555)	การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557)	การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะ หาความรู้ (Inquiry-Based Learning) สสวท. (2561)
ขั้นที่ 1	กำหนดปัญหา: ผู้สอนจัด สถานการณ์ที่ท้าทายกระตุ้น ให้สนใจและมีกระตือรือร้น ที่จะแก้ไขปัญหา โดยการใช้ สถานการณ์ที่มี ความหลากหลาย	ขั้นตอนให้ความรู้พื้นฐาน: - ครูมีหน้าที่ให้ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับการทำโครงงาน ก่อนการเรียนรู้ - อธิบายรูปแบบและขั้นตอน ที่ชัดเจนและรัดกุม	ขั้นที่ 1: ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement): - การนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่อง ที่น่าสนใจ - อาจเกิดจากความสนใจของ ตนเองหรือจากการอภิปราย ภายในกลุ่ม
ขั้นที่ 2	การทำความเข้าใจกับปัญหา: นักเรียนต้องระดมความคิด เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหาที่ต้องการแก้ไข และ สามารถอธิบายปัญหานั้น ๆ ได้	ขั้นกระตุ้นความสนใจ: - ครูเตรียมกิจกรรมที่กระตุ้น ความสนใจของนักเรียน - ให้นักเรียนสนใจ ร่วมมือ และสนุกสนานในการทำ โครงงาน	ขั้นที่ 2: ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration): - การวางแผนกำหนดแนวทางการ สำรวจ - ตรวจสอบและตั้งสมมติฐาน - ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลหรือปรากฏการณ์
ขั้นที่ 3	ดำเนินการศึกษาค้นคว้า: นักเรียนต้องดำเนินการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ: - นักเรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหา ความรู้ - ใช้กระบวนการกลุ่ม ในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	ขั้นที่ 3: ขั้นอธิบายและ ลงข้อสรุป (Explanation): - การนำข้อมูล ข้อสนเทศที่ได้ มาวิเคราะห์ - การแปลผลและสรุปผล - การนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ
ขั้นที่ 4	สังเคราะห์ความรู้: นักเรียน นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับนักเรียนคนอื่น ๆ และทำการอภิปรายผล	ขั้นแสวงหาความรู้: - นักเรียนลงมือปฏิบัติ กิจกรรมโครงงาน - ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ ของตนตามข้อตกลงของกลุ่ม - เขียนรูปเล่ม สรุปรายงาน จากโครงงานที่ตนปฏิบัติ	ขั้นที่ 4: ขั้นขยายความรู้ (Elaboration): - การนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม - การนำแบบจำลองหรือข้อสรุป ที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์ หรือเหตุการณ์อื่น ๆ

ขั้นตอน การจัดการ เรียนรู้	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) กนก จันทรา (2555)	การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ดุชฎี โยเหลา และคณะ (2557)	การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะ หาความรู้ (Inquiry-Based Learning) สสวท. (2561)
ขั้นที่ 5	สรุปและประเมินคำตอบ: นักเรียนประเมินข้อมูลที่ได้ว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ และ สรุปองค์ความรู้โดยรวมของ ปัญหา	ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ - นักเรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้ จากการทำกิจกรรม - ครูใช้คำถามถามนักเรียน นำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้	ขั้นที่ 5: ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation): - การประเมินการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการต่าง ๆ - การตรวจสอบว่านักเรียนมี ความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด
ขั้นที่ 6	นำเสนอและประเมินผลงาน: นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัด ระบบองค์ความรู้และนำเสนอ ผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้นักเรียนทุกกลุ่ม รวมทั้ง ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมิน ผลงานร่วมกัน	ขั้นนำเสนอผลงาน: - ครูออกแบบกิจกรรมหรือจัด เวลาให้นักเรียนได้เสนอผลงาน - เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นและนักเรียน อื่น ๆ ในโรงเรียนได้ชมผลงานและ เรียนรู้กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ ในการทำโครงงาน	

ตาราง 6 แสดงการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และ การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning)

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem based learning) กนก จันทรา (2555)	การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐาน Project based learning) ดุชฎี โยเหลา และคณะ (2557)	การเรียนรู้โดยใช้การสืบ เสาะหาความรู้ Inquiry- Based Learning) สสวท. (2561)
ขั้นที่ 1 ให้ความรู้พื้นฐาน อธิบายขั้นตอนกระบวนการ การเรียนรู้ที่ชัดเจน		✓	
ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจ จัดสถานการณ์กระตุ้นให้นักเรียน สนใจกำหนดประเด็นที่จะศึกษา	✓	✓	✓
ขั้นที่ 3 วางแผนการดำเนินงาน นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม	✓	✓	✓

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem based learning) กนก จันทรา (2555)	การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐาน Project based learning) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557)	การเรียนรู้โดยใช้การสืบ เสาะหาความรู้ Inquiry- Based Learning) สสวท. (2561)
ขั้นที่ 4 ศึกษาค้นคว้า			
นักเรียนลงมือศึกษาค้นคว้า ข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย	✓	✓	✓
ขั้นที่ 5 ประมวลความรู้			
นักเรียนประเมินความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล สรุปอย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปใช้อธิบายสถานการณ์อื่นได้	✓	✓	✓
ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงาน			
การตรวจสอบการเรียนรู้ ผ่านการนำเสนอผลงาน ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ประเมินผลงานร่วมกัน	✓	✓	✓

จากตาราง 6 เมื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 เพื่อสังเคราะห์ขั้นตอน
การจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการลงมือปฏิบัติเพื่อศึกษา
ปรากฏการณ์ภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ในตนเองให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอน 5 ขั้นตอน โดยเลือกจากขั้นตอนที่มีความถี่สูงสุด คือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

ขั้นที่ 2 วางแผนการดำเนินการ

ขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 4 ประมวลความรู้

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ผู้วิจัยนำ 5 ขั้นตอนดังกล่าว มาสังเคราะห์กับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้สังเคราะห์จาก 4 แนวคิดจากนักการศึกษาข้างต้น เพื่อสังเคราะห์
เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่จะใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจากแนวคิดของ 4 นักการศึกษา และ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	4 ขั้นตอน จากการสังเคราะห์ 4 แนวคิดจากนักการศึกษา	5 ขั้นตอน จากการสังเคราะห์ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 เลือก ปรากฏการณ์	ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกิดขึ้นจริง ในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้อง กับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร	ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ จัดสถานการณ์กระตุ้นให้นักเรียนสนใจกำหนด ประเด็นที่จะศึกษา
ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจ ต่อปรากฏการณ์	ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึก ของนักเรียนต่อปรากฏการณ์	
ขั้นที่ 3 ศึกษา ปรากฏการณ์	ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนทำการสืบเสาะหาคำตอบ เป็นกลุ่ม ผ่านการค้นคว้าอย่าง หลากหลายเพื่อประมวลผลข้อมูล จากคำตอบที่เป็นไปได้ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง	ขั้นที่ 2 วางแผนการดำเนินงาน นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิดเพื่อวางแผน การดำเนินกิจกรรม ขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้า นักเรียนลงมือศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย
ขั้นที่ 4 อธิบาย ปรากฏการณ์	ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับ ผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอ การสรุปผลการเรียนรู้โดยแสดงออก ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	ขั้นที่ 4 ประมวลความรู้ นักเรียนประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล สรุปอย่างเป็นระบบ สามารถนำความรู้ ที่สร้างขึ้นไปใช้อธิบายสถานการณ์อื่นได้ ขั้นที่ 5 ชี้นำเสนอผลงาน การตรวจสอบการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอ ผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้ นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องประเมินผลงานร่วมกัน

จากตาราง 7 เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำลักษณะขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมาเป็นกรอบสร้างขั้นตอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของผู้วิจัยเอง ตามความสอดคล้องของขั้นตอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจากแนวคิดของ 4 นักการศึกษา และ 3 รูปแบบ การจัดการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์

ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์

ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของนักเรียน ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์

นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ทำการสืบเสาะหาคำตอบ ผ่านการค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล อย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และหาคำตอบปัญหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์

ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับผ่านการให้ คำอธิบายหรือนำเสนอผลการเรียนรู้โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสะท้อน องค์ความรู้อธิบายปรากฏการณ์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการหาแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้ นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมินผลงานร่วมกัน

5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

Kompa (2017) อธิบายถึงการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ใช้วิธีสอนอยู่บนฐาน แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Active Learning Pedagogy) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะโดยใช้ ปัญหาเป็นฐานผ่านปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้ เกิดองค์ความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ในการจัดการเรียนรู้จะใช้การทำงานร่วมกันของนักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและการสร้างความเห็นร่วมกันบนพื้นฐานของการโต้แย้ง กลุ่มการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งที่นักปรัชญาสังคม Jurgen Habermas กล่าวถึงในปรัชญา เกี่ยวกับ "สถานการณ์การพูดในอุดมคติ" เช่น "เรื่องราวทุกเรื่องที่สามารถพูดและกระทำได้ ได้รับ อนุญาตให้มีส่วนร่วมในการกล่าวสุนทรพจน์หรือถ้อยความที่แสดงความคิดอย่างมีหลักการ" หลักการ

รวมทางสังคม หรือ "ทุกคนสามารถตั้งคำถามเพื่อยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา" ซึ่งเป็นหลักการของการสืบเสาะแบบเปิด

Symeonidis, & Schwarz, 2016; Tabar, 2011 (อ้างถึงใน พงศธร มหาวิทยาลัย, 2560) ทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ถูกนำมาใช้ในบริบทของความร่วมมือโดยผ่านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่จะช่วยเสริมสร้างแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Socio-Constructivist) และเห็นว่าข้อมูลความรู้ไม่ใช่แค่ความรู้ของตัวบุคคล แต่เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างให้เกิดบริบทแห่งสังคมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสังคม (Socio-Cultural Learning Theories) โดยครูจะแสดงบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะและจัดกระบวนการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ความรู้ นักเรียนจะถูกมองว่าเป็นผู้ที่ตื่นตัวในการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเน้นกระบวนการสร้างความรู้ของนักเรียน โดยเชื่อว่านักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน ผ่านการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นมาผนวกกับความรู้เดิมเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ซึ่งกระบวนการนี้จะช่วยพัฒนาโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือสกีมา (Schema) ของนักเรียนให้เติบโตและเปลี่ยนแปลงตามการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น Sutherland (1992 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2551) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือกระทำ หรือการปฏิบัติที่ต้องผ่านกระบวนการคิด โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วนำมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ เพื่อขยายโครงสร้างทางปัญญา (Schema) ซึ่งครูผู้สอนไม่สามารถขยายโครงสร้างทางปัญญาให้แก่กันได้ แต่ครูผู้สอนสามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือช่วยสร้างกระบวนการให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการที่ครูเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ หรือสร้างความรู้ของนักเรียนโดยการนำวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมหรือสื่อการสอน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ สุมาลี ชัยเจริญ (2545)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสอดคล้องกับองค์ประกอบของการศึกษาตามปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) โดยทั่วไปถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนานิยม บิดาของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมนี้ คือ Theodor Brameld เชื่อว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการการเปลี่ยนแปลงสังคม ท่ามกลางโลกยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายและซับซ้อน การศึกษาควรจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เป้าหมายการศึกษาจึงมุ่งให้นักเรียนสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง สร้างความรู้สึกว่าตนเองส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถช่วยพัฒนาสังคม

ให้ดีขึ้นได้นักเรียนต้องมีจิตสำนึกในหน้าที่ รับผิดชอบต่อสังคม โดยเหตุนี้ นักเรียนจำเป็นจะต้องหาประสบการณ์ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อจะได้รู้จักตนเอง บริบทสังคม ตลอดจนรู้ว่าตนเองจะทำอะไรเพื่อสร้างสังคมในอนาคตที่น่าอยู่ นักเรียนมีเสรีภาพภายใต้การกระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่วนครูจะต้องเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย หลักสูตรหรือเนื้อหา จะยึดการศึกษาเพื่ออนาคต ออกแบบให้สอดคล้องความต้องการของนักเรียน เนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ เน้นหนักในวิชาสังคมศึกษา มักจะจัดหลักสูตรในรูปของหลักสูตรแบบแกนกลาง และยึดเอาภาระหน้าที่ภายในสังคมเป็นหลักในการจัดเรียนการสอน ที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปสังคม ไปสู่สังคมใหม่ที่มีประชาธิปไตย มีความเท่าเทียม มีเสรีภาพในการคิด มีหลักในการทำงานเพื่อสังคม สมชาย รัตนทองคำ (2556)

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม

1. ความหมายของความฉลาดทางสังคม

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้สังคมที่อยู่เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างให้เกิดพลเมืองที่มีคุณภาพจะต้องมีการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างสมดุล และสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ คือ ความฉลาดทางสังคม ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายเอาไว้ดังต่อไปนี้

Albrecht (2006) กล่าวถึงความฉลาดทางสังคมว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจและปฏิบัติต่อสังคมในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด การแก้ไขปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรับมือกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนทางสังคมอย่างเหมาะสม

Bar-On (2006) กล่าวถึงความฉลาดทางสังคมว่าเป็นความเข้าใจและการปฏิบัติต่อสังคม สามารถรับมือกับบุคคลและสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทักษะทางสังคมในการแก้ไขปัญหา เช่น ทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รับมือกับความเครียด และสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีในสังคม

Goleman (2006) ให้นิยามความฉลาดทางสังคมว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างปกติสุข ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้สามารถสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้สำเร็จ

Militaru (2018) กล่าวว่าความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าใจ พฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ที่มีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ทำให้เข้าใจ สถานการณ์ วิเคราะห์ และใช้ความรู้เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมสุขภาพจิต (กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์, 2559 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2554) ได้นิยามความฉลาดทางสังคมว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการวางตัว การแสดงออก การมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับบทบาทหน้าที่ การเข้าสังคม การใช้ภาษาขณะพูดคุยกับบุคคลอื่น รวมถึงทักษะด้านอื่น ๆ อันเกี่ยวกับระเบียบวินัย เช่น ความตรงต่อเวลาความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี ต่อหน่วยงานที่สังกัด เป็นต้น

เพชรยูพา บุรณ์สิริจรูญรัฐ (2559) ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีการรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงบริบทที่เป็นไปของสังคม มีทัศนคติ ในการมองโลกในแง่ดี เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมกับกิจกรรมในสังคม รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อการปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

อริสา แก้วลี (2561) สรุปความฉลาดทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของผู้อื่น รวมถึงตระหนักในความต้องการของสังคม นำไปสู่ การปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้างความรู้สึก ที่ดีให้กับผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ชวล บัวศรี (2565) สรุปความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถที่จะดำรงชีวิต ในสังคมร่วมกับผู้อื่นของแต่ละบุคคล ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความสุข ที่เกิดขึ้นในสังคม นำมาซึ่งสังคมที่มีแต่ความสงบสุขต่อไป

นุจรินทร์ หมดลี และคณะ (2565) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข และในขณะเดียวกันสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ เราต้องการได้

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่รับรู้และเข้าใจ พฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น และบริบทในสังคมท่ามกลางความแตกต่าง หลากหลายอย่าง สามารถรับมือกับบุคคลและสถานการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อให้ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

2. องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม

การจะเป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางสังคมสามารถรับรู้และเข้าใจพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น และบริบทในสังคม เพื่อรับมืออย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขจะต้องมีองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ซึ่งมีนักการศึกษาได้แบ่งไว้

Albrecht (2006) ได้จำแนกองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมออกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. รู้สถานการณ์ (Situation awareness) ความสามารถในการอ่านและตีความ พฤติกรรมของคนให้พร้อมตอบสนองกับแต่ละสถานการณ์
2. การแสดงออก (Presence) การแสดงออกทั้งการพูด และท่าทางของบุคคล เป็นตัวกำหนดภาพในใจของผู้อื่น
3. ความจริงใจ (Authenticity) พฤติกรรมการแสดงออกที่ทำให้คนอื่นตัดสินใจได้ว่าเป็นคนซื่อสัตย์เปิดเผยและจริงใจ
4. ความชัดเจน (Clarity) ความสามารถในการอธิบายความคิดและแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีความกำกวมหรือความสับสน
5. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ความสามารถในการเชื่อมโยงกับผู้อื่น รับรู้ เข้าใจ ความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง เป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการสร้างสัมพันธภาพ และการเข้าสังคมที่สมบูรณ์

Bar-On (2006) ได้ระบุส่วนประกอบความฉลาดทางอารมณ์-สังคม (ESI) ดังนี้

1. ทักษะภายในตนเอง (Intrapersonal Skills) การเข้าใจตนเอง สามารถควบคุมตนเอง และกระตุ้นตนเอง โดยมีทัศนคติด้านบวกในการใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ความสามารถในการเข้าใจและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ทักษะการสื่อสาร การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ
3. ความยืดหยุ่น (Adaptability) ความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดการความเครียด (Stress Management) การจัดการกับความกดดันและความท้าทายในชีวิตประจำวัน ความอดทนต่อความล้มเหลว และการรักษาความมั่นคงของอารมณ์ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก
5. อารมณ์ทั่วไป (General Mood) ครอบคลุมความสุขทางอารมณ์ ความพึงพอใจและความสุขในชีวิต และความต้านทานต่ออุปสรรคความท้าทายจากสถานการณ์ต่าง ๆ

6. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) ความเข้าใจ รับรู้ความรู้สึก และมุมมองของผู้อื่น เช่น ความเห็นอกเห็นใจทางสังคม การรับรู้ทางสังคม และความเข้าใจบริบทสถานการณ์ทางวัฒนธรรม เป็นต้น

7. ทักษะในการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving) ความสามารถในการระบุปัญหา วิเคราะห์ และมีทักษะในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

8. ความสุข (Happiness) สะท้อนความสุขโดยรวมของบุคคล ความพึงพอใจ และความมุ่งมั่นในชีวิต

Goleman (2006) ได้อธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม มีดังนี้

1. การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะรวมถึงการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ความเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะที่อยู่กับบุคคลอื่นในสังคม สามารถจำแนกรายละเอียด ได้ ดังนี้

1.1 การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล (Primary Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึกของที่เกิดขึ้นตามสัญชาตญาณโดยที่เราไม่รู้ตัวเป็นไปตามอัตโนมัติ

1.2 การให้ความสนใจผู้อื่น (Attunement) คือ การสนใจและตั้งใจฟังบุคคลอื่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้เราและคู่สนทนาสามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจกันอย่างเต็มที่

1.3 การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง (Empathic Accuracy) การทำความเข้าใจในความคิดอารมณ์ของคู่สนทนา โดยการอ่านหรือทำความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องต่ออารมณ์ ความคิด และความมุ่งหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.4 การรับรู้ทางสังคม (Social Cognition) คือ ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมที่อยู่รอบตัว โดยการรับรู้ทางสังคมจะส่งผลต่อการแสดงปฏิกิริยาต่าง ๆ ในสังคม จนนำไปสู่การปรับตัวตามสังคมได้อย่างถูกต้อง

2. การมีปฏิสัมพันธ์หรือคุณสมบัติพิเศษทางสังคม (Social Facility) คือ การแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล (Synchrony) คือ การที่บุคคลแต่ละคนมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้ จะสามารถจับกริยาท่าทางของคู่สนทนาได้ และสามารถเข้าใจในกริยาท่าทางที่อีกฝ่ายแสดงออกมาได้

2.2 ความสามารถในการแสดงตนเอง (Self-presentation) คือ การแสดงออกของแต่ละบุคคล รู้จักแสดงอารมณ์ในแต่ละแบบที่มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่

2.3 ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล (Influence) คือ การกระตุ้นให้บุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราปฏิบัติในทิศทางที่เราต้องการ

2.4 ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่น (Concern) คือ การคิดถึงบุคคลอื่นและรู้จักที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อบุคคลนั้นกำลังเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2566) กล่าวถึง SQ (Social Intelligence) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ต่อตนเอง (self-awareness)
2. การตระหนักรู้ต่อสังคม (social-awareness)
3. ความเชื่อและทัศนคติทางสังคมที่พัฒนาขึ้น (evolved social beliefs and attitudes)
4. ความสามารถในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ซับซ้อน (capacity to manage complex social change)

ตาราง 8 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางสังคม	Albrecht (2006)	Bar-On (2006)	Goleman (2006)	ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2566)
1. การรับรู้ต่อตนเอง		✓	✓	✓
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
3. การรับรู้ทางสังคม		✓	✓	✓
4. การแสดงออก	✓	✓	✓	
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	✓	✓	✓	
6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
7. การเป็นผู้ชี้นำทางพฤติกรรม		✓	✓	
8. ความยืดหยุ่น		✓	✓	✓
9. การแก้ไขปัญหา		✓		✓

จากตาราง 8 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมโดยใช้ความสอดคล้องกันของแนวคิดนักการศึกษาที่มีความถี่ 3 คนขึ้นไป เพื่อผู้วิจัยจะนำไปศึกษาความฉลาดทางสังคมเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลกต่อไปโดยสรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การรับรู้ต่อตนเอง การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง และการมีทัศนคติในด้านบวกในการดำเนินชีวิตในสังคม
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น การรับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่น สามารถตีความการแสดงออกอย่างถูกต้องตามความมุ่งหวังของอีกฝ่าย
3. การรับรู้ทางสังคม การรับรู้และเข้าใจถึงบริบทสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
4. การแสดงออก การสื่อสารทางคำพูดและการกระทำอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในแต่ละสถานการณ์
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อสร้างสัมพันธภาพดีต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันในสังคม
6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การรับรู้ความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง คิดคำนึงถึงผู้อื่นและช่วยเหลืออย่างจริงใจเมื่อบุคคลอื่นเผชิญสถานการณ์ยากลำบาก
7. ความยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในสังคม

3. การพัฒนาความฉลาดทางสังคม

ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา (2566) กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคมไม่ใช่คุณลักษณะที่ตายตัว แต่เป็นการพัฒนาทักษะจากการประมวลผลข้อมูลที่มีความซับซ้อน เพื่อเรียนรู้การปรับตัวระหว่างตนเองและสังคมให้สมดุล การพัฒนาความฉลาดทางสังคมสามารถเรียนรู้ได้จากทั้งประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น มีวิธีการดังนี้

1. สร้างสัมพันธภาพ (Create rapport) เป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นรอบข้าง เพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ร่วมกัน
2. รับฟังอย่างตั้งใจ (Active listening) การให้ความสำคัญและใส่ใจในการฟัง โดยไม่มีอคติ และไม่ใส่ความรู้สึกส่วนตัวเข้าไป
3. คิดก่อนพูด คิดก่อนทำ (Think before you speak or act) การใช้เวลาคิดและพิจารณาก่อนที่จะพูดหรือกระทำ จะช่วยป้องกันการกระทำที่ผิดพลาด
4. มีความชัดเจนและตรงไปตรงมา (Be clear and authentic) การแสดงความคิดเห็น ละครพฤติกรรมอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา และซักถามเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดพลาด
5. หลีกเลี่ยงการตัดสินคน (Avoid being judgmental) การเคารพและปฏิบัติต่อผู้คนด้วยความเคารพ และไม่ตัดสินคนตามลักษณะหรือคุณค่าของพวกเขา การเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างหลากหลายในสังคม

6. เข้าใจกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม (Understand the rules and norms) การเรียนรู้และเข้าใจกฎระเบียบของสังคมที่ตนเองอยู่ เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวและเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ภายใต้งูหมาย

สุทธิพร แทนทอง (2566) กล่าวว่า การจะพัฒนาความฉลาดทางสังคมเกี่ยวข้องกับปรับโครงสร้างทางความคิด เพื่อเข้าใจผู้อื่นและสังคมอย่างลึกซึ้ง เพื่อแสดงพฤติกรรมทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. การเชื่อมต่อกัน (intersubjectivity/ interpersonal intersubjectivity) หมายถึง การรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดเห็น และอารมณ์ต่าง ๆ ที่มีในการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2. ความรู้ทางสังคม (social knowledge) หมายถึง องค์ความรู้โดยรวมในสังคมโลกเกี่ยวกับวัฒนธรรม รหัสทางสังคม และบริบทสถานการณ์ในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ที่ช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ความรู้ทางสังคมแบ่งออกเป็น ความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ และความจำเกี่ยวกับภาษาที่เป็นประสบการณ์ของบุคคล ความรู้ที่เป็นกฎระเบียบและทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติ

การพัฒนาความฉลาดทางสังคมจึงต้องการการเสริมสร้างการเชื่อมต่อกันระหว่างบุคคลและความรู้ทางสังคม เพื่อแปลความหมายของความรู้ใหม่ที่ได้รับมาได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เข้าใจผู้อื่นและสังคมอย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างชาญฉลาด

จากแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการสำหรับการปรับตัวตนเองให้สอดคล้องกับสังคม เพื่อความสุขในชีวิต โดยจะต้องมีการเชื่อมโยงกันกับบุคคลอื่นและสังคม ภายใต้งูการสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และเรียนรู้ปรากฏการณ์และพลวัตที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

4. การวัดความฉลาดทางสังคม

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2566) อธิบายการวัดความฉลาดทางสังคมส่วนใหญ่เป็นการประเมินจากการสังเกตและการประเมินตนเอง แบบประเมินที่มีการพัฒนา ได้แก่

1. “George Washington University Social Intelligence Test” พัฒนาขึ้น ปี พ.ศ. 2471 โดย ดร. เทลมา ฮันท์ (Thelma Hunt) นักจิตวิทยา ประเมิน 5 หัวข้อ ดังนี้ การสังเกตพฤติกรรมมนุษย์ การรับรู้สภาพจิตใจของผู้อื่น การจดจำชื่อและใบหน้า การตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคม และอารมณ์ขัน

2. “The Six Factor Test of Social Intelligence” พัฒนาขึ้นปี พ.ศ. 2508 โดย O’Sullivan และคณะ เป็นแบบสอบถาม 6 ชุด เพื่อประเมิน 4 รูปแบบพฤติกรรม คือ ความสามารถในการคาดการณ์ว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากสถานการณ์ทางสังคม ที่ให้การเห็นความคล้ายคลึงกันของข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกหลากหลาย การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการจัดการกับสถานการณ์ และความยืดหยุ่นในการตีความ

3. “Tromso Social Intelligence Scale” พัฒนาขึ้นปี พ.ศ. 2544 โดย Silvera และคณะ เป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อวัดทักษะสังคมของบุคคล โดยการประเมินความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และการประมวลผลข้อมูลทางสังคมต่าง ๆ

สุทธิพร แทนทอง (2566) อธิบายว่าการวัดความฉลาดทางสังคมสามารถวัดได้จากเชาวน์ปัญญา และความสามารถด้านพฤติกรรมทางสังคม โดยบุคคลเป็นผู้ประเมินตนเอง เนื่องจากความฉลาดทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมที่ท้าทาย โดยเกณฑ์ประเมินความฉลาดทางสังคมสามารถวัดหรือประเมินเชิงปริมาณเช่นเดียวกับระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) โดยประเมินได้ว่าบุคคลมีความฉลาดทางสังคมสูงหรือต่ำเพียงใดอย่างไรก็ตามค่าความฉลาดทางสังคมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอดจากการเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดและการรับรู้ในสังคม

จากแนวทางวัดความฉลาดทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความฉลาดทางสังคมสามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจากการใช้แบบวัดที่เป็นแบบทดสอบ แบบประเมิน หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

1. ความหมายของการเป็นพลเมืองโลก

มีนักการศึกษาหลายท่านและองค์กรความร่วมมือของนานาชาติทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของการเป็นพลเมืองโลก ไว้ดังต่อไปนี้

Oxfam (2012) ได้ให้นิยามความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักและเข้าใจความเป็นไปในบริบทสากลและสังคมที่เขาอยู่ มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนทุกระดับให้มีความเท่าเทียม ยุติธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

UNESCO (2014 อ้างถึงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565) ได้ให้ความหมายของการเป็นพลเมืองโลกหรือพลโลก (Global Citizenship) หมายถึง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่กว้างขวางขึ้นและการเป็นมนุษยชาติร่วมกัน โดยเน้นการพึ่งพาอาศัยกันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ระหว่างระดับท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมโลก

Josephides, & Hall (2014) พลเมืองโลก คือ ผู้ที่การเปิดกว้างทางความคิด มีความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับ และสามารถอดทนอดกลั้นเพื่อปรับตัวเข้ากับความแตกต่างหลากหลาย ในสังคม โดยเข้าใจว่ามนุษย์ทุกคนในโลกล้วนต่างเผชิญหน้ากับเปลี่ยนแปลงอย่างท้าทายร่วมกัน

Schutte et al. (2017) กล่าวว่า พลเมืองโลก หมายถึง บุคคลที่มีการรับรู้และเข้าใจ ถึงปัญหาและความต้องการของมนุษยชาติทั้งโลก จากมุมมองที่กว้างขวาง พลเมืองโลกมักเชื่อ ในความเสมอภาคและเคารพในความหลากหลาย รับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมวลมนุษย์และ มีความรับผิดชอบที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกอย่างยั่งยืน

Evans (2016) กล่าวว่าพลเมืองโลก (Global Citizens) คือ บุคคลที่รับรู้และยอมรับ ตัวตนของตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมวลมนุษย์และพร้อมที่จะทำสิ่งที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความเป็น มนุษย์ทั่วโลก ไม่ยึดติดกับรัฐ เชื้อชาติ หรือเผ่าชาติใด ๆ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามความเชื่อของตนเอง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความเอื้อเฟื้อ และกระตุ้นการพลเมืองโลกต่อสู้กับความท้าทายที่เกิดขึ้น ในสังคมโลก

อรรถพล อนันตวรสกุล (2562) กล่าวว่า การเป็นพลเมืองโลกคือการจิตสำนึกร่วม เป็นบุคคลที่มีความห่วงใยผู้อื่นและโลกอย่างจริงจัง มีความคิดยึดโยงกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในระดับโลก หรือเข้าใจค่านิยมสากลต่าง ๆ เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564) ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง พลเมือง ที่ดีของสังคมโลก มีความรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคมตั้งแต่ระดับท้องถิ่น สู่มุมมองระดับโลกมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชาติของโลก และเคารพ ซึ่งความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ได้อย่างสันติสุข

จากความหมายของการเป็นพลเมืองโลกข้างต้น สรุปได้ว่า การเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นบุคคลที่ยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก เข้าใจถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เป็น ความท้าทายต่อการปรับตัวของมนุษยชาติ โดยมีสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เคารพความแตกต่างหลากหลาย ตระหนักถึงความเสมอภาค และร่วมพัฒนา สังคมโลกอย่างยั่งยืน

2. คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก

คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของ การเป็นพลเมืองโลก ไว้ดังต่อไปนี้

Cogan, & Derricott (2000) เสนอคุณลักษณะของความเป็นพลโลก 8 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาในสังคมโลก

2. ความสามารถในการร่วมมือและรับผิดชอบต่อสังคมโลก
3. ความสามารถที่จะเข้าใจ และยอมรับความหลากหลายในสังคมโลก
4. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นระบบ
5. ความมุ่งมั่นในการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
6. ความมุ่งมั่นในการปรับวิถีชีวิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม
7. มีสำนึกและตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน
8. การตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ

ระดับสากล

Oxfam (2015) ได้ศึกษาและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลโลก ดังนี้
ด้านความรู้และความเข้าใจ

1. รู้และเข้าใจความยุติธรรมสังคมและความเสมอภาค
2. รู้และเข้าใจอัตลักษณ์และความหลากหลาย
3. รู้และเข้าใจโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัย
4. รู้และเข้าใจการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. รู้และเข้าใจสันติภาพและความขัดแย้ง
6. รู้และเข้าใจสิทธิมนุษยชน
7. รู้และเข้าใจอำนาจและการปกครอง

ด้านทักษะกระบวนการ

1. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์
2. การมีความเห็นอกเห็นใจ
3. ตระหนักในตนเองและการตอบสนอง
4. การสื่อสาร
5. การร่วมมือและแก้ไขความขัดแย้ง
6. การจัดการความซับซ้อนและรับมือกับความไม่แน่นอน
7. การเลือกรับข้อมูลอย่างไตร่ตรอง

ด้านค่านิยมและทัศนคติ

1. การรับรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเท่าเทียม
3. เคารพผู้อื่นและสิทธิมนุษยชน
4. เห็นคุณค่าของความหลากหลาย

5. ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
6. เห็นความสำคัญของความร่วมมือและการมีส่วนร่วม
7. เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้

UNESCO (2014) สรุปคุณลักษณะของพลเมืองโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

1. เข้าใจและยอมรับความหลากหลาย มีความเข้าใจและยอมรับถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. ความรับผิดชอบ การมีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการลดผลกระทบที่จะเกิดเป็นปัญหาต่อคนรุ่นหลัง

3. ความร่วมมือ ความสามารถในการทำงานร่วมกันและการเชื่อมโยงกับผู้อื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน และเติบโตพร้อมกัน

4. การกระทำเพื่อความยั่งยืน การกระทำเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืน โดยมีดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเตรียมพร้อมรับมือความไม่แน่นอน ความสามารถในการเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนและความซับซ้อนของปัญหาโลก มีการวางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การตระหนักถึงความยุติธรรม การส่งเสริมความเป็นธรรมและความยุติธรรมในการกระทำต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมโลก

7. การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง ความร่วมมือในการสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

สิริวรรณ ศรีพหล (2551) ได้นำเสนอคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากการประมวลแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ตระหนักในความหลากหลาย ในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

2. ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

3. ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ตระหนักว่าบทบาทหรือท่าทีของพลเมืองในภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด

5. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลก ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

6. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

7. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมีประสิทธิภาพ

8. เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซื่อสัตย์

9. เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน

10. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ

11. เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการมองโลก

12. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม

13. เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

14. เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

15. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

16. เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพภายในสังคม
ปาจารย์ รัตนาสุนันท์ (2556) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการประพฤติตน คือ การรับผิดชอบต่อตนเอง การใช้วิจารณญาณอย่างเหมาะสม และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ในสังคม คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างในเชิงการเมือง และการเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคล

3. องค์ประกอบด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คือ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ เสริมสันติภาพและความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ

4. องค์ประกอบด้านการตระหนักสถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตระหนักและมีส่วนร่วมในปัญหาของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญในสาธารณสุขพื้นฐาน

ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564) ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่า เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวหรือพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลก ที่มีความรู้และความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึง

ระดับสากล นอกจากนี้ ยังแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสำนึกในเรื่องสิทธิมนุษยชนระดับโลก และให้ความเคารพต่อความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ พร้อมทั้งสามารถดำรงตนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้อย่างสงบสุข ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (ความรู้และความเข้าใจ) ประกอบด้วย

1.1 มีความรู้และเข้าใจความหลากหลายของภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ

1.2 มีความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน รวมถึงการติดต่อสื่อสาร

ในสังคมที่มีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อ

1.3 มีความรู้ความเข้าใจในความเท่าเทียม ความยุติธรรม ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

1.4 มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้าน วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.5 มีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมระดับโลก

2. ด้านทักษะพิสัย (ทักษะ) ประกอบด้วย

2.1 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การคิดวิเคราะห์ เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.2 มีความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ภาษา สื่อ และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

2.3 มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่มีความต่าง ทางวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถปรับตัวข้ามวัฒนธรรม แต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

2.4 มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและ ผู้ตามที่ดีรวมทั้งจัดการความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล

2.5 มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีแสวงหาความรู้และข้อมูลที่หลากหลาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งใช้ความรู้เหล่านั้นเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการแข่งขันในระดับนานาชาติ

3. ด้านจิตพิสัย (คุณค่าและทัศนคติ) ประกอบด้วย

3.1 มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่มีความหลากหลาย ตลอดจนให้ความเคารพในการกระทำระหว่างกันทั้งความคิดและการปฏิบัติ

3.2 มีความตระหนักถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น ชุมชน และชาติของตนเอง รวมถึงชาติอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และการดำรงชีวิต

3.3 ตระหนักถึงการสร้างความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน ในสังคมทุกระดับและสร้างสรรค์วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

3.4 ตระหนักถึงผลจากการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม โดยรวมมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น

3.5 ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนการดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้คงอยู่และเพียงพอกับคนในรุ่นต่อไป

นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ (2565) กล่าวถึงคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลกว่าต้องวางอยู่บนความรู้สึกเห็นใจ เข้าใจ อุดหนุนอดกลั้น และเคารพความต่างทางวัฒนธรรม เป้าหมายของการเป็นพลเมืองคือการเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างหลากหลายโดยอาศัยการสนทนา อย่างเป็นมิตร โอบอ้อมอารีย์ สามารถเห็นคุณค่าของคนอื่น ทำกิจกรรมและใช้ชีวิตร่วมกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่นำความต่างมาเป็นความขัดแย้ง แต่เป็นแกนกลางเพื่อเรียนรู้ที่จะเคารพซึ่งกันและกันเหมือนการอยู่ในชุมชนที่ได้มีไปด้วยคนจากหลายพื้นที่

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาฯ (2565) ได้มีการกำหนดคุณลักษณะไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย ความรอบรู้ที่จะเข้าใจและมีวิจารณญาณ การเชื่อมโยงทางสังคมและเคารพในความหลากหลาย ความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรมและการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Cognitive) : รู้เท่าทันเชิงวิพากษ์ มีความรู้เพียงพอ
  - 1.1 รู้เกี่ยวกับประเด็นถกเถียง โครงสร้างการบริหารจัดการ และระบบธรรมาภิบาล ระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก
  - 1.2 เข้าใจเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน และความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและโลก
  - 1.3 มีทักษะในการสืบสอบเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์
2. สังคมและอารมณ์ (Socio - emotional) : ยึดโยงกับสังคม เคารพความหลากหลาย
  - 2.1 พัฒนาจัดการอัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
  - 2.2 แลกเปลี่ยนค่านิยมและความรับผิดชอบบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน
  - 2.3 พัฒนาทัศนคติต่อความแตกต่างและความหลากหลาย อย่างเหมาะสมและรับผิดชอบ
3. พฤติกรรม (Behavioral) : ตื่นตัวมีส่วนร่วม รับผิดชอบอย่างมีจริยธรรม
  - 3.1 แสดงออกซึ่งทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ ได้อย่างเหมาะสม

3.2 แสดงความรับผิดชอบต่อระดับบุคคลและสังคม เพื่อสร้างโลกที่สันติและยั่งยืน

3.3 พัฒนาแรงจูงใจและความเต็มอกเต็มใจที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะ

คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก จากผลงานการวิจัยหรือนักวิชาการการศึกษา ได้สรุปเอาไว้เพื่อการจัดการศึกษาส่งเสริมนักเรียนให้เป็นพลเมืองโลก สามารถสรุปคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางสังคม และด้านทัศนคติ

ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก

แหล่งข้อมูล	ด้านความรู้	ด้านทักษะทางสังคม	ด้านทัศนคติ
Cogan, & Derricott (2000)	1. รับรู้และตระหนักถึงปัญหาในสังคมโลก	1. การร่วมมือและรับผิดชอบต่อสังคมโลก 2. เข้าใจและยอมรับความหลากหลายในสังคมโลก 3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4. การแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี 5. การปรับวิถีชีวิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	1. สำนึกและตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน 2. ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล
Oxfam (2015)	1. รู้และเข้าใจความยุติธรรมสังคมและความเสมอภาค 2. รู้และเข้าใจอัตลักษณ์และความหลากหลาย 3. รู้และเข้าใจโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัย 4. รู้และเข้าใจการพัฒนาที่ยั่งยืน 5. รู้และเข้าใจสันติภาพและความขัดแย้ง 6. รู้และเข้าใจสิทธิมนุษยชน 7. รู้และเข้าใจอำนาจและการปกครอง	1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ 2. การมีความเห็นอกเห็นใจ 3. ตระหนักในตนเองและการตอบสนอง 4. การสื่อสาร 5. การร่วมมือและแก้ไขความขัดแย้ง 6. การจัดการความซับซ้อนและรับมือกับความไม่แน่นอน 7. การเลือกรับข้อมูลอย่างไตร่ตรอง	1. การรับรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง 2. ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเท่าเทียม 3. เคารพผู้อื่นและสิทธิมนุษยชน 4. เห็นคุณค่าของความหลากหลาย 5. ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน 6. เห็นความสำคัญของความร่วมมือและการมีส่วนร่วม 7. เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้

แหล่งข้อมูล	ด้านความรู้	ด้านทักษะทางสังคม	ด้านทัศนคติ
UNESCO (2014)		1. เข้าใจและยอมรับ ความหลากหลาย 2. ความรับผิดชอบ 3. ความร่วมมือ 4. การกระทำเพื่อความยั่งยืน 5. การเตรียมพร้อมกับรับมือ ความไม่แน่นอน 6. การสร้างสันติภาพและ การแก้ไขความขัดแย้ง	1. การตระหนักถึง ความยุติธรรม
สิริวรรณ ศรีพหล (2551)	1. รู้และเข้าใจว่าสิ่ง ต่าง ๆ ย่อมมีการ เปลี่ยนแปลง 2. รู้และเข้าใจปัญหา และแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยวิธีสันติ	1. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เป็นผู้มีความเหตุผล และยุติธรรม 3. ยอมรับความแตกต่าง 4. สนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมต่าง ๆ 5. มีทรรศนะกว้าง ในการมองโลก 6. รู้จักแสวงหาและใช้แหล่ง ความรู้ รวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่าง ถูกต้อง 7. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน 8. ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในสังคม	1. ตระหนักในความ หลากหลาย 2. ตระหนักว่าทุกคนมี ความต้องการพื้นฐาน คล้ายคลึงกัน 3. ตระหนักว่าโลกของเรา จะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพา อาศัยกัน 4. ตระหนักว่าการกระทำ ของพลเมืองย่อมส่งผล ต่อโลกทั้งหมด 5. สำนึกและเต็มใจ ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ ชีวิตเพื่อสิ่งแวดล้อม 6. เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม ยอมรับกติกา และกฎเกณฑ์ของสังคม
ปาจริย์ รัตนานุสนธิ์ (2556)		1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2. คิดอย่างมีวิจารณญาณและ คิดสร้างสรรค์ 3. การปรับตัวตามความ หลากหลายทางวัฒนธรรม 4. ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	1. ตระหนักการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2. ตระหนักและมีส่วนร่วม ในปัญหาของสิ่งแวดล้อม 3. ตระหนักถึงความสำคัญ ในสาธารณสุขพื้นฐาน

แหล่งข้อมูล	ด้านความรู้	ด้านทักษะทางสังคม	ด้านทัศนคติ
		5. ยอมรับแนวคิดที่แตกต่าง ทางการเมือง 6. เคารพสิทธิเสรีภาพ 7. เสริมสันติภาพและ ความเท่าเทียมกัน 8. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับต่าง ๆ	
ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564)	1. รู้และเข้าใจในความ แตกต่างหลากหลาย 2. รู้และเข้าใจการอยู่ ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน รวมถึงการติดต่อสื่อสาร ในสังคม 3. รู้และเข้าใจในความ เท่าเทียม ความยุติธรรม ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล สิทธิ มนุษยชน สันติภาพและ ความขัดแย้งในสังคม 4. มีรู้และเข้าใจ ในการเปลี่ยนแปลง ของโลก 5. รู้และเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ของตนเองในฐานะ พลเมืองของสังคมทั้งใน ระดับท้องถิ่นและสังคม ระดับโลก	1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล 2. การสื่อสาร โดยใช้ภาษา สื่อ และเทคโนโลยีอย่าง เหมาะสม 3. การสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี ระหว่างบุคคลสามารถปรับตัว ข้ามวัฒนธรรม แต่คงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์ของตนเอง 4. การทำงานร่วมกับผู้อื่น การ ทำงานเป็น 5. การใช้สื่อเทคโนโลยี และ รู้เท่าทันสื่อ	1. ตระหนัก เห็นคุณค่า และเคารพความแตกต่าง 2. มีความตระหนักถึง ความสำคัญของอัตลักษณ์ ความเป็นพลเมืองในระดับ ท้องถิ่นและชาติตนเอง รวมถึงชาติอื่น ๆ 3. ตระหนักถึงการสร้าง ความความเท่าเทียม ความยุติธรรม สิทธิ มนุษยชนและแก้ไข ความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล 4. ตระหนักถึงผลจาก การกระทำของตนเองที่ ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและ สังคมโดยรวม มีความ รับผิดชอบในการกระทำ ของตนเอง 5. ตระหนักถึงความสำคัญ ของการพัฒนาที่ยั่งยืน
นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ (2565)		1. การสนทนาอย่างเป็นมิตร 2. ทำกิจกรรมร่วมกับคนที่มี ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เคารพซึ่งกันและกัน	1. เห็นใจ เข้าใจ อดทน อดกลั้น และเคารพ ความต่างทางวัฒนธรรม สามารถเห็นคุณค่าของ คนอื่น

แหล่งข้อมูล	ด้านความรู้	ด้านทักษะทางสังคม	ด้านทัศนคติ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2565)	1. รู้เกี่ยวกับประเด็น ถกเถียง โครงสร้าง การบริหารจัดการ และ ระบบธรรมาภิบาลระดับ ท้องถิ่น ประเทศ และโลก 2. เข้าใจเรื่องการพึ่งพา อาศัยกัน 3. มีทักษะในการสืบสอบ เชิงวิพากษ์และ การวิเคราะห์	1. พัฒนาและจัดการ อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และ ความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม 2. แลกเปลี่ยนค่านิยมและ ความรับผิดชอบบนพื้นฐาน สิทธิมนุษยชน 3. พัฒนาทัศนคติต่อ ความแตกต่างและความ หลากหลายอย่างเหมาะสม และรับผิดชอบ	1. แสดงออกซึ่งทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และ ทัศนคติ ได้อย่างเหมาะสม 2. แสดงความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม เพื่อสร้างโลกที่สันติ และยั่งยืน 3. พัฒนาแรงจูงใจและ ความเต็มอกเต็มใจ ที่จะรักษาประโยชน์ สาธารณะ

ตาราง 10 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก

คุณลักษณะของ การเป็นพลเมืองโลก	Cogan, & Derricott (2000)	Oxfam (2015)	UNESCO (2014)	สิริวรรณ ศรีพหล (2551)	ปาศิริย์ รัตนานุสนธ์ (2556)	ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564)	นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ (2565)	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2565)	ความถี่
ด้านความรู้									
รู้และเข้าใจปัญหาในสังคมโลก	✓								1
รู้และเข้าใจความยุติธรรมสังคมและความเสมอภาค		✓				✓			2
รู้และเข้าใจอัตลักษณ์และความหลากหลาย		✓				✓			2
รู้และเข้าใจโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัย		✓				✓	✓		3
รู้และเข้าใจการพัฒนาที่ยั่งยืน		✓							1
รู้และเข้าใจสันติภาพและความขัดแย้ง		✓	✓			✓			3
รู้และเข้าใจสิทธิมนุษยชน		✓				✓			2
รู้และเข้าใจอำนาจและการปกครอง		✓					✓		2
รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลง			✓			✓			2
รู้และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง						✓			1

คุณลักษณะของ การเป็นพลเมืองโลก	Cogan, & Derricott (2000)	Oxfam (2015)	UNESCO (2014)	สิริวรรณ ศรีพหล (2551)	ปาริย์ รัตนาสุสน์ (2556)	ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564)	นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2565)	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2565)	ความถี่
ด้านทักษะ									
รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก			✓	✓	✓			✓	4
ยอมรับความหลากหลายในสังคมโลก	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์	✓	✓			✓	✓		✓	5
การปรับวิถีชีวิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	✓		✓						2
การมีความเห็นอกเห็นใจ		✓		✓					2
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ		✓				✓	✓		3
การร่วมมือและแก้ไขความขัดแย้ง		✓	✓						2
การเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรอง		✓		✓		✓			3
การเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง			✓		✓				2
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้				✓	✓	✓	✓		4
ยึดมั่นในเหตุผล ความเท่าเทียม และยุติธรรม				✓	✓			✓	3
เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น					✓				1
ด้านทัศนคติ									
ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน	✓	✓		✓		✓			4
ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง	✓	✓							2
เห็นคุณค่าในตนเอง		✓							1
ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเท่าเทียม		✓	✓	✓					3
เห็นคุณค่าของความหลากหลาย		✓		✓		✓	✓		4
เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้		✓		✓	✓	✓			4
เห็นความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกัน				✓					1
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับกติกา และ กฎเกณฑ์ของสังคม				✓				✓	2
เห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน					✓	✓		✓	3

จากตาราง 10 เมื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลกจากแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลกแล้วนั้น ผู้วิจัยได้เลือกสามารถกำหนดคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก ที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้

1. รู้และเข้าใจโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัย
2. รู้และเข้าใจสันติภาพและความขัดแย้ง

ด้านทักษะ

1. รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก
2. ยอมรับความหลากหลายในสังคมโลก
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์
4. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
5. การเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรอง
6. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
7. ยึดมั่นในเหตุผล ความเท่าเทียม และยุติธรรม

ด้านทัศนคติ

8. ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน
9. ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเท่าเทียม
10. เห็นคุณค่าของความหลากหลาย
11. เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้
12. เห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ตาราง 11 แสดงการสังเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางสังคม	การรับรู้ต่อตนเอง	การรับรู้ถึงผู้อื่น	การรับรู้ทางสังคม	การแสดงออก	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ความยืดหยุ่น
ด้านความรู้							
รู้และเข้าใจโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัย			✓				
รู้และเข้าใจสันติภาพและความขัดแย้ง			✓				

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางสังคม	การรับรู้ต่อตนเอง	การรับรู้ถึงผู้อื่น	การรับรู้ทางสังคม	การแสดงออก	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ความยืดหยุ่น
ด้านทักษะ							
รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก	✓						
ยอมรับความหลากหลายในสังคมโลก		✓					
การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์							✓
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ				✓			
การเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรอง							✓
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					✓		
ยึดมั่นในเหตุผล ความเท่าเทียม และยุติธรรม						✓	
ด้านทัศนคติ							
ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน						✓	
ยึดมั่นในความยุติธรรมและความเท่าเทียม						✓	
เห็นคุณค่าของความหลากหลาย		✓					
เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้				✓			
เห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน			✓				

จากตาราง 11 การสังเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยผู้วิจัยใช้องค์ประกอบความฉลาดทางสังคมเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลก เพื่อได้สรุปลักษณะความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง มีทัศนคติในด้านบวก เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย สามารถตีความการแสดงออกอย่างถูกต้องตามความมุ่งหวังของอีกฝ่าย
3. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) การรับรู้และเข้าใจถึงบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีผลเชื่อมโยงกันของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่พลเมืองต้องดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน รักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ขจัด

ความขัดแย้ง และเห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อการขับเคลื่อนสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การแสดงออก (Expressive Communication) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทางคำพูดและการกระทำอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในแต่ละสถานการณ์ เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพดีต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้

6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การรับรู้ความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง คำนึงถึงผู้อื่นและให้การช่วยเหลืออย่างจริงใจเมื่อบุคคลอื่นเผชิญสถานการณ์ยากลำบาก บนพื้นฐานของความยึดมั่นในการใช้เหตุผล ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และยุติธรรม

7. ความยืดหยุ่น (Adaptability) ความสามารถในการเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรองผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

3. ลักษณะการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

The Welsh Assembly Government (2008) อธิบายถึงการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและการพัฒนาที่ยั่งยืนในเวลส์ เน้นไปที่การพัฒนาทักษะและความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเข้าใจและรับรู้ถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างชีวิตของเรากับสิ่งรอบตัวในสังคมโลก ต้องการให้โรงเรียนมีการเชื่อมโยงกับท้องถิ่นพัฒนาแนวคิดเตรียมพร้อมนักเรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการฝึกฝนทักษะในการแก้ไขปัญหา การเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในหลาย ๆ สาขา เพื่อให้สามารถเข้าใจและรับมือกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนและความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยในการจัดการเรียนรู้จะต้องมีการวิจัยและตรวจสอบเพื่อวิเคราะห์กระบวนการและหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกันทั้งระบบเพื่อสร้างพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

Education Services Australia (2011) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก โดยการการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องราวและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกผ่านการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เชื่อมโยงกับประสบการณ์และสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้มีความหมายและนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สร้างความตระหนักให้นักเรียนเข้าใจถึงประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

เช่น ความเท่าเทียม ความแตกต่างหลากหลาย ความขัดแย้ง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างทักษะ การคิดเพื่อแก้ไขปัญหา การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ทำงานร่วมกับ ผู้อื่น เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

อรรถพล ประภาสโนบล (2564) อธิบายถึงลักษณะการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก หรือ Global Citizenship Education (GCE) ว่าเป็นการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้ มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประเด็นโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่พบเจอ สามารถบอกได้ว่า ด้านหนึ่งการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก เป็นการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองโลกผ่านความรู้ ความเข้าใจ และอีกด้านหนึ่งคือส่งเสริมให้เขามีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับโลก เป็นการสร้างทัศนคติว่าตัวเรานั้นเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างโลกและอนาคต ให้ดีกว่าเดิมได้ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เหตุผล การแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย และสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะ ทางดิจิทัล (Digital skill) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ ที่สำคัญต้องนำเอาประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในโลกหรือในชีวิตของนักเรียนมาออกแบบบทเรียน ด้วย ครูผู้สอนอาจใช้วิธีการแบบโสเครตีส (Socratic method) การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning) หรือการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ (Phenomenon Based Learning) มาเป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนรู้แบบข้ามรายวิชาหรืออยู่ในรายวิชา การศึกษาเพื่อสร้าง พลเมืองโลก ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เติบโตไปเป็นพลเมืองที่ให้คุณค่ากับ โลกที่ยุติธรรม เท่าเทียม และเคารพคุณค่าที่แตกต่างกันของมนุษย์พร้อม ๆ กับลงมือสร้างสังคมโลก ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ท่ามกลางปัญหาและความท้าทายที่ซับซ้อน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาฯ (2565) อธิบายแนวทางในการดำเนินการนำ แนวคิดพลโลกศึกษา เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วย หลักสูตร สถานศึกษา การข้ามหลักสูตร การบูรณาการในวิชาต่าง ๆ และการจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ ซึ่งสามารถ จัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกันได้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดตามความเหมาะสม ต้องการครู ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วม เป็นผู้ชี้แนะและ อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสอบถามและสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยมและทัศนคติ ที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลและสังคมในหลายบริบท โดยจัด บรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ที่เคารพ หลอมรวม และมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ความเท่าเทียมทางเพศ การรวมเข้าด้วยกัน การเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบรรทัดฐานในชั้นเรียน เสียงของนักเรียน การจัดที่นั่ง และการใช้พื้นที่ที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และตอบสนองวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย การเรียน

การสอนที่มีปฏิสัมพันธ์ และโต้ตอบกันได้ เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกัน และความฉลาดรู้ด้านการใช้สื่อ เน้นการทำงานจริง/สัมพันธ์กับชีวิตจริง เช่น การจัดแสดงผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับสิทธิเด็ก การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างวันดีภาพ การจัดทำหนังสือพิมพ์นักเรียนที่เสนอประเด็นปัญหาของโลก ใช้ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ระดับโลกมาใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจโลกที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เชื่อมโยงในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การใช้สื่อและข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง การให้มิมุมมองเชิงเปรียบเทียบและหลากหลายใช้กลยุทธ์การประเมินที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และแนวการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้เช่น การประเมินด้วยการทบทวนและคิดไตร่ตรองการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินจากเพื่อน การประเมินจากครู บันทึกการเรียนรู้ และแฟ้มผลงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบริบทที่หลากหลายทั้งในห้องเรียน กิจกรรมทั้งโรงเรียนและในชุมชนในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก เช่น การมีส่วนร่วมในชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระบบออนไลน์ และสังคมในโลกเสมือนส่งเสริมให้ครูและนักการศึกษาเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ เช่น การติดตามเหตุการณ์ปัจจุบัน และข่าวสารในระดับต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในชุมชน การปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อม และความเท่าเทียมเป็นธรรมใช้ประสบการณ์ และเรื่องราวของนักเรียนและครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

สรุปได้ว่าลักษณะการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก เป็นการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วม นักเรียนจะเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับประเด็นโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อทำความเข้าใจโลกที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่ในท้องถิ่นของตนเอง ท่ามกลางบรรยากาศของเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ท่ามกลางแตกต่างหลากหลาย เน้นเรียนรู้อย่างมีคุณค่าผ่านการลงมือปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เพื่อให้นักเรียนได้เติบโตไปเป็นพลเมืองโลกที่ยึดมั่นในความยุติธรรม เท่าเทียม และเคารพความแตกต่างหลากหลาย ให้สังคมโลกเกิดการพัฒนายั่งยืน

4. ขอบข่ายเนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

The Welsh Assembly Government (2008) ได้กำหนดแนวคิดหลักของการศึกษาเพื่อการพัฒนายั่งยืนและการเป็นพลเมืองโลก (ESDGC) ไว้ว่าเป็นความเชื่อมโยงระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของพลเมืองโลก ตามความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยมีความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจ ทรัพยากร และสิทธิมนุษยชน ที่จะส่งผลกระทบต่อระดับท้องถิ่นและระดับโลก กำหนดแนวคิดหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ

1. การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence)

2. ความเป็นพลเมืองและความรับผิดชอบ (Citizenship and Stewardship)
3. ความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน (Needs and Rights)
4. ความหลากหลาย (Diversity)
5. การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change)
6. คุณภาพชีวิต (Quality of life)
7. ความไม่แน่นอนและการเตรียมพร้อม (Uncertainty and Precaution)
8. ค่านิยมและการตระหนักรู้ (Values and Perceptions)
9. การแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Resolution)

Education Services Australia (2011) ได้กำหนดกรอบการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก 5 จุดเน้น คือ

1. การพึ่งพาอาศัยกันและโลกาภิวัตน์ (Interdependence and globalization) เข้าใจถึงความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ซับซ้อนระหว่างคน และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น

2. อัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Identity and cultural diversity) เข้าใจวัฒนธรรมของตนเอง และเปิดรับวัฒนธรรมของผู้อื่น

3. ความยุติธรรมสังคมและสิทธิมนุษยชน (Social justice and human rights) เข้าใจถึงผลกระทบของความเท่าเทียม และการเลือกปฏิบัติ ตระหนักถึงการรักษาสีสิทธิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น

4. การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace building and conflict resolution) ตระหนักถึงการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีบนพื้นฐานของความไว้วางใจ หาแนวทางป้องกันหรือแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ

5. อนาคตที่ยั่งยืน (Sustainable futures) การดำเนินชีวิตสนองความต้องการของตนเองและสังคมในปัจจุบัน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

นอกจากนี้แต่ละจุดเน้นในการเรียนรู้ยังมีมิติทางพื้นที่และมิติทางเวลาที่จะต้องคำนึงถึง โดยมิติทางพื้นที่ เป็นความทับซ้อนระหว่างระดับท้องถิ่นและระดับโลกที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และมิติทางเวลาเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอันจะส่งผลกระทบต่อผู้คนที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) อธิบายการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลกหรือพลโลกศึกษา (Global Citizenship Education: GCED) เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development

Goals: SDGs) ซึ่งเป็นวาระการพัฒนาระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2559 - 2573) ที่ผู้นำประเทศสมาชิกสหประชาชาติจำนวน 193 ประเทศ ได้ร่วมกันลงนามรับรองพันธสัญญาทางการเมืองระดับผู้นำในเอกสาร Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก โดยในส่วนของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหลักในเป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับเป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่า นักเรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติภาพและไม่ใช้ความรุนแรง ความเป็นพลเมืองของโลก เศรษฐกิจที่หลากหลายทางวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 โดยสามารถกำหนดขอบข่ายเนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลกตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยมีการจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2567) ได้อธิบายว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่

1. การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับ การขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
2. สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป
3. เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ
4. สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก
5. ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตาราง 12 แสดงการสังเคราะห์ข้อบ่งชี้เพื่อการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก

ข้อบ่งชี้เพื่อการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก	The Welsh Assembly Government (2008)	Education Services Australia (2011)	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2567)
1. การพึ่งพาอาศัยกัน	✓	✓	✓
2. ความหลากหลาย	✓	✓	
3. การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง	✓	✓	✓
4. คุณภาพชีวิต	✓	✓	✓
5. การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน	✓	✓	✓

จากตาราง 12 การสังเคราะห์การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้เพื่อการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อบ่งชี้เพื่อการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลกโดยใช้ความสอดคล้องกันของแนวคิดที่มีความถี่ 2 ขึ้นไป สามารถสรุปข้อบ่งชี้เพื่อการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
2. ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย
3. การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง
4. คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน
5. การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลาย จนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ดังนี้

พิพัฒน์พงษ์ คำมาก (2564) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ต่อทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนการสอนที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น หลังการเรียนการสอนที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

อัสหมะ หะยียูโซะ (2565) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน 3) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพลเมืองรับผิดชอบตนเองและสังคม ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ ด้านพลเมืองรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 สำรวจปรากฏการณ์ ขั้นที่ 3 อภิปรายวางแผนและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ประเมินและปรับปรุงแนวคิด และวิธีการ ขั้นที่ 5 สรุปแนวคิดและขยายผล 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐานมีระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สูงกว่าก่อนและระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุขานันท์ วรพัฒนานนท์ (2565) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาควรมีลักษณะ ดังนี้ 1.1) ครูควรเลือกปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์นั้น ๆ 1.2) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ 1.3) สถานการณ์ที่เลือกควรมีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่นักเรียนต้องศึกษา เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์หลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.4) การใช้รูปแบบการทำงานกลุ่มจะช่วยให้ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายร่วมกัน ซึ่งช่วยพัฒนาการตีความและสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ได้ดีขึ้น 2) ผลของการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาผ่านการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.75 เป็น 81.25 (จากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง) โดยมีทักษะในแต่ละด้านดังนี้ การให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ และการแก้ปัญหามีระดับทักษะสูง ส่วนการใช้การคิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคม ดังนี้

อริสสา แก้วลี (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางสังคมในระดับปานกลาง โดยมีความตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในปัจจุบัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การร่วมกันตระหนักรู้และวิเคราะห์ปัญหาความฉลาดทางสังคมของนักเรียน 2.2) การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและนำไปปฏิบัติ และ 2.3) การติดตามและประเมินผล ซึ่งมีปัจจัยสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่ การมีส่วนร่วม การสื่อสาร การอบรมสั่งสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสังคม 3) แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) การสร้างความตระหนัก

ให้ผู้ปกครองและครูเห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางสังคมในเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพื่อกระตุ้นความร่วมมือในการพัฒนา 3.2) การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้สอดคล้องกันทั้งในครอบครัวและโรงเรียน และ 3.3) การประเมินผลความฉลาดทางสังคมของเด็กเพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการได้อย่างตรงจุด โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กวัยรุ่นตอนต้นพัฒนาความฉลาดทางสังคมได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ชล บัวศรี (2565) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียนในปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยเฉพาะ และการสอนโดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานยังมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ยังไม่มีแนวทางการวัดและประเมินผลด้านความฉลาดทางสังคมที่ชัดเจน อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางในการประกอบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลการเรียนรู้ 4) ด้านประเมินผลการเรียนรู้ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้และนำแนวทางดังกล่าวไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานเพื่อพัฒนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพิษณุโลก ความฉลาดทางสังคม พบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบ A4 ดังนี้ A 1 - Assigning problems การให้โจทย์ปัญหา A 2 - Analyzing problems วิเคราะห์ปัญหา A 3 - Accepting ยอมรับพฤติกรรม A 4 - Actioning พฤติกรรมสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้สถานการณ์ 2) การแสดงออก 3) ความจริงใจ 4) ความชัดเจน 5) ความเห็นอกเห็นใจ จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนสามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมได้เพิ่มขึ้น โดยแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถสร้างมิตรภาพ มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม คำพูดมีความน่าเชื่อถือ และสามารถโน้มน้าวเพื่อนได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร้องเพลงเปิดหมวก ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนที่ประสบอัคคีภัย และกิจกรรมกล้าอาสาปันรอยยิ้มในโครงการคนดีศรีสองแควของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งช่วยสร้างจิตสาธารณะและพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม พร้อมทั้งสามารถร่วมกันสร้างห้องน้ำให้กับเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างสำเร็จ

นุจรินทร์ หมัดลี และคณะ (2565) ศึกษาการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 2) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ Norms ของแบบวัดความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความฉลาดทางสังคมชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีความฉลาดทางสังคมของ Daneil Goleman ประกอบด้วยสององค์ประกอบหลัก คือ 1) การตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งรวมถึงการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การให้ความสนใจ และการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นอย่างถูกต้อง และ 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรือความสามารถทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการเข้าร่วมกับผู้อื่น การแสดงออกตนเอง และการชี้นำพฤติกรรมของผู้อื่น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบวัดได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.71 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบทีมีค่า t ตั้งแต่ 2.21 ถึง 9.48 ทุกข้อมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนทั้งหมด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.94 ถึง 0.96 โดยสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.91 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือสูงและเกณฑ์ปกติของแบบวัดความฉลาดทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีช่วงคะแนนที่ปกติ ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินค่าผลลัพธ์

ชูชัย พงศ์ไพบูลย์ศิริ และคณะ (2566) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมและระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม และ 3) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 245 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ที่เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แนวคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกตัวแปร 2) มีตัวแปรทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถอธิบายความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอยู่ที่ร้อยละ 72.00 และ 3) แนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรม 3.1) ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง 3.2) สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร 3.3) ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 3.4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

ปรีดี ประทุมสุวรรณ์ (2562) การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติของนักเรียนให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งต้องอาศัยแนวทางและวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยในการดำเนินการด้านการศึกษานี้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และวิธีการของหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกเป็นสิ่งสำคัญ บทความนี้นำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกจากต่างประเทศ ได้แก่ 1) The Welsh Assembly Government 2) Education Services Australia 3) Learning and Teaching Scotland 4) NDCO 5) Oxfam และ 6) UNESCO ซึ่งส่งผลให้เกิดการสังเคราะห์และสรุปเป็น 4 แนวคิดหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ 1) การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้ 4) การพัฒนาศักยภาพของครูและผู้บริหาร ความสำเร็จของการดำเนินการในแต่ละแนวทางจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการนำหลักการไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกเกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องทั้งในระบบการศึกษา การศึกษาในรูปแบบนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและโลกอย่างยั่งยืน

ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564) รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการ

เรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 1.1) ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนขาดความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนจึงมักให้ความสำคัญกับคะแนนในรายวิชามากกว่าความรู้ที่จะได้รับ ขาดการปรับตัว ขาดแรงบันดาลใจ และขาดการเปิดใจยอมรับ รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่มีความแตกต่างกันของนักเรียน 1.2) ด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกัน มีความยึดติดศาสตร์เฉพาะทางมากเกินไป มีภาระงานสอนที่ค่อนข้างมากและขาดการมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน 1.3) ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีจำนวนมากเกินไปและมีผู้สอนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่เป็นที่น่าสนใจและไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของนักเรียน 1.4) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าการวัดและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นที่ความรู้ความจำเป็นหลัก รวมถึงมาตรฐานการวัดและประเมินผลของผู้สอนที่แตกต่างกัน และ 1.5) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน พบว่า ห้องเรียนมีขนาดใหญ่และมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัญหาระบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์

2) แนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ASPIRE ประกอบด้วย A= Activity (ฝึกการปฏิบัติ) S = Skills (เสริมสร้างทักษะ) P - Participation (สร้างความร่วมมือ) I = Integration (บูรณาการเชื่อมโยง) R = Readiness (ความพร้อมของนักเรียน) และ E = Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ คือ BEAR MODEL ซึ่งประกอบด้วย Believe (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด) Expect (คาดหวังผลลัพธ์ตามจุดมุ่งหมาย) Aspire (มุ่งมั่นในการดำเนินการเรียนรู้ตามแนวทาง) และ Result (ผลลัพธ์ที่นำไปสู่การเป็นพลเมืองโลก)

พีรณิธิ สิริธีรธราดล (2564) ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี การวิจัยผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ค้นหาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
- 2) ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อธิบายคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและทัศนคติ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกด้วย 6 วิธี ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอาเซียนหรือนานาชาติ 2) การออกแบบหลักสูตรให้เน้นการเรียนรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมได้ 3) การนำเสนอตัวแบบที่ดีในด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้และพลเมืองโลก 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน 5) การเพิ่มโปรแกรมฝึกอบรมในหลักสูตร และ 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก สำหรับระยะที่ 2 พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในช่วงหลังการทดลองและการติดตามผล โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมทั้งในช่วงหลังการทดลองและการติดตามผล โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองยังคงคงอยู่ในระดับสูง จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1.1.1 หลักการและแนวคิด รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.2 วัตถุประสงค์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.3 เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.5 การวัดและประเมินผล รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.2 ศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1.2.1 ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 5 คน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.2 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2.2 ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) กำหนด คุณสมบัติมีความเชี่ยวชาญประสบการณ์สอนในด้านการสอนสังคมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปีแบ่งเป็น

2.2.1 อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน

2.2.2 ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน

2.2.3 นักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 5 คน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

2.3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในปัจจุบัน

4. ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่

4.3.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) มีคุณสมบัติเป็นครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5 คน

4.3.2 ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) มีคุณสมบัติมีความเชี่ยวชาญประสบการณ์สอนในด้านการสอนสังคมศึกษา แบ่งเป็น อาจารย์ ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน

4.3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ที่ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จำนวน 5 คน

4.4 กำหนดโครงสร้างและประเด็นสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ และปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ใน 2 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

4.5 สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ และปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการสร้างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของ แบบสัมภาษณ์เชิงทฤษฎี และเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา

4.6 นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือ ตำรา และเอกสารวิชาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความวิชาการ โดยผู้วิจัยจะเลือก เฉพาะส่วนที่เชื่อมโยง หรือมีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยในครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบตามแนวคิดการศึกษา และมีอิสระในการตอบโดยข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

4.2.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียง เตรียมสมุด จดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม

4.2.2 เลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกแบบเจาะจง ดังต่อไปนี้ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน ศิษยานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน

4.2.3 ขั้นการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้สัมภาษณ์พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้โดยผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ ทั้งนี้หากผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียง

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

5.3 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือไม่ ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่า ข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อยืนยันความถูกต้อง สุภางค์ จันทวานิช (2552) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลครอบคลุมครบถ้วนในด้านเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ การใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างกัน เช่น การสังเกตจากหลายสถานการณ์พร้อมซักถาม การสัมภาษณ์หลายบุคคลหรือสนทนากลุ่ม และการใช้ข้อมูลจากเอกสารเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้ได้มุมมองที่ครบถ้วนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5.4 นำข้อมูลที่ได้จากแนวคำถามในการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ สรุปตามประเด็นที่ตั้งไว้เพื่อนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5.5 นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

6. ผลที่จะได้รับ

6.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

6.2 แนวทางในการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

การวิจัยขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 39 คน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

2.3 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

3. ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

3.1 คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การสร้างและการหาประสิทธิภาพคู่มือครูการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

3.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมที่สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

3.1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบของคู่มือครู

3.1.3 กำหนดเนื้อหา ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน ตามขอบข่ายเนื้อหาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1) การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2) ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

3) การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

4) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน

5) การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิถีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลายจนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

3.1.4 ร่างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายในคู่มือครูประกอบด้วย

1) คำชี้แจง เป็นคำชี้แจงในการใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) คำอธิบายรายวิชา เป็นการอธิบายแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ตามผลการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3) โครงสร้างรายวิชา เป็นการแบ่งหน่วยการเรียนรู้ เพื่อกำหนดความคิดรวบยอดตามผลการเรียนรู้ จำนวนเวลา และน้ำหนักคะแนน วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4) แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของนักเรียนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ทำการสืบเสาะหาคำตอบ ผ่านการค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และหาคำตอบปัญหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอผลการเรียนรู้โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสะท้อนองค์ความรู้อธิบายปรากฏการณ์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการหาแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้ นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมินผลงานร่วมกัน

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สารการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบตามหลักวิชาการ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สำคัญ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ บันทึกหลังสอน จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 10 คาบ

5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายผ่านการประเมินผลงานของนักเรียนจากการทำกิจกรรมกลุ่ม หลังจากการจัดการเรียนรู้

3.1.5 นำร่างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สร้างขึ้น

เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ แก่ไขส่วนที่บกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.1.6 นำคู่มือครู ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพของคู่มือและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และให้คำแนะนำ

3.1.7 นำร่างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง

3.1.8 นำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.2 แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ดังนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกเพื่อใช้วัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

3.2.2 ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะสร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

3.2.3 สร้างแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยแต่ละข้อคำถามจะแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

3.2.3 สร้างเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

3.2.4 นำแบบวัดและเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะแก้ไขส่วนที่บกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.5 นำแบบวัดและเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความสอดคล้อง

3.2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดและเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.7 นำแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ที่ได้ทำการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปดำเนินการใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.3 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกศึกษา และคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

3.3.2 สร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่มของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ให้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ตามองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

3.3.3 นำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบ เนื้อหา และภาษาที่ใช้

3.3.4 นำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษามาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดูพัฒนาการของความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง

4.2 เลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 39 คน กำหนดคุณสมบัตินักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังต่อไปนี้

4.3.1 ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยชี้แจงหลักการ เหตุผลและประโยชน์ของการวิจัยให้กับนักเรียน พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนไปด้วย

4.3.3 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้สิ้นสุดลงผู้วิจัยทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 10 คน เพื่อเก็บข้อมูลความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการจัดการเรียนรู้

4.4 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้ศึกษา ใช้การหาแนวโน้มของคำ วลี หรือแนวคิดที่ปรากฏในเนื้อหาเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อตีความความหมายของเนื้อหา จัดประเภทและค้นหาแนวคิดหลัก โดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5.2 วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

5.3 การตรวจสอบข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือไม่ ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่า ข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันในการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามข้อสรุปของ สุภางค์ จันทวานิช (2552) ที่อธิบายการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่า ข้อมูลครอบคลุมครบถ้วนในด้านเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยตรวจสอบจากหลายแหล่งข้อมูล เช่น การสังเกตจากหลายสถานการณ์พร้อมซักถาม การสนทนากลุ่มหรือสัมภาษณ์ และการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวบรวม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้รับความน่าเชื่อถือ

5.4 สรุปข้อมูลแบบพรรณนาซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนา

6. ผลที่จะได้รับ

6.1 คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.2 ผลการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาพ 2 แสดงการสรุปขั้นตอนและแผนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

รูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 หลักการและแนวคิด

จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ในด้านหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก และการบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และสาระเรียนรู้แกนกลาง ที่กำหนดมาจากส่วนกลางเพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของนักเรียน เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยหลักสูตรจะมีเนื้อหาเป็นฐานส่งผลให้เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเพื่อวัดความรู้ที่ได้จากเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ หากแต่ว่าครูผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้หลักสูตร ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังการให้ ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...เอาจริง ๆ แล้ว หลักการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมฯ โดยเฉพาะพวกหน้าที่พลเมือง ตอนนี่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ นะครับ อย่างแรกเลยคือ ส่วนที่ต้องยึดตาม**หลักสูตรแกนกลางฯ** (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551) ซึ่งเป็นเหมือนกรอบมาตรฐานที่ต้องใช้ มันจะกำหนดไว้ว่านักเรียนควรรู้และทำอะไรได้บ้าง แต่สิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นคืออีกส่วนหนึ่ง คือ **การปรับการสอนให้เข้ากับยุคสมัย** เพราะโลก สมัยนี้เปลี่ยนแปลงเร็วมาก ให้นักเรียนได้เรียนรู้เอาไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันครับ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...แต่เมื่อ**หลักสูตร** (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551) คงความเป็น**เนื้อหาเป็นฐาน (Content based)** จึงทำให้การออกแบบการเรียนการสอนของครู จะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การวัดและประเมินผลที่ยังยึดความรู้เนื้อหา แต่ถ้าจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายกับเด็ก ๆ มากขึ้น จำเป็นต้องการเปิดพื้นที่ให้ครูและนักเรียน เรียนรู้ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อสร้างพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

... "หลักสูตร 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551) เน้น จริง ๆ แล้วมันก็มีความยืดหยุ่นอยู่นะครับ ถึงแม้ว่านโยบายรัฐจะเน้นหนักไปที่การปลูกฝังเรื่องรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นหลักก็ตาม แต่ปัญหามันอยู่ตรงที่ครูบางคนเข้าใจว่าต้องสอนตามแบบเรียนเป๊ะ ๆ ไม่ได้สอนตามสถานการณ์และบทบาทของพื้นที่ ซึ่งมันทำให้ความรู้ที่สอนออกมาเหมือนเป็นความรู้แบบรวมศูนย์ แต่ว่าสุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับครูนะครับว่าจะออกแบบการสอนยังไงให้เหมาะกับนักเรียนของตัวเอง เพราะหลักสูตรมันดัดได้

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...หลักการหลักสูตรอิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ออกแบบมาเพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตามตัวชี้วัดทั้งระหว่างทางและปลายทาง เหมือนเป็นแนวทางสำเร็จรูปที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของประเทศ ซึ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตัวเองในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม จุดเด่นของหลักสูตรนี้คือครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในแต่ละบริบท

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

1.1.2 การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ควรเน้นการสร้างความรู้เข้าใจในบริบททางสังคมโดยเริ่มจากสังคมที่อยู่รอบตัวของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่สังคมโลก กระตุ้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่ม การลงพื้นที่เพื่อศึกษาปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เราต้องจัดการเรียนรู้ที่เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนค่ะ สอดคล้องกับสถานะความเป็นจริง เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ผมมองว่าเราควรเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การพานักเรียนลงพื้นที่ การสัมภาษณ์คนในชุมชน หรือการทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้ นักเรียนได้สัมผัสกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...ลักษณะของสังคมศึกษาเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่นักเรียนผสมผสานประสบการณ์ของตนเองกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และสามารถสร้างเสริมความรู้ (Constructivism) จากตนเอง

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ในการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองฯในปัจจุบันนี้ ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องจับตัวชีวิตมาออกแบบ การสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ลงมือทำงานร่วมกัน ลงพื้นที่จริง โดยการใช้สถานการณ์ที่สำคัญของโลก ผ่านการเชื่อมจากบริบทของไทยไปสู่บริบทโลก ให้นักเรียนได้เสนอแนะทางนโยบาย

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

1.1.3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

หลักการและแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เน้นความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของนักเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมโลกที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์บริบทในท้องถิ่นควบคู่กับความเป็นสากล เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ที่สามารถคิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...สำหรับกลุ่มสาระฯ สังคม จะเน้นให้นักเรียนได้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของการดำรงชีวิตทั้งระดับปัจเจกและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อปรับตัวตามสภาพแวดล้อม จัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด แล้วก็เข้าใจถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง นักเรียนจะได้เข้าใจตัวเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และยังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง ให้เขาเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในระดับประเทศและในสังคมโลกด้วยค่ะ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...ผมมองว่าการจัดการเรียนรู้ในเรื่อง **สิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมหลากหลาย** จากทั่วโลก รวมถึงทิวทัศน์ธรรมชาติ อุดมการณ์ทางการเมือง ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นสากล นี่เป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก นะครับ เพราะนักเรียนจะได้เข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายในปัจจุบัน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...ปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ **สำนักนิรันตรนิยม (Perennialism)** ที่เน้นความเป็นมนุษย์ ความรู้ที่ก้าวหน้า การพัฒนาปัญญา **สำนักพัฒนาการนิยม (Progressivism)** ที่มองการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม การพัฒนาแบบองค์รวมและพินิจประเด็นทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณและการมีส่วนร่วม ในกระบวนการประชาธิปไตย เน้นความเป็นศูนย์กลางจากนักเรียน เข้าใจลีลาการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลและสำนักอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่มองเสรีภาพทางความคิดของนักเรียน

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...หลักการของการจัดการเรียนรู้มีการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก นี้ควรตั้งคำถามถึงลักษณะที่ต้องการอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่หลากหลาย ประเด็นจากหลายแหล่งเข้าสู่ชั้นเรียน ให้นักเรียนได้เชื่อมโยง โอบรับเรื่องราวของผู้อื่นบนโลก เป็นประเด็นที่มองเห็นถึงคนกลุ่มต่าง ๆ บนโลก เพื่อศึกษาเรื่องราวให้เกิดความเข้าใจ นำไปสู่การพูดคุยประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มายาคติเชิงสังคมวัฒนธรรม มีการตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น มองนอกรอบมากขึ้น

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...หนุคิดว่าแนวคิดในการสอนสังคมเป็นการการสอนที่จะทำให้พวกเรา**กล้าคิด กล้าทำ**อะไรใหม่ ๆ และยัง**ช่วยให้เราวางตัวได้เหมาะสม**เวลาอยู่กับคนหมู่มาก จะได้ไม่รู้สึกแตกแยกหรือโดดเดี่ยว แล้วก็**ช่วยลดความขัดแย้ง**ระหว่างกันด้วย

(นักเรียนคนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2567)

1.1.4 การบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ

แนวคิดการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ควรเป็นแบบบูรณาการความรู้แบบหลายมิติ โดยผสมผสานความรู้จากหลากหลายสาขา เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ และการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองโลก พร้อมทั้งออกแบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่นกับโลก โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเตรียมนักเรียนให้สามารถปรับตัวเป็นพลเมืองคุณภาพมีจิตสำนึกสากล ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...การจัดการเรียนรู้ที่สังคมศึกษาในโลกที่ทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา เราต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับสิ่งเหล่านี้ โดยให้เขามีทั้งความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการความรู้หลาย ๆ ด้านเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้**นักเรียนเข้าใจและปรับใช้ได้ในสถานการณ์จริง**ในห้องเรียน รวมถึง**สามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริงได้** เป้าหมายหลักคือช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่ดี มีคุณภาพ และมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนค่ะ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมฯ โดยเฉพาะเรื่องหน้าที่พลเมืองฯ ผมมองว่าหลักการสำคัญคือ**การบูรณาการความรู้หลาย ๆ สาระเข้าด้วยกัน**ครับ อย่างเช่น การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการเมือง **เพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพรวม เข้าใจความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ในสังคมแบบชัดเจน** นอกจากนี้การใช้สื่อและเทคโนโลยีก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยสร้างความน่าสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากขึ้นครับ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...สมรรถนะทางสังคมศึกษามีความหลากหลาย เช่น กระบวนการทางประวัติศาสตร์ (Historical Process) การรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์ (Geographic Literacy) สมรรถนะพลเมือง (Civic Competence) การคิดเชิงมิติโลก (Global Perspective) ความรับผิดชอบเชิงสังคมและจริยธรรม (Social and Ethical Responsibility) เป็นต้น **ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach)** ที่มุ่งเน้นทักษะ เปิดพื้นที่ให้ครู และนักเรียน เรียนรู้ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) เป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...หลักการของการจัดการเรียนรู้มีการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก นี้ควรตั้งคำถามถึงลักษณะที่ต้องการอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่หลากหลาย **ประเด็นจากหลายแหล่งเข้าสู่ชั้นเรียน** ให้นักเรียนได้เชื่อมโยง โอบรับเรื่องราวของผู้อื่นบนโลก เป็นประเด็นที่มองเห็นถึงคนกลุ่มต่าง ๆ บนโลก เพื่อศึกษาเรื่องราวให้เกิดความเข้าใจ นำไปสู่การพูดคุยประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มายาคติเชิงสังคมวัฒนธรรม มีการตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น มองนอกรอบมากขึ้น

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

กล่าวโดยสรุปด้านหลักการและแนวคิด พบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่แรก การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ที่กำหนดมาจากส่วนกลางเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ยังไม่มีการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยตรง โดยหลักสูตรมีลักษณะเนื้อหาเป็นฐาน ส่งผลให้เป้าหมายการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นเพื่อวัดความรู้ที่ได้จากเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ หากแต่ว่าครูผู้สอนสามารถประยุกต์ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามบริบทของสังคมที่ได้

ประเด็นที่สอง การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จะเน้นการสร้างสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบททางสังคมโดยเริ่มจากสังคมที่อยู่รอบตัวของนักเรียนเชื่อมโยงไปสู่สังคมโลก เช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่ม การลงพื้นที่ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

ประเด็นที่สาม การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก เน้นความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของนักเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมโลก ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง มีทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ที่สามารถคิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์

ประเด็นที่สี่ การบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ ผสานความรู้จากหลากหลายสาขา เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ และการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม พร้อมทั้งออกแบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่นกับโลก

1.2 วัตถุประสงค์

จากการศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในปัจจุบัน ด้านวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามมาตรฐานตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลาง มีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เชื่อมโยงความรู้นำไปประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะที่จำเป็น และสร้างความตระหนักถึงปัญหาสังคม มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการเรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขในฐานะของการเป็นพลเมืองโลก ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันคือการทำให้นักเรียนเข้าใจ และนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้และทำให้เป็นชีวิตที่ดีงามและช่วยสร้างสรรค์สังคม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา จึงเชื่อมโยงให้เด็กเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง อยู่อย่างมีความสุข โดยเรียนผ่านสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในห้องหรือในโรงเรียน หรือวิเคราะห์จากตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม เพื่อให้เด็กฝึกคิดวิเคราะห์ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักตัวเอง สามารถจัดการชีวิตของตัวเอง และมีวิถีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...เพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโลก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีคุณธรรม รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...สังคมศึกษาเป็นศาสตร์แห่งการสร้างพลเมืองผ่านการเรียนรู้ประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์อื่น ๆ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิจัย การวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา การสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของพลเมือง และความรับผิดชอบต่อสังคมและนักเรียนใช้ความรู้ ทักษะ ทัศนคติกับสถานการณ์และความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริงและเติบโตเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่เท่าทันต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...เป็นการสอนที่ทำให้นักเรียนมองเห็นคนที่อยู่ในสังคมร่วมกัน ว่าเขาเกิดอะไรขึ้น กำลังเผชิญกับอะไร เกิดการเชื่อมโยงให้ได้คิด ทบทวน ว่าเขาจะมีปฏิกริยาอย่างไรที่จะท้าทายอำนาจที่ครอบงำ การทำลายมายาคติที่ครอบงำคนในสังคม ทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่มันเกิดความเหลื่อมล้ำ มีทักษะที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่เพิกเฉยต่อสังคม

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...ผมว่าเราเรียนเพื่อให้เราสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้จริงครับ เราได้เรียนทั้งเรื่องการเข้าใจตัวเอง การปฏิบัติตัวในสังคม และการรู้จักหน้าที่ของเราเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถใช้ความรู้นั้นเพื่อใช้ชีวิตและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขครับ

(นักเรียนคนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2567)

1.3 เนื้อหาสาระ

จากการศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่า การจัดการเรียนรู้ควรครอบคลุมเนื้อหาหลักตามหลักสูตรเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง กฎหมาย การเมืองการปกครอง วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย โดยเชื่อมโยงความรู้เชิงบูรณาการจากศาสตร์หลากหลายสาขามาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและประเด็นสำคัญจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก นอกจากนี้ การเรียนรู้ควรมุ่งเสริมสร้างการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และสำนึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พร้อมออกแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงเหตุการณ์ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ระดับประเทศและระดับโลก ผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เตรียมนักเรียนให้สามารถพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลก ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีขอบเขตที่ครอบคลุมและหลากหลาย โดยเน้นที่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงถึงกันในระดับโลก ดังนี้เป็นขอบเขตเนื้อหาสาระที่ควรครอบคลุมความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมในบริบทต่าง ๆ การยอมรับและเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา และประเพณีการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีความเป็นสากล เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ก้าวข้ามความขัดแย้ง โดยศึกษาจากข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน และเลือกประเด็นที่นักเรียนมีประสบการณ์ร่วม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...หลักสูตรแกนกลาง 2551 ตรงกับการหลอมรวมทางสังคมศึกษา(Social Studies Fusion) ประกอบด้วย ศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ แต่ขาดจิตวิทยาที่นำไปสู่การเข้าใจตนเองและ มานุษยวิทยาที่นำไปสู่การเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นจุดเชื่อมสำคัญในการสร้างความฉลาดทางสังคม จึงคิดว่าการปรับไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะมีส่วนหนุนเสริมกระบวนการสร้างความฉลาดทางสังคมได้ดีกว่าหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาแบบแยกส่วนในปัจจุบัน การปรับเนื้อหาเชิงบูรณาการ และสหวิทยาการจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมศึกษาและ อภิปรายอย่างเป็นเหตุเป็นผลได้แบบองค์รวม เช่น ภูมิประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ปรัชญา ศาสนา นิเวศวิทยา มนุษย์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์การเมือง ภูมิรัฐศาสตร์ เป็นต้น สร้างความเข้าใจและการเห็นอกเห็นใจ (Understanding and Empathy) การแก้ปัญหาทางสังคมโดยสันติวิธี (Conflict Resolution) การสร้างชุมชนที่นับรวมทุกคน (Building Inclusive Communities) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ความไวต่อวัฒนธรรม(Cultural Sensitivity) ความเคารพและให้เกียรติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏ เข้าใจวัฒนธรรมหลักและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมรอง ติความคุณค่าอย่างเท่าเทียม การสร้างเครือข่าย พลโลกและการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล (Global Networks & Media Information & Digital Literacy)

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการสอน ได้ขอบเขตความรู้แบบรวมศูนย์ นำเสนอวัฒนธรรมที่ถูกเลือก แต่ก็ขึ้นอยู่กับครูว่าจะนำไป ออกแบบการสอนอย่างไร ไม่สามารถสอนแค่สังคมศึกษา จะต้องเป็นการบูรณาการ ศาสตร์ แนวโน้มจะต้องอิงถิ่นฐาน ความสัมพันธ์ ก้าวข้ามความเป็นรัฐชาติ สร้างการสิทธิ การอ้างความเป็นพลเมือง เช่น พลเมืองทางการศึกษา มีพื้นที่ในการอ้างสิทธิ์แม้ไม่ได้เป็น พลเมืองของรัฐ สามารถต่อรองกับรัฐได้ มี sense of membership การสำนึกว่าตนเอง เป็นสมาชิกของอะไรสักอย่างหรือชุมชนโลก มีความรู้สึกร่วม ผ่านเนื้อหาเชิงมิติ วัฒนธรรม ที่ต้องศึกษาจากกลุ่มคนทุกคนที่แตกต่างกัน สิ่งแวดล้อมที่เข้าถึงคนท้องถิ่น เช่น ป่าไม้เมืองน่าน หรือสิ่งแวดล้อมข้ามแดน มิติเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...เนื้อหาอยู่กับแนวคิดที่มองความสัมพันธ์คนกับรัฐ เช่น คำว่าหน้าที่ คุณจะต้องทำอะไร 1 2 3 4 เนื้อหาที่สอนจะเป็นกฎหมายที่ต้องรู้เพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ กำหนดเรื่องที่ต้องสอนตายตัว การสอนควรมีการตั้ง concept เพื่อกระตุ้นการคิดเชื่อมโยงเรื่องราวในชีวิตประจำวันใกล้ตัว ผ่านครอบครัว เรื่องราวระหว่างทาง ท้องถิ่น ปัญหารอบตัว เพื่อเชื่อมโยงไปสู่สังคมไทย และสังคมโลก จากบริบทที่มีความหลากหลายในชั้นเรียน ประเด็นความหลากหลายของเรื่องราวคนอื่นที่อยู่แต่ละที่ของซีกโลกที่มาให้เกิดการรับรู้ เพื่อสร้างความเชื่อมโยง พยายามให้เชื่อมโยง 5 สาระของสังคมศึกษา อาจจะทำให้เป็นอิมของความรู้อื่นๆเพื่อสร้าง concept

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของครูผู้สอน และบทบาทของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 วิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก สรุปประเด็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันได้ว่า มีลักษณะหลากหลาย โดยเน้นการเรียนรู้แบบสืบค้น การตั้งคำถาม สนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การใช้สื่อเทคโนโลยี ควบคู่การสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรที่จะให้ความสำคัญมากกว่าการสอนในรูปแบบอื่นเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะเน้นความเป็นประสบการณ์ตรง การวิเคราะห์และแก้ปัญหาสังคม การเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ มีการสะท้อนคิด การฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย สร้างทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ที่ออกแบบให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ที่เท่าทันสมัย ดึงการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...การจัดการเรียนรู้ปัจจุบันมีการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้นักเรียนมีโอกาสดูคฤขแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนร่วมห้อง มีการสอนด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม สอนให้นักเรียนเข้าใจและเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตที่หลากหลาย การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในระดับโลก เพื่อให้พวกเขาเข้าใจปัญหาและสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็น ให้นักเรียนมีโอกาสประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อช่วยพัฒนาตนเอง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

ภาพ 3 แสดงการเรียนรู้แบบกลุ่ม

...วิธีการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นเนื้อหาเป็นหลัก เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เนื่องจากหวังผลสัมฤทธิ์ของการสอบในระดับสูง การจะสอนให้มีคามฉลาดทางสังคมควรการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติแทนการนั่งฟังบรรยายอย่างเดียว โดยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อเห็นมุมมองที่หลากหลาย เลือกประเด็นศึกษาที่มีความยืดหยุ่น อาจกำหนดหน่วยการเรียนรู้แบบกว้าง ๆ เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงขึ้นและการสร้างกระบวนการคิดระดับสูง (HOTS : Higher Oder Thinking Skill) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า สร้างสรรค์ ผ่านวิธีวิทยาการเรียนรู้ เช่น **แผนที่ความคิดและผังมโนทัศน์ (Mind and concept maps)** การเรียนรู้เชิงบริการผ่านฐานชุมชน (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานและปัญหาเป็นฐาน (Project- or Problem-based learning) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การเรียนรู้โดยพื้นที่และถิ่นฐานเป็นฐานผ่านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Area or Place-based environmental education) การเรียนรู้ผ่านนิเวศประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติ (Traditional ecological knowledge) ซึ่งเชื่อว่าการออกแบบการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาปัจจุบันพัฒนาขึ้นและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สำคัญกับนักเรียนมากขึ้น

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ปัจจุบันเป็นการสอนที่ครูเป็นผู้ออกแบบ ซึ่งการสอนหน้าที่พลเมืองในห้องเรียนยังขาดบริบทเชิงพื้นที่ จะไม่มีการเข้าใจอย่างแท้จริง **ควรมีการสอนแบบลงสนามให้ concept ที่สำคัญ** เพื่อปลดปล่อยจากความเป็นรัฐ แล้วสร้างตัวตน กล้าคิด กล้าทำ เสริมแรงผ่านการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ critical reflex เป็นการตั้งคำถามเชิงปรากฏการณ์ โดยไม่romantic เลือกประเด็นที่ใกล้ตัวนักเรียน ให้นักเรียนมีประสบการณ์ร่วม และเนื้อหาแบบGlobal Citizenship Education นักเรียนได้ออกแบบกิจกรรมลงมือกระทำ มีการเสวนา ให้มีการฝึกฟังได้สะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ผ่านกิจกรรมที่นักเรียนได้ออกแบบและลงมือทำ Think Global Act Local

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...การจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนได้แก้ไขปัญหา การใช้โครงงาน PBL จากปัญหาเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายวิธี ด้วยการร่วมมือเพื่อจัดทำข้อเสนอ หาฉันทามติ พร้อมบอกข้อมูลความรุนแรง เพื่อจะสื่อสารต่อองค์กรและชุมชน

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

...ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เพื่อเป้าหมายรูปแบบการสอนให้มีรูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งมองว่าไม่ใช่เป้าหมายที่แท้จริง เพราะเป็นการเน้นเทคนิคการสอนมากกว่าเป้าหมายที่แท้จริง ล้มถึงความเชื่อของการจัดการศึกษาแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ควรมีแนวคิดพื้นฐานว่าต้องการอะไร เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก **ควรให้นักเรียนได้เชื่อมโยง รับรู้ เรื่องราวของคนอื่น มีการพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยน มีการสืบค้น เพื่อนำมาสู่เรื่องราวของตนเอง วิเคราะห์ ถกเถียง อ่าน และสังเกต**

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นการเรียนแบบบรรยาย มีการทำงานกลุ่มนำเสนอ และสอบเก็บคะแนน ซึ่งยังคงเป็นการท่องจำเป็นส่วนใหญ่ **อยากให้เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลนอกห้องเรียน...**

(นักเรียนคนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2567)

ภาพ 4 แสดงการสอนแบบบรรยาย

1.4.2 บทบาทของครูผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก สรุปรประเด็นสำคัญด้านบทบาทครูผู้สอน ได้ว่า ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้

มาเป็นอย่างดี ต้องรู้บริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นในการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากปรากฏการณ์รอบตัวสู่ประเด็นที่กว้างขึ้นในระดับโลก สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สร้างพื้นที่ปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวก เสริมแรงให้นักเรียนสามารถคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุและผล ดึงการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เช่น **สร้างความตระหนัก กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างทั่วโลก** ผ่านการอภิปราย การศึกษากรณีต่างประเทศ และการทำงานร่วมกัน **ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเปิดกว้างให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะพูด** เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การเคารพผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...ครูต้อง**เตรียมการสอน** การวางแผนการดำเนินการ เป็นผู้เลือกประเด็นทางสังคมที่มีความหลากหลาย **สร้างสถานการณ์เพื่อสร้างกระบวนการคิด** การแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยครูจะต้อง**เร้าความสนใจนักเรียน** ไม่เน้นการอธิบาย

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...ครูต้อง**ออกแบบการเรียนรู้ที่ไม่ยึดติดแต่ตำราเรียน** **ออกแบบการเรียนรู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน** มีความยืดหยุ่น เพื่อ**สร้างความน่าสนใจ** ครูต้อง**เข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน** รู้จังหวะ มีการเตรียมเนื้อหา คำถาม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...ครูควร**ชี้แนะและสนับสนุนนักเรียน**ในการสำรวจและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้คำแนะนำในการหาข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนพบเจอ รวมถึงการแนะนำวิธีการปรับตัวในสังคมที่หลากหลาย **สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัยสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน**

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...บทบาทของครูในการเรียนรู้เขาวนปัญญาทางสังคมมีหลายแง่มุมและเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาของนักเรียน **ผู้ให้คำปรึกษาและผู้ชี้แนะ** ครูจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยที่ส่งเสริมการเติบโตของความฉลาดทางสังคม นักเรียนยอมรับและเคารพนับถือตนเอง จากสร้างแรงบันดาลใจและกำหนดรูปแบบทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนในเชิงบวก เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับปฏิสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต
(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ครูต้องรู้ภูมิหลังของนักเรียน **เข้าใจมิติของพื้นที่** ข้ามกรอบรัฐชาติ ลดอคติต่าง ๆ ที่สำคัญจะต้องเตรียมตัวในด้านเนื้อหา โดยเฉพาะเรื่องที่มีความเปราะบาง
(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...ครูควรเข้าไปเป็นคนนำประเด็น เป็นคนตั้งคำถามนำการเรียนรู้ เพื่อเข้าประเด็นตรง ๆ **เลือกเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ** ครูต้องใจเย็นให้เวลานักเรียนได้คิด ได้พูด แลกเปลี่ยน ให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความกล้า เพื่อให้นักเรียนสามารถค้นพบสิ่งใหม่ใกล้ตัว ที่จะทำให้เกิดการคิดต่อยอดต่อไป มีการสร้างบรรยากาศ มีการโน้ตเพิ่มว่าแต่ละคาบเรียนควรมีบรรยากาศแบบไหน มีการเตรียมความพร้อมตัวเองในแต่ละคาบ ถึงประเด็นที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ก่อน เช่น อ่านบทความ เพื่อมองภาพกว้างในการจัดการเรียนรู้ และเนื้อหาความรู้พื้นฐาน
(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

1.4.3 บทบาทของนักเรียน

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก สรุปรูประเด็นสำคัญด้านบทบาทนักเรียน ได้ว่า นักเรียนจะต้องเปิดใจให้กว้าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่หลากหลาย มีความกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้าเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ดึงการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคม ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวในสังคม นำเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจาก ประสบการณ์จริง อาจจะมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการสังคม เช่น การเข้าร่วม กิจกรรมอาสาสมัคร การไปเรียนรู้ชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...นักเรียนเรียนจะต้องมีมุมมองที่หลากหลายไม่คิดเข้าข้างตนเอง หากจุดร่วมของ ความฉลาดทางสังคม เตรียมนักเรียน ให้นักเรียนมีเวลาในการคิด เน้นการอภิปรายในชั้นเรียน ฝึกการคิด การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการตอบคำถาม การนำเสนอ อยู่เสมอ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...นักเรียนต้องมีความกระตือรือร้นในการตั้งคำถามและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ยึดติดกับความรู้เดิม และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่เปิดกว้างและยอมรับความคิดเห็น ที่แตกต่าง เพื่อเรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลาย ฝึกฝนการฟังอย่างตั้งใจและการเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแสดง ความเห็นใจและการยอมรับผู้อื่น แม้ว่าจะมีความคิดเห็นหรือความเชื่อที่แตกต่างกัน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...นักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม กล้าแสดงออกทางความคิด และลงมือปฏิบัติ อย่างมีเหตุผล ให้ความสนใจในประเด็นที่ศึกษา โดยตระหนักว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เรียนไปแล้วจะได้รับประโยชน์อย่างไร

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...นักเรียนเคารพความคิดเห็นและประสบการณ์ของกันและกัน มีส่วนร่วม ที่เท่าเทียม ส่งเสริมให้นักเรียนมีเสียงในกระบวนการเรียนรู้และตัดสินใจเลือกเกี่ยวกับ กิจกรรมหรือโครงการ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีบทบาทเป็นผู้นำในกิจกรรมกลุ่ม สร้างนักเรียนให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Sense of Belonging) และพัฒนา ตนเองในด้านสติปัญญาทางสังคม

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ให้นักเรียนเปิดใจให้กว้าง นักเรียนทุกคนไม่ได้มามีมือเปล่า ทุกคนมีภูมิหลังมากทุกคน จะต้องปลดปล่อยนักเรียนจากความกลัวหรือกรอบทางความคิด เสริมแรงให้มีความกล้า

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...เตรียมนักเรียนให้เป็นคนที่มีทักษะสังเกต มีทักษะการรับข้อมูลข่าวสาร แยกแยะ ข้อมูลจริงหรือปลอม ศึกษาเรื่องใกล้ตัวที่เหมาะสมกับกำลัง เพื่อออกแบบการเรียนรู้ ที่ลงมือเอง

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

...นักเรียนต้องพร้อมที่จะเรียนรู้ มองเห็นสิ่งรอบตัว มองเห็นความสำคัญของ ประเด็นที่จะเรียนรู้ ต้องลองคิด ลองพูด

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

กล่าวโดยสรุปด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของ พลเมืองโลก พบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่แรก ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีลักษณะหลากหลาย โดยเน้นการเรียนรู้ แบบสืบค้น การตั้งคำถาม สนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ทำงานร่วมกันเป็น กลุ่ม การใช้สื่อเทคโนโลยี ควบคู่การสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรที่จะให้ความสำคัญ มากกว่าการสอนในรูปแบบอื่นเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของ โรงเรียนที่ตั้งไว้ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะ เน้นความเป็นประสบการณ์ตรง การวิเคราะห์และแก้ปัญหาสังคม การเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิต จริง เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในสังคม และการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ มีการสะท้อนคิด การฟังความคิดเห็น ที่หลากหลาย สร้างทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ที่ออกแบบให้นักเรียนสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ที่เท่าทันสมัย

ประเด็นที่สอง ด้านบทบาทครูผู้สอน ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ มาเป็นอย่างดี ต้องรู้บริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นในการเรียนรู้ ที่สามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากปรากฏการณ์รอบตัวสู่ประเด็นที่กว้างขึ้นในระดับโลก สร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ สร้างพื้นที่ปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวก เสริมแรงให้นักเรียนสามารถคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุและผล

ประเด็นที่สาม ด้านบทบาทนักเรียน นักเรียนแต่ละคนจะมีพื้นฐานที่ต่างกัน นักเรียนจะต้องเปิดใจให้กว้าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่หลากหลาย มีความกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้าเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม หากแต่ว่าในปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่จะต้องเรียนรู้ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้และเนื้อหาจากส่วนกลางแบบเดียวกัน

1.5 การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ในด้านการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันได้ว่า ปัจจุบันการวัดและการประเมินผลจะวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่จะวัดจากแบบทดสอบ การสังเกต พฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน หากแต่ว่าการจะวัดทักษะและคุณลักษณะเป็นเรื่องยากที่จะวัดได้จากแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ควรวัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย สร้างรูปวิธีการประเมินให้ชัดเจน ซึ่งอาจประเมินโดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...การวัดและประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ปัจจุบันทำได้หลายวิธี เช่น การประเมินผลการเรียนรู้ โดยการทดสอบ การประเมินผลงาน การประเมินทักษะ และคุณลักษณะ จากการสังเกตพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน การวัดและประเมินผลจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลากหลายมิติเพื่อให้ได้ภาพรวมของความเข้าใจ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์สุดท้าย เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การทำงานกลุ่ม และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ วิธีการวัดควรเหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน ใช้วิธีที่หลากหลาย ให้โอกาสนักเรียนในการประเมินผลงานของเพื่อน ช่วยให้สามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...การวัดและประเมินผลในปัจจุบันเป็นลักษณะการทำข้อสอบ การประเมินการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในบางครั้งนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ทำข้อสอบไม่ได้ หรือบางครั้งทำข้อสอบได้แต่พฤติกรรมไม่ได้ ส่วนการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะการวัดจากการนำเสนอความรู้ หรือวัดผ่านกระบวนการคิดการทำงานที่มีส่วนร่วม เช่น โปสเตอร์ หรืองานกลุ่ม เป็นต้น ตั้งแต่เริ่มจนจบกระบวนการ ควรประเมินทั้งความรู้ทักษะและพฤติกรรมด้วย

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...การวัดและประเมินผลในปัจจุบันเป็นการวัด K เป็นการทำให้แบบทดสอบตามเนื้อหาที่เรียน P เป็นการประเมินการคิด และ A ยังไม่ค่อยเห็นการวัดที่ชัดเจน โดยมองว่าเป็นการวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะการทำแบบทดสอบแบบเขียนตอบ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...ปัจจุบันมีการสรุปรายงานผลการประเมินจากหลากหลายแหล่ง เช่น การสังเกต การทดสอบ และการสัมภาษณ์ โดยแสดงข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อแสดงถึงความสำเร็จและการพัฒนาของตนเองสอดคล้องกับสมรรถนะนักเรียน ลักษณะของการวัดและประเมินผลควรครอบคลุมหลายมิติการประเมินควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ทำให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาความฉลาดทางสังคม ควรมีการวัดและประเมินผลแบบยืดหยุ่น ปรับได้ตามบริบทและความต้องการของนักเรียน เป็นกระบวนการต่อเนื่องการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงแค่การประเมินครั้งเดียว การประเมินควรเน้นที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและผู้อื่น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...การวัดและประเมินผลในปัจจุบันยังเป็นการวัดแค่ความรู้ การวัดทักษะที่เกิดขึ้นเป็นการยากที่จะวัดได้จากข้อสอบ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะการสังเกตพฤติกรรมขณะที่นักเรียนทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น ออกแบบการประเมินทักษะให้ชัดเจน เช่น อาจจะเป็นการทำข้อสอบแบบเขียนตอบ โดยจะต้องมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมนักเรียนในการทำข้อสอบแบบเขียนตอบมาก่อน เนื่องจากนักเรียนอาจยังไม่คุ้นชิน หรือใช้การถามตอบปรับตามบริบทของการจัดการเรียนรู้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...การประเมินตามสภาพจริงในการศึกษาทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย มีส่วนร่วมและปฏิบัติได้ สามารถประเมินความเข้าใจของนักเรียนและการประยุกต์ใช้แนวคิดสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการสื่อสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียนเข้ากับบริบทในชีวิตจริง ด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การจำลอง โครงการวิจัย การอภิปรายและการบริการชุมชน นักเรียนจะพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับเหตุการณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเด็นทางสังคม ด้วยการบูรณาการวิธีการประเมินผ่านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีพลวัต ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวมของความฉลาดทางสังคมและความรับผิดชอบของพลเมืองต่อไป

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...ปัจจุบันเป็นการวัดที่วัดจากมาตรฐานเดียวกัน ใช้การสอบ ที่ยากต่อการวัดทักษะ ควรวัดจากสภาพจริง ควรวัดดูเชิงพัฒนาการ ไม่ใช้การตัดสิน วัดจากการสังเกตสะท้อนคิด หรือวัดตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...ปัจจุบันเป็นการวัดด้วยแบบทดสอบ ซึ่งจะเป็นการวัดได้ส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้แสดงความรู้ การวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรดูในระยะยาว ให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ควรสังเกตพฤติกรรมร่วมกับการทำแบบทดสอบ หรือประเมินภาพรวมของการทำกิจกรรมกลุ่ม ขึ้นอยู่กับว่าครูจะนำผลการประเมินที่ได้ไปทำอะไรต่อ แบบตรวจสอบควรมีบริบทในการประเมินที่ชัดเจน วัดได้ตามสภาพจริง

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

...การวัดผลทุกวันนี้เป็นการวัดผ่านข้อสอบที่เป็นปลายทาง ซึ่งมีการออกแบบให้ตอบโจทย์เป้าหมาย แต่ปัจจุบันเป็นข้อสอบที่เป็นลักษณะของการเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจในเนื้อหา ที่มีคำตอบสำเร็จรูป ซึ่งมันได้ผลกับความรู้เชิงเนื้อหา การวัดความฉลาดทางสังคมไม่สามารถวัดได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ใช้ความเชื่อผ่านสมมติฐานผ่านการสังเกตได้บ้าง ใช้ข้อสอบให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น มีการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยมีคำตอบที่เป็น Keyword การตอบคำถาม เลือกเครื่องมือตามสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ เก็บข้อมูลที่หลากหลาย ระหว่างคาบ ท้ายคาบ การสอบปากเปล่า การนำเสนอความรู้ การดูคุณลักษณะในภาพรวม การพูดคุยกับนักเรียน แต่ละคนอาจจะเกิดไม่พร้อมกัน

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

2. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

การศึกษาศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านครูผู้สอน และปัญหาด้านนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัญหาด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้เกิดจากเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลางที่มีจำนวนมาก หลักสูตรและแบบเรียนมีการจัดวางเนื้อหาแบบแยกส่วนความรู้ขาดการบูรณาการ อีกทั้งเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในสังคม มีการสอดแทรกเป้าหมายในการสร้างพลเมืองแบบรัฐนิยม ส่งผลให้ขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีความรู้กับชีวิตประจำวันและประเด็นที่นำไปสู่การคิดในมิติของพลเมืองโลก นอกจากนี้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่มีจำกัดด้วยปัจจัยต่าง ๆ จึงทำให้ครูผู้สอนต้องสอนไปตามเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดเพื่อการวัดและประเมินผลให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามค่าเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้ ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...หลักสูตรการศึกษาอาจไม่เน้นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมอย่างเพียงพอหรือเนื้อหาในการสอนไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันนักเรียน การปรับใช้ความรู้ การนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงอาจเป็นปัญหา เนื่องจากเด็กนักเรียนบางคนอาจไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ ข้อมูลและสื่อการสอนข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม สังคม และการเมืองอาจมีข้อจำกัด เช่น ข้อมูลที่ไม่เป็นกลาง หรือสื่อที่ไม่เหมาะสมทำให้การเรียนรู้ไม่ครอบคลุมและการขาดการฝึกทักษะนักเรียนอาจไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็น

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันคือเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตรแกนกลางค่อนข้างมาก ทำให้ต้องสอนให้จบภายในระยะเวลาตามกำหนด ไม่ได้มีการวัดผลนักเรียนอย่างละเอียดในด้านพฤติกรรม

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...ด้านหลักสูตรจะเน้นเนื้อหาทางวิชาการขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และมีความย้อนแย้งในสังคมปัจจุบัน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันคือหลักสูตรที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่เอื้อต่อบริบทของสังคมในแต่ละพื้นที่ เนื้อหาในการจัดการเรียนรู้บางเรื่องมีความย้อนแย้งกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ทำให้บางครั้งนักเรียนจะตั้งคำถามว่าเป็นคนดีไปแล้วจะได้อะไรเมื่ออยู่ในสังคมแบบนี้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...การวางหลักสูตรที่ความรู้เป็นเชิงเดี่ยว คือการจัดวางเนื้อหาเป็นส่วน ๆ ตามภาคเรียน และจบไปเป็นเรื่อง ๆ ตามสาระ เช่น ศาสนา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เป็นต้น ขาดการบูรณาการและสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงสหวิทยาการ ทำให้นักเรียนขาดมิติการเชื่อมโยงและมุมมองของการศึกษาแบบองค์รวมนำไปสู่การมองภาพปัญหาสังคมแบบเชิงเดี่ยว การมีความเชื่อแฝง ปรากฏในหลักสูตรและแบบเรียน การสร้างค่านิยมเชิงปัจเจก ภูมิลักษณ์แบบระบบอุปถัมภ์ การสร้างชนชั้น เป็นต้น ทำให้สร้างมโนทัศน์หลักที่จะนำไปสู่การคิดเชิงมิติโลกได้ยาก และมีอุปสรรคข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้คือสังคมในคุณค่าและความหมายของของสูตรเป็นมีหลายเนื้อหาที่เป็นสังคมอุดมคติ แต่เมื่อนักเรียนเข้าไปใช้ชีวิตท่ามกลางสังคมแห่งโลกความเป็นจริง (Real World) บางครั้งสถานการณ์ทางสังคมไม่สอดคล้องกับทฤษฎี คุณค่าและความหมายในหลักสูตร เช่น การคอร์รัปชัน ความไร้ระเบียบวินัย ความไม่เท่าเทียมในสังคม ทำให้ภาพฉายที่จะเป็นแนวปฏิบัติหรือสร้างรูปแบบทางสังคมไม่เกิดขึ้นจริง และสร้างการรับรู้ของนักเรียนในมุมที่บิดเบี้ยวไป

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...การสอนในตำราไม่ตรงกับชีวิตจริง

(นักเรียนคนที่ 5, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2567)

2.2 ปัญหาด้านครูผู้สอน

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในด้านปัญหาด้านครูผู้สอน เกิดจากการเตรียมตัวของครูผู้สอนที่ขาดความพร้อมในการเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้การเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ไม่มีความชัดเจน ครูศึกษาข้อมูลไม่เพียงพอ หรืออาจมีความคิดเห็นส่วนตัวสอดแทรกในการจัดกิจกรรม ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัยทั้งตัวของครูผู้สอนเองหรือภาระงานที่ได้รับมอบหมายที่มากเกินไปจนทำให้การเตรียมการสอนไม่เพียงพอ ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้คือ **พฤติกรรมของผู้สอนที่อาจจะไม่มีการเตรียมพร้อมที่เพียงพอ บางประเด็นที่นำมาสอนอาจมีอคติส่วนตัว และการขาดอิสระในการเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ที่อาจมีการกำหนดมาจากส่วนกลาง**

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...เวลาในการจัดเตรียมการจัดการเรียนรู้ของครูอาจจะไม่เพียงพอด้วยภาระงานที่ได้รับมอบหมาย **ความพร้อมของครูในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ และการติดตามสถานการณ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ**

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...ภาระงานของครูผู้สอนที่มีมาก และข้อจำกัดจากชั่วโมงการสอนอาจจะทำให้จัดกิจกรรมในคาบเรียนได้ไม่เต็มที่

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

...ความไม่แน่นอน เช่น นักเรียนไม่พร้อม **ครูอาจจะไม่ชัดเจน การเลือกสื่อของประเด็นที่จะศึกษายาก** เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างทางในการจัดการเรียนรู้ เวลาที่ถูกบีบอาจจะทำให้นักเรียนไม่มีเวลาได้คิดถี่ถ้วน

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

2.3 ปัญหาด้านนักเรียน

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในด้านปัญหาด้านนักเรียน เนื่องจากนักเรียนที่มีความหลากหลาย มีพื้นฐานทางความรู้และความสนใจที่แตกต่างกัน ทำให้การร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นทั้งการที่นักเรียนต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบในระดับต่าง ๆ การขาดทักษะในการรับข้อมูลข่าวสาร หรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของนักเรียนที่ไม่เท่ากัน ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...นักเรียนบางคนอาจขาดความรู้พื้นฐาน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์หรือประเมินสถานการณ์ในสังคมได้อย่างถูกต้อง บางครั้งอาจไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากนัก ทำให้เข้าถึงเนื้อหาที่เรียนไม่ลึกซึ้ง ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เนื่องจากเด็กนักเรียนบางคนอาจไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่ากันทำให้บางกลุ่มไม่สามารถเรียนรู้หรือเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...ข้อจำกัดเรื่องระเบียบในการพานักเรียนออกนอกพื้นที่โรงเรียน กรอบความคาดหวังของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีความแตกต่างกัน เช่น ค่าผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน คะแนน O-NET กับค่านิยมและพฤติกรรมทางสังคม ตัวของนักเรียนที่อาจให้ความร่วมมือได้ไม่เต็มที่เพื่อจะใช้เวลาไปกับการเตรียมตัวสอบ

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...ความไม่แน่นอน เช่น นักเรียนไม่พร้อม ครูอาจจะไม่ชัดเจน การเลือกสื่อของประเด็นที่จะศึกษายาก เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างทางในการจัดการเรียนรู้ เวลาที่ถูกบีบอาจจะทำให้นักเรียนไม่มีเวลาได้คิดถี่ถ้วน

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...นักเรียนมีความหลากหลาย ทุกคนมีความชอบหรือความสนใจที่ไม่เหมือนกัน ทำให้ความสนใจในกิจกรรมอาจไม่เท่ากัน

(นักเรียนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2567)

กล่าวโดยสรุปด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก พบประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น กล่าวคือ

ประเด็นที่แรก ปัญหาด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ พบว่าเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลางที่มีจำนวนมาก หลักสูตรและแบบเรียนมีการจัดวางเนื้อหาแบบแยกส่วนความรู้ ขาดการบูรณาการ ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในสังคม มีการสอดแทรกเป้าหมายในการสร้างพลเมืองของรัฐ ส่งผลให้ขาดการเชื่อมโยงไปสู่การคิดในมิติของพลเมืองโลก นอกจากนี้ เวลาในการจัดการเรียนรู้ที่มีจำกัด จึงทำให้ครูผู้สอนต้องสอนไปตามเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดเพื่อการวัดและประเมินผลให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามค่าเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้

ประเด็นที่สอง ปัญหาด้านครูผู้สอน เกิดจากการเตรียมตัวของครูผู้สอนที่ขาดความพร้อมในการเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้การเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ไม่มีความชัดเจน ครูศึกษาข้อมูลไม่เพียงพอ หรืออาจมีความคิดเห็นส่วนตัวสอดแทรกในการจัดกิจกรรม ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัยทั้งตัวของครูผู้สอนเองหรือภาระงานที่ได้รับมอบหมายที่มากเกินไปจนทำให้การเตรียมการสอนไม่เพียงพอ

ประเด็นที่สาม ปัญหาด้านนักเรียน เนื่องจากนักเรียนที่มีความหลากหลาย มีพื้นฐานทางความรู้และความสนใจที่แตกต่างกัน ทำให้การร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นทั้งการที่นักเรียนต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบในระดับต่าง ๆ การขาดทักษะในการรับข้อมูลข่าวสาร หรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของนักเรียนที่ไม่เท่ากัน

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในปัจจุบัน ออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1 หลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สอดแทรกค่านิยมของรัฐในการสร้างพลเมือง มีลักษณะเนื้อหาเป็นฐาน ยังไม่มีการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยตรง โดยครูสามารถปรับการจัดการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามบริบทของสังคม เน้นหลักการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎี Constructivism เสริมสร้างความเข้าใจในบริบททางสังคมจากบริบทรอบตัวไปสู่สังคมโลก ต้องบูรณาการความรู้จากหลากหลายสาขาให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

1.2 วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามมาตรฐานตัวชี้วัดจากหลักสูตร มีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เชื่อมโยงความรู้นำไปประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะที่จำเป็น มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสังคมในฐานะพลเมืองโลก

1.3 เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ควรครอบคลุมเนื้อหาหลักตามหลักสูตรฯ สาระการเรียนรู้แกนกลาง โดยครูสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงบูรณาการจากศาสตร์ มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงเหตุการณ์ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ระดับประเทศและระดับโลก

1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย ทั้งแบบสืบค้นคำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม ควบคู่กับการสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ตรง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์และแก้ปัญหาสังคม การเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริงผ่านการใช้ปรากฏการณ์ในสังคม และการลงมือปฏิบัติ สร้างทักษะความรับผิดชอบต่อสังคมใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย บทบาทของครูต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างรอบคอบ เข้าใจบริบทเชิงพื้นที่และพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์รอบตัวสู่มิติระดับโลก พร้อมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สนับสนุนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ขณะที่นักเรียนเองต้องเปิดใจกว้าง เรียนรู้สิ่งใหม่ รับฟังความคิดเห็นหลากหลาย กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุด หากแต่ว่าในปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่จะต้องเรียนรู้ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้และเนื้อหาจากส่วนกลางแบบเดียวกัน

1.5 การวัดและประเมินผล ปัจจุบันจะวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่จะวัดจากแบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน หากแต่ว่าการจะวัดทักษะและคุณลักษณะเป็นเรื่องยากที่จะวัดได้จากแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ควรวัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย สร้างรูปวิธีการประเมินให้ชัดเจน อาจประเมินโดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง

2. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

2.1 ปัญหาด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลักสูตรมีเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลางมาก แต่จัดวางเนื้อหาในลักษณะแยกส่วน ขาดการบูรณาการและไม่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในสังคม อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเรียนการสอน ทำให้ครูต้องมุ่งเน้น

การสอนตามเนื้อหาเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งลดโอกาสในการพัฒนามุมมองในมิติของพลเมืองโลก

2.2 ปัญหาด้านครูผู้สอน พบว่าการเตรียมตัวของครูบางครั้งขาดความพร้อม ส่งผลให้การเลือกประเด็นการสอนไม่ชัดเจน หรือมีความคิดเห็นส่วนตัวสอดแทรก และปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภาระงานที่มากเกินไปจนทำให้การเตรียมการสอนไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ

2.3 ปัญหาด้านนักเรียน พบปัญหาความหลากหลายของนักเรียนทั้งในด้านพื้นฐานความรู้ ความสนใจ และการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน รวมถึงการมุ่งเน้นเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ขาดประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล มีข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ลดการบรรยายเนื้อหาแบบเดิม การลดความซับซ้อนของเนื้อหา ปรับเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ลดการท่องจำ ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียนในแต่ละบริบทโดยใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม การลงมือทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายในประเด็นจากปรากฏการณ์ในสังคม หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยครูจะต้องเตรียมการสอนไว้เป็นอย่างดี

2. การบูรณาการเนื้อหาความรู้ เช่น ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือภูมิศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ได้

3. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แนะนำแนวคิด เพื่อส่งเสริมความมั่นใจและพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน

4. การปรับปรุงแบบการประเมินผลให้หลากหลายและครอบคลุมเน้นทั้งผลงาน การทำงานกลุ่ม และการแสดงความคิดเห็น แทนการวัดผลด้วยคะแนนหรือการท่องจำ เพื่อสะท้อนทักษะทางสังคมและความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

5. การส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางสังคม และสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทที่หลากหลาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์มาสรุปและนำเสนอในรูปแบบของตาราง เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ดังนี้

ตาราง 13 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
1. หลักการและแนวคิด	<p>1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และสาระการเรียนรู้แกนกลาง</p> <p>2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่มีการสอดแทรกค่านิยมของรัฐในการสร้างพลเมือง</p> <p>3. การจัดการเรียนรู้ที่ยึดหยุ่นตามบริบทสังคมที่สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้</p> <p>4. การจัดการเรียนรู้อย่างไม่มีการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยตรง</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>2. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะและเจตคติ การเป็นพลเมืองโลก มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคม ในฐานะที่เป็นพลเมืองโลก</p> <p>3. การบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ แบบสหวิทยาการเพื่อสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม ออกแบบการเรียนรู้จากบริบทในท้องถิ่นสู่สังคมโลกที่มีความหลากหลาย</p>
2. วัตถุประสงค์	<p>1. มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามมาตรฐานตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลาง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ</p> <p>2. ส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม</p>	<p>1. พัฒนาทักษะที่จะเป็นในโลกยุคปัจจุบัน ที่สอดคล้องกับสังคมมีการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความหลากหลาย</p> <p>2. พัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน ที่สอดคล้องกับสังคมมีการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความหลากหลาย</p> <p>3. เรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขในฐานะของการเป็นพลเมืองโลก</p>
3. เนื้อหาสาระ	การจัดการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาหลักตามหลักสูตรฯ สาระการเรียนรู้แกนกลาง	เชื่อมโยงเนื้อความรู้เชิงบูรณาการหลากหลาย สาระการเรียนรู้ ให้มีความทันสมัย ยึดหยุ่น และเชื่อมโยงปรากฏการณ์ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นในระดับประเทศ และระดับโลก

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
4. วิธีการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามค่าเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้ 2. การเรียนจัดการเรียนรู้แบบสืบค้นทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกับการใช้สื่อเทคโนโลยี 3. ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา สื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ 4. ครูนำเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เร้าความสนใจนักเรียน 5. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ 6. นักเรียนมีภูมิหลังและความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน แต่ต้องเรียนรู้ในกระบวนการเดียวกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนจัดการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ตรงลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาสังคมสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง 2. การเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเลือกประเด็นที่ใกล้ตัวนักเรียนตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก 3. ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ ระบุบริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นในการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากปรากฏการณ์รอบตัวสู่ประเด็นที่กว้างขึ้นในระดับโลก 4. ครูสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และปลอดภัยอำนวยความสะดวก เสริมแรงให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. นักเรียนจะต้องเปิดใจให้กว้าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่หลากหลาย มีความกล้าแสดงออก กล้าคิดและกล้าเสนอความคิดเห็น 6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. การวัดและประเมินผล	<p>ปัจจุบันการวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จะวัดจากแบบทดสอบ และการสังเกตพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน</p>	<p>วัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย เช่น ใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง และต้องสร้างรูปบริการประเมินให้ชัดเจน</p>
1. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลางที่มีจำนวนมาก หลักสูตรและแบบเรียนมีการจัดวางเนื้อหาแบบแยกส่วนความรู้ 2. เนื้อหาในการจัดการเรียนรู้อยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในสังคมขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีความรู้ 	<p>บูรณาการเนื้อหาความรู้เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีความรู้กับชีวิตประจำวันและประเด็นที่นำไปสู่การคิดในมิติของพลเมืองโลก</p>

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
	<p>กับชีวิตประจำวันและประเด็นที่นำไปสู่การคิดในมิติของพลเมืองโลก</p> <p>3. มีการสอดแทรกเป้าหมายในการสร้างพลเมืองของรัฐ</p>	
2. ปัญหาด้านครูผู้สอน	<p>ครูผู้สอนขาดความพร้อมในการเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้การเลือกประเด็นในการจัดการเรียนรู้ไม่มีความชัดเจน ครูศึกษาข้อมูลไม่เพียงพอ</p>	<p>ครูผู้สอนจะต้องเตรียมพร้อมในด้านข้อมูลติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อนำมาปรับเปลี่ยนการออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามบริบทต่าง ๆ</p>
3. ปัญหาด้านนักเรียน	<p>1. นักเรียนที่มีความหลากหลาย มีพื้นฐานทางความรู้และความสนใจที่แตกต่างกัน</p> <p>2. นักเรียนต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบในระดับต่าง ๆ ทำให้ไม่ให้ความสำคัญร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่อย่างเต็มประสิทธิภาพ</p> <p>3. การขาดทักษะในการรับข้อมูลข่าวสารหรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของนักเรียนที่ไม่เท่ากัน</p>	<p>1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกประเด็นปรากฏการณ์ที่จะศึกษา</p> <p>2. ปรับเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ลดการท่องจำ ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน</p> <p>3. เตรียมนักเรียนให้ฝึกการคิด การวิเคราะห์ การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น</p> <p>4. จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้พร้อมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้</p>
สรุปข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก		
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรง นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาสังคม สะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 2. การจัดการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเลือกประเด็นที่ใกล้ตัวนักเรียนตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก เชื่อมโยงเนื้อความรู้เชิงบูรณาการหลากหลายสาระการเรียนรู้ ให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ส่งเสริมทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก 3. ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ ระบุบริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นในการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากปรากฏการณ์รอบตัวสู่ประเด็นที่กว้างขึ้นในระดับโลก สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และปลอดภัย อำนวยความสะดวก เสริมแรงให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ 4. นักเรียนจะต้องเปิดใจให้กว้าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่หลากหลาย มีความกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้าเสนอความคิดเห็น มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5. วัดและประเมินผลพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย เช่น ใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง และต้องสร้างรูปคดีใน การประเมินให้ชัดเจน 		

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ผู้วิจัยได้เสนอผลการดำเนินการตามขั้นตอนไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่1 กระบวนการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่2 การนำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

1. กระบวนการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในการดำรงชีวิตทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม พัฒนาทักษะเพื่อปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อม สร้างความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศและโลกได้อย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก เป็นไปตามหลักสูตรของโรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติม มีผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 คือ รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง โดยมีรากฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มองว่านักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้า สืบเสาะ และวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์

ในชีวิตจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายในบริบทของตนเอง การเรียนรู้ลักษณะนี้ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานของเหตุผล และพัฒนาทักษะทางสังคม โดยครอบคลุมแนวคิดด้านความยุติธรรม เสรีภาพ และความเท่าเทียมในสังคม อันสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เชื่อว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและสันติสุขในอนาคต โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จากการนำปรากฏการณ์เกี่ยวกับประเด็นสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียน ให้นักเรียนศึกษาในมุมมองที่หลากหลาย ตั้งคำถามหรือตั้งปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าว เพื่อใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันหาคำตอบของปัญหาหรือคำถามที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่สนใจร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของนักเรียนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ทำการสืบเสาะหาคำตอบ ผ่านการค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และหาคำตอบปัญหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอผลการเรียนรู้โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสะท้อนองค์ความรู้อธิบายปรากฏการณ์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการหาแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้ นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมินผลงานร่วมกัน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางสังคม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพและการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางสังคม เพื่อให้สามารถตีความข้อมูลและปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถเข้าใจผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง ปรับตัวตนเองให้สอดคล้องกับสังคม และแสดงออกทางพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างชาญฉลาด สามารถวัดความฉลาดทางสังคมได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจากการใช้แบบวัดที่เป็นแบบทดสอบ แบบประเมิน หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรม

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อการเป็นพลเมืองโลกเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน มุ่งเน้น การเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เชื่อมโยงตนเอง เข้ากับประเด็นระดับโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อทำ ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ระดับโลกและบริบทท้องถิ่นของตนเอง กระบวนการ เรียนรู้ดำเนินไปภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมประชาธิปไตย การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ และ การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่มีคุณค่า ส่งเสริมความรับผิดชอบ ต่อสังคม และกระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญของการศึกษาดังกล่าวคือการพัฒนาให้นักเรียน ให้เติบโตเป็นพลเมืองโลกที่ยึดมั่นในหลักความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการเคารพความแตกต่าง เพื่อขับเคลื่อนสังคมโลกไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การพึ่งพา อาศัยกัน 2) ความหลากหลาย 3) การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง 4) คุณภาพชีวิต และ 5) การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จากนักการศึกษา พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและ ประเมินผล เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการจัดการ เรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกสามารถมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์จริงในสังคม โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ผ่านการสังเกต วิเคราะห์ และ อภิปรายร่วมกัน กระบวนการเรียนรู้นี้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาในบริบทจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาปฏิรูป นิยม (Reconstructionism) ที่มองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เกิด ความเป็นธรรมและสันติสุข

2. วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้คือการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) สามารถเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ระดับโลกกับบริบทท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนในสังคม สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลก ที่ตระหนักถึงความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจากกระบวนการทำงานกลุ่ม

3. เนื้อหาสาระ เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน โดยคัดเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ดังนี้

3.1 การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

3.2 ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

3.3 การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

3.4 คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน

3.5 การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิถีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลายจนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

4. วิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาและทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โลก ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมใกล้ตัวนักเรียน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของนักเรียนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มระดมความคิด ใช้กระบวนการเรียนรู้ทำการสืบเสาะหาคำตอบ ผ่านการค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง และหาคำตอบปัญหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความรู้ที่ได้รับผ่านการให้คำอธิบายหรือนำเสนอผลการเรียนรู้โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสะท้อนองค์ความรู้อธิบายปรากฏการณ์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการหาแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ประเมินผลงานร่วมกัน

5. การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการวัดพัฒนาการของนักเรียนในมิติต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนสังเกตการณ์มีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และทักษะทางสังคมของนักเรียน การสะท้อนคิด (Reflection) ผ่านการนำเสนองาน หรือการอภิปรายกลุ่ม โดยนักเรียนสามารถนำเสนอแนวคิดหรือวิธีแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา และการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคม ใช้แบบสอบถามการสัมภาษณ์ หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวัดระดับการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

1.2 ศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ผลการวิจัย พบว่า

1.2.1 ด้านหลักการและแนวคิด เน้นหลักการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎี Constructivism ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ผ่านการบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ แบบสหวิทยาการเพื่อสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคมออกแบบการเรียนรู้จากบริบทในท้องถิ่นสู่สังคมโลกที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มุ่งส่งเสริม

ให้นักเรียนเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคม ในฐานะที่เป็นพลเมืองโลก สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...ลักษณะของสังคมศึกษาเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่นักเรียนผสมผสานประสบการณ์ของตนกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และสามารถสร้างเสริมความรู้ (Constructivism) จากตนเอง

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...เนื้อหาที่มีการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกอยู่ ที่สำคัญคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูที่จะต้องจับตัวชีวิตมาออกแบบ การสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ลงมือทำงานร่วมกัน ลงพื้นที่จริง โดยใช้สถานการณ์ที่สำคัญของโลก ผ่านการเชื่อมจากบริบทของไทยไปสู่บริบทโลก

(ศึกษานิเทศก์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2567)

...หลักการของการจัดการเรียนรู้มีการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกนี้ควรตั้งคำถามถึงลักษณะที่ต้องการอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่หลากหลายประเด็น จากหลายแหล่งเข้าสู่ชั้นเรียน ให้นักเรียนได้เชื่อมโยง โอบรับเรื่องราวของผู้อื่นบนโลก เป็นประเด็นที่มองเห็นถึงคนกลุ่มต่าง ๆ บนโลก เพื่อศึกษาเรื่องราวให้เกิดความเข้าใจ นำไปสู่การพูดคุยประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง มาyacติเชิงสังคมวัฒนธรรม มีการตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น มองนอกรอบมากขึ้น

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

1.2.2 ด้านวัตถุประสงค์ มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขในฐานะของการเป็นพลเมืองโลก พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคปัจจุบันที่สอดรับกับสังคมมีการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความหลากหลาย สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...เพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโลก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีคุณธรรม รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิจัย การวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา การสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของพลเมือง และความรับผิดชอบต่อสังคมและนักเรียนใช้ความรู้ ทักษะ ทัศนคติกับสถานการณ์และความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริงและเติบโต เป็นพลเมืองตื่นรู้ที่เท่าทันต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

1.2.3 เนื้อหาสาระ เชื่อมโยงเนื้อความรู้เชิงบูรณาการหลากหลายสาระการเรียนรู้ ให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงปรากฏการณ์ใกล้ตัวนักเรียนเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ประเด็น ในระดับประเทศและระดับโลก สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...ใช้สถานการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องหรือเป็นผลประโยชน์หรือกระทบที่มีต่อตัว ของนักเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจ ที่สอดคล้องกับชีวิตของนักเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...จัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามศักยภาพของนักเรียน เลือกเนื้อหาจากประเด็น ทางสังคมที่นักเรียนมีประสบการณ์ร่วมหรือเป็นเรื่องใกล้ตัวเพื่อสร้างความตระหนัก

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...จะต้องเป็นการบูรณาการศาสตร์ แนวโน้มจะต้องอิงถิ่นฐาน ความสัมพันธ์ ก้าวข้ามความเป็นรัฐชาติ สร้างการสิทธิการอ้างความเป็นพลเมือง เช่น พลเมือง ทางการศึกษา มีพื้นที่ในการอ้างสิทธิ์แม้ไม่ได้เป็นพลเมืองของรัฐ สามารถต่อรองกับรัฐได้ มี sense of membership

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...เนื้อควรมีการเรียงร้อยเชื่อมโยง มีการตั้ง concept เพื่อกระตุ้นการคิดเชื่อมโยง เรื่องราวในชีวิตประจำวันใกล้ตัว ผ่านครอบครัว เรื่องราวระหว่างทาง ท้องถิ่น ปัญหา รอบตัว เพื่อเชื่อมโยงไปสู่สังคมไทย และสังคมโลก จากบริบทที่มีความหลากหลาย ในชั้นเรียน ประเด็นความหลากหลายของเรื่องราวคนอื่นที่อยู่แต่ละที่ของโลกที่ทำให้เกิด การรับรู้ เพื่อสร้างความเชื่อมโยง พยายามให้เชื่อมโยง 5 สาระของสังคมศึกษา อาจจะทำให้เป็นอิมของความรู้เพื่อสร้าง concept

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

1.2.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ เน้นประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาสังคม สะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง เรียนรู้จาก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเลือกประเด็นที่ใกล้ตัวนักเรียนตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ของโลก ครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมพร้อมในด้านข้อมูล ติดตามข้อมูล ข่าวสารอยู่เสมอ ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่และเข้าใจพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นในการเรียนรู้ ที่สามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากปรากฏการณ์รอบตัวสู่ประเด็นที่กว้างขึ้นในระดับโลก สร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้และปลอดภัย อำนวยความสะดวก เสริมแรงให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ นักเรียนจะต้องเปิดใจให้กว้าง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่ หลากหลาย มีความกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้าเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการออกแบบ การเรียนรู้ของตนเอง มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...นักเรียนเรียนจะต้องฝึกการคิด การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการตอบ คำถาม การนำเสนอ อยู่เสมอ

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 กรกฎาคม 2567)

...การจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน การเลือก ประเด็นทางสังคมมาออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงผล ที่เกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงมาถึงตัวของนักเรียน

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2567)

...จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันในกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพให้นักเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ปัญหาจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

...ครูต้องรู้ภูมิหลังของนักเรียน เข้าใจมิติของพื้นที่ ข้ามกรอบรัฐชาติ ลดอคติต่าง ๆ ที่สำคัญจะต้องเตรียมตัวในด้านเนื้อหา โดยเฉพาะเรื่องที่มีความเปราะบาง

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2567)

...ครูควรเข้าไปเป็นคนนำประเด็น เป็นคนตั้งคำถามนำการเรียนรู้ เพื่อเข้าประเด็นตรง ๆ เลือกเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ ครูต้องใจเย็นให้เวลานักเรียนได้คิด ได้พูด แลกเปลี่ยน ให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความกล้า เพื่อให้นักเรียนสามารถค้นพบสิ่งใหม่ใกล้ตัว ที่จะทำให้เกิดการคิดต่อยอดต่อไป

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

1.2.5 การวัดและประเมินผล เป็นการวัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย เช่น ใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง และต้องสร้างรูบริค การประเมินให้ชัดเจน สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

...การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ควรประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลากหลายมิติเพื่อให้ได้ภาพรวมของความเข้าใจ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์สุดท้าย เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปรายการทำงานกลุ่ม และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ วิธีการวัดควรเหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน ใช้วิธีที่หลากหลาย

(ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

...การประเมินตามสภาพจริงในการศึกษาทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย มีส่วนร่วมและปฏิบัติได้ สามารถประเมินความเข้าใจของนักเรียนและการประยุกต์ใช้แนวคิดสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการสื่อสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียนเข้ากับบริบทในชีวิตจริง

(อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2567)

...การวัดความฉลาดทางสังคมไม่สามารถวัดได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ใช้ความเชื่อผ่านสมมติฐาน ผ่านการสังเกตได้บ้าง ใช้ข้อสอบให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น มีการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยมีคำตอบที่เป็น Key Word การตอบคำถามเลือกเครื่องมือตามสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ เก็บข้อมูลที่หลากหลาย ระหว่างคาบ ท้ายคาบ การสอบปากเปล่า การนำเสนอความรู้ การดูคุณลักษณะในภาพรวม การพูดคุยกับนักเรียน แต่ละคนอาจจะเกิดไม่พร้อมกัน

(นักวิชาการด้านสังคมศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 กรกฎาคม 2567)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันมาเป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านคู่มือครูการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

1.3 รังรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ผู้วิจัยได้ร่างกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) และการศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ ออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 หลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เป็นแนวทางที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการศึกษาปรากฏการณ์จริงในสังคมมีพื้นฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ที่มีการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ในระดับท้องถิ่นกับระดับโลกบูรณาการความรู้หลายมิติ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มแสวงหาความรู้ผ่านการสังเกต วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาในบริบทจริงแนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคม โดยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับสถานการณ์จริงและมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม

1.3.2 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม เข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ระดับโลกกับบริบทท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา พร้อมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม ความหลากหลาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดทักษะทางสังคมจากการทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

1.3.3 เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้จะเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน โดยคัดเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ได้แก่

- 1) การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
- 2) ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย
- 3) การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

4) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน

5) การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิถีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลายจนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

1.3.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาสังคม การสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล ติดตามสถานการณ์ข่าวสาร และเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงจากปรากฏการณ์รอบตัวไปสู่ปรากฏการณ์ระดับโลก มีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน โดยต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร 2) สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเชื่อมโยงปรากฏการณ์กับชีวิตของตนเอง รวมถึงกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน 3) ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด สืบค้นข้อมูล ประเมินแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในเชิงลึก 4) อธิบายปรากฏการณ์ นักเรียนแสดงความเข้าใจผ่านการนำเสนอผลการเรียนรู้ อภิปราย หรือสร้างแนวทางแก้ปัญหา โดยได้รับการประเมินและสะท้อนความคิดเห็นจากเพื่อนและผู้สอน

1.3.5 การวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนในหลายมิติ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม มีการตอบคำถาม การสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน หรือการอภิปรายผลการเรียนรู้ และการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกโดยเป็นข้อสอบแบบอัตนัยเพื่อให้นักเรียนได้ประมวลและสะท้อนผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ดำเนินการการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวัดพัฒนาการเรียนรู้การความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยมีการสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ที่ชัดเจน

ผู้วิจัยจึงได้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยได้ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบ RISE ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสำรวจ ค้นคว้า และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกจริง โดยมีรากฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มุ่งให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และปรัชญาการศึกษา

ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เชื่อว่าการศึกษามีเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเข้าใจปัญหาสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ฝึกทักษะทางสังคม และพัฒนาทัศนคติของการเป็นพลเมืองโลกโดยที่มีความฉลาดทางสังคม มีองค์ประกอบ ดังนี้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์)

การเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน จากบริบทในท้องถิ่นจนถึงระดับสังคมโลก ลักษณะเนื้อหาของปรากฏการณ์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์)

การสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้สึกและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามปลายเปิดที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น คลิปวิดีโอ ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหาและเกิดความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม มีการตั้งคำถามจากมุมมองที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนมองเห็นปรากฏการณ์ในบริบทที่กว้างขึ้นและกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์)

กระบวนการเรียนรู้หลักที่นักเรียนจะต้องค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การเรียนรู้จะดำเนินไปในลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการคิดวิเคราะห์ร่วมกัน นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำในการเลือกแหล่งข้อมูลและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะอภิปรายร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวคิดของตนเอง และพิจารณา มุมมองของผู้อื่นที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์)

กระบวนการให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอด้วยสื่อดิจิทัล การทำแผนผังความคิด การอภิปรายกลุ่ม หรือการจัดนิทรรศการเพื่อสะท้อนความเข้าใจที่มีต่อ

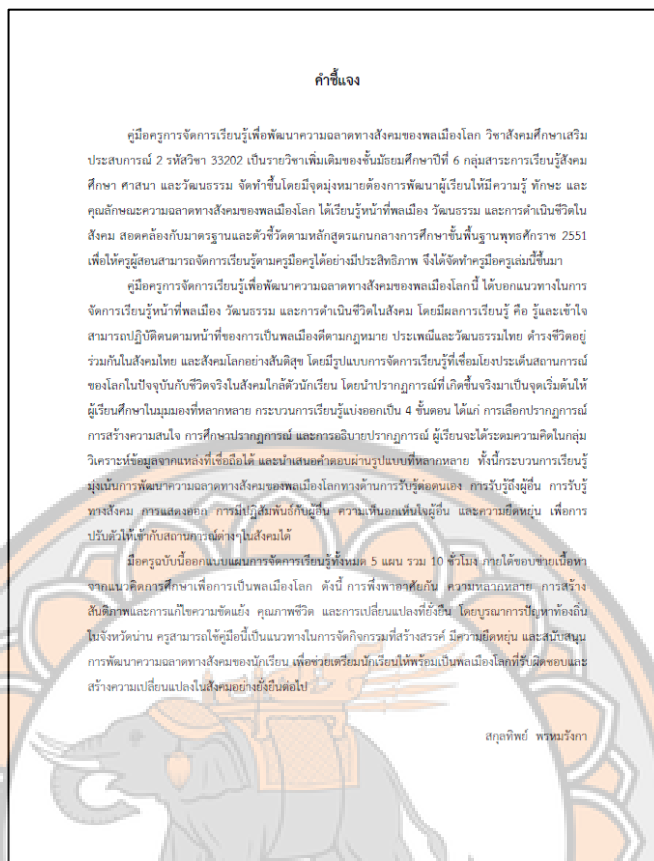
ปรากฏการณ์ เกิดการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมโลก ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้โดยการตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดอย่างมีเหตุผล จากการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นตอนนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน การสะท้อนคิด (Reflection) การใช้แบบทดสอบเชิงวิเคราะห์เพื่อวัดผลจากการเรียนรู้ของนักเรียน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามสภาพจริงอย่างรอบด้าน

1.4 กระบวนการสร้างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน เพื่อสร้างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) คำอธิบายรายวิชา 3) โครงสร้างรายวิชา 4) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยงานการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา ”

คู่มือครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูใช้ศึกษาและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเข้าใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพ 5 แสดงคำชี้แจง คู่มือคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกระบวนการจัดเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ RISE ซึ่งมีองค์ประกอบตามหลักวิชาการ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ บันทึกหลังสอน ภายใต้เนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การพึ่งพาอาศัยกัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความหลากหลาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง คุณภาพชีวิต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ผู้วิจัยนำร่างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ แก้ไขส่วนที่บกพร่องและนำมา ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของคู่มือครู ก่อนนำไป ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง "ประชาพัฒนา" จำนวน 39 คน

ผลการหาคุณภาพด้านความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของคู่มือครู มีความเหมาะสม โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก นอกจากนี้ การใช้สื่อ ที่ทันสมัยและการส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้น การเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการวัดและ ประเมินผลมีแนวทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาความฉลาดทางสังคม โดยใช้ วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสะท้อนคิด และการให้นักเรียนแสดงออก ทางความคิดอย่างอิสระ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสมและ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคมได้ ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนะควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนกับพื้นที่ชุมชน ให้มากขึ้น โดยอาจเพิ่มกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนคิดอย่างอิสระ ขยายแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างมุมมองที่กว้างขวางและเชื่อมโยงกับ ปรากฏการณ์จริงในสังคม ทั้งนี้ คู่มือมีโครงสร้างที่ชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทของ โรงเรียนที่แตกต่างกันได้ แต่ควรมีแนวทางปรับใช้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อให้ครูสามารถปรับเปลี่ยน ตามสภาพแวดล้อมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้

ผู้วิจัยนำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ในรายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 จำนวน 39 คน โดยก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยชี้แจงหลักการ เหตุผลและประโยชน์ของการวิจัยให้กับนักเรียน พร้อมทั้งทำความเข้าใจ

กับนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

รูปแบบ RISE

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์)

เริ่มต้นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนรับรู้ถึงปัญหาหรือประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน จากการเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน ในท้องถิ่นจนถึงระดับสังคมโลก นักเรียนได้รับรู้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อที่มีความหลากหลาย เช่น คลิปวิดีโอ ข่าวสาร และกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อให้เกิดการสะท้อนคิดโดยปรากฏการณ์ที่ถูกนำเสนอครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การพึ่งพาอาศัยกัน นำเสนอปรากฏการณ์ผ่านคลิปวิดีโอ สร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการรับรู้การเติบโตของการท่องเที่ยวท้องถิ่นในจังหวัดน่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความหลากหลาย นำเสนอปรากฏการณ์ผ่านกิจกรรม “ใจเขา ใจเรา” สร้างการรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละคน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง นำเสนอปรากฏการณ์จริงในปัจจุบันของท้องถิ่น ประเด็นความขัดแย้งในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำ และปรากฏการณ์จริงในปัจจุบันของโลก ประเด็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อเศรษฐกิจในประเทศต่าง ๆ จากคลิปวิดีโอ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง คุณภาพชีวิต นำเสนอปรากฏการณ์เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม กระตุ้นความสนใจนักเรียนจากคำถาม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยเชื่อมโยงข้อมูลจากวิดีโอกับประสบการณ์หรือความรู้ที่มีอยู่ในชีวิตจริง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ปรัชญาการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลกจากการรับชมข่าว โดยตั้งคำถามกระตุ้นความคิดและความรู้สึกของนักเรียนให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับชีวิตนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงถึงหน้าที่ของพลเมืองโลกในการแก้ปัญหา

นักเรียนรับรู้ปรัชญาการผ่านคำถามที่กระตุ้นให้คิด เช่น นักเรียนเคยมีประสบการณ์ที่ทำให้รู้สึกแตกต่างจากผู้อื่นหรือไม่ และประสบการณ์นั้นส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนบ้าง หากเป็นนักเรียนในสถานการณ์เดียวกัน นักเรียนจะทำอย่างไรต่อสถานการณ์นั้น หรือประสบการณ์นักเรียนเคยประสบกับปัญหาหมอกควัน นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์นั้น คำถามข้างต้นเป็นคำถามที่ผู้สอนใช้กระตุ้นการคิดของนักเรียน

ภาพ 6 แสดงนักเรียนศึกษาปรัชญาการความเหลื่อมล้ำในสังคม

ภาพ 7 แสดงกิจกรรมใจเขาใจเรา นักเรียนนำกระดาษเขียนความรู้สึกมาใส่กล่อง

ผลที่ได้คือนักเรียนเข้าใจมุมมองของผู้อื่น และเริ่มตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาในสังคม ให้โอกาสนักเรียนสะท้อนความคิดเห็นของตนเอง ทั้งผ่านการเขียน การพูด หรือการสนทนา ในชั้นเรียน เรียนรู้วิธีการแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุผลและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ในชั้นนี้ยังเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) และการรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) นักเรียนจะเรียนรู้มุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสังคม และเริ่มเห็นว่าตนเองมีส่วนในการสร้าง การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นได้อย่างไร เป็นการเป็นการสร้างความตระหนักถึงการเป็นพลเมืองโลก ที่พร้อมจะเรียนรู้ เข้าใจ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

I : Inspiration (การสร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์)

การสร้างความสนใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามปลายเปิด การอธิบายให้เห็นถึง สภาพปัจจุบันของปรากฏการณ์ กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม คิดวิเคราะห์ และเห็นความสำคัญ ของปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัว จากคำถามที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน เช่น การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม โฮมสเตย์ ร้านอาหาร และกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลต่อวิถี ชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนในจังหวัดน่านอย่างไรบ้าง, ถ้านักเรียนได้เดินทางไปยังพื้นที่ที่มี วัฒนธรรมแตกต่างจากของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไรเพื่อแสดงความเคารพและเรียนรู้จาก พวกเขา, อะไรคืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการเจรจาแก้ไขปัญหา, ในท้องถิ่นของนักเรียน เคยพบเห็น หรือรับรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือโอกาสทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ปัญหาหมอกควันถึงเกิดขึ้นในภาคเหนือทุกปี เป็นต้น โดยให้นักเรียนได้ระดม ความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

ภาพ 8 แสดงนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ผลที่ได้ นักเรียนให้ความสนใจต่อปรากฏการณ์ จากกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น มองเห็นความเชื่อมโยงของปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับโลก และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดอย่างเคารพ ความคิดเห็นที่มีความแตกต่างหลากหลาย เชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนเข้ากับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยการตอบคำถามหรือการพูดแสดงความคิดเห็นเป็นการฝึกการสื่อสารอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้น เป็นความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ในด้านการรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) เกิดเข้าใจและความเคารพต่อความแตกต่างเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จากปรากฏการณ์ที่ศึกษา รับรู้ทางสังคม (Social Awareness) ตระหนักถึงบริบทของสังคมโลกที่เชื่อมโยงกัน คิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับความแตกต่างของสังคม ตามความยืดหยุ่น (Adaptability) ทำให้นักเรียนเปิดใจเรียนรู้และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยตระหนักว่าทุกคนในโลกมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์)

กระบวนการเรียนรู้หลักที่นักเรียนจะต้องค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ นักเรียนจะสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ร่วมกันผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม โดยสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำในการเลือกแหล่งข้อมูลและอธิบายประเด็นที่นักเรียนเกิดความสงสัยระหว่าดำเนินกิจกรรม นักเรียนแต่ละกลุ่มจะอภิปรายร่วมกัน เพื่อระดมความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม พิจารณามุมมองที่แตกต่างหลากหลาย เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการคิดวิเคราะห์ร่วมกัน จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อเรียบเรียงสรุปความรู้เพื่อนำเสนออย่างเป็นระบบผ่านผลงานของกลุ่มในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

ภาพ 9 แสดงนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ภาพ 11 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนโปสเตอร์แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความหลากหลาย ศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา วิถีชีวิต และบทบาททางเพศ เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างและความหลากหลายในโลก นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาหัวข้อ เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางภาษา ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ ความหลากหลายทางวิถีชีวิต และความหลากหลายทางเพศนักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่เชื่อถือได้ สรุปและนำเสนอความรู้ในรูปแบบของรูปแบบพรีเซนเทชัน (Presentation) โดยมีการอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละประเทศ และนำเสนอข้อคิดที่ได้รับจากการศึกษา

ภาพ 12 แสดงนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษา

สาเหตุ		ผลกระทบ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความแตกต่างทางวัฒนธรรม • ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิตไม่ตรงกัน 2. ความเชื่อต่างศาสนา • สติศาสตร์และแนวปฏิบัติที่ขัดแย้งกัน 3. ภูมิและภาษาคน • การติดสินบนวัฒนธรรมที่ไม่ได้มาตรฐานของตนเอง 4. โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม • การเข้ามาของวัฒนธรรมใหม่ส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรมดั้งเดิม 5. ความแตกต่างระหว่างวัย • นวนของของคนรุ่นที่ต่างกันคนรุ่นใหม่ที่โตมาในสังคม 6. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง • การแข่งขันชิงทรัพยากรหรือการมีศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องบ่งชี้ทางการเมือง 7. การสื่อสารและการรับรู้ผิดพลาด • ความเข้าใจผิดจากภาษาและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.ผลกระทบด้านสังคม • ความแตกแยกด้านสังคม • การเลือกปฏิบัติ • ความรุนแรงและความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม 2.ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ • การลดโอกาสในการทำางาน ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมอาจส่งผลต่อการจ้างงาน โดยเฉพาะในองค์กรที่มีบุคลากรยอมรับความหลากหลาย 3.ผลกระทบด้านการเมือง • การแบ่งขั้วการเมือง ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมอาจถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ทำให้สังคมเกิดความแตกแยก 4.ผลกระทบด้านจิตใจและอัตลักษณ์ส่วนบุคคล • ความเครียดและความวิตกกังวล • การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม • ปัญหาการปรับตัวของผู้พลอพ 	
แนวทางการแก้ไข	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการเรียนรู้ ทำความเข้าใจวัฒนธรรมและความเชื่อของกันและกัน 2. การสื่อสารที่เปิดกว้างๆ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเคารพ 3. สร้างพื้นที่กลางๆ ส่งเสริมกิจกรรมที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 4. ปลูกฝังความเคารพยอมรับความแตกต่างและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 	<h2 style="color: red;">ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ</h2>
สมาชิก 1 นางสาว ศิริประภา ชวชาญ เลขที่ 22 2นางสาว กมลมาศ ทวีรมุขยาภิรักษ์ เลขที่ 24 3นางสาว ศิพวรรณ นีนากเพราะ เลขที่ 26 4นางสาวจันทิรา อรุณกาญจน์ เลขที่30		

ภาพ 15 แสดงตัวอย่าง Mind Mapping ศึกษาความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง คุณภาพชีวิต ทำการศึกษาสิทธิพื้นฐานและความเสมอภาคในระดับสากล ประเด็นที่นักเรียนศึกษา ได้แก่ การเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงการรักษาพยาบาล การมีที่อยู่อาศัย การเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ และความยุติธรรมในสังคม กลุ่มของนักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ อภิปรายภายในกลุ่ม รวบรวมข้อมูลและสรุปข้อค้นพบที่สำคัญ เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สาเหตุ และแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้

สุขภาพ

1 สาเหตุ

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและรายได้
  - คนที่มีรายได้ต่ำมักเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพต่ำกว่าคนที่มีรายได้สูง
2. การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ไม่เท่าเทียม
  - ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในชนบทหรือชุมชนห่างไกล อาจขาดโรงพยาบาลหรือคลินิกที่มีดีมาตรฐาน
3. ปัจจัยทางการศึกษาและความรู้ด้านสุขภาพ
  - คนที่มีการศึกษ่ามีภาคความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพและการป้องกันโรค
4. นโยบายของรัฐและระบบสาธารณสุข
  - ระบบประกันสุขภาพอาจไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร ทำให้บางคนไม่ได้รับสิทธิรักษาพยาบาล
  - ระบบงานด้านสาธารณสุขไม่ทันสมัยส่งผลให้โรงพยาบาลและสถานพยาบาลขาดแคลนบุคลากร
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางอื่น
  - คนที่อาศัยในพื้นที่แออัดหรือละอองพิษมีแนวโน้มต่อโรคติดต่อและภาวะสุขภาพอื่น ๆ

2 แนวทางแก้ปัญหา

- พัฒนาระบบประกันสุขภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร
- เพิ่มงบประมาณด้านสาธารณสุขและกระจายบริการทางการแพทย์ให้ทั่วถึง
- ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนทุกระดับ
- ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขนส่ง การจัดหาที่พักอาศัย และตลาดสด

การเข้าถึง

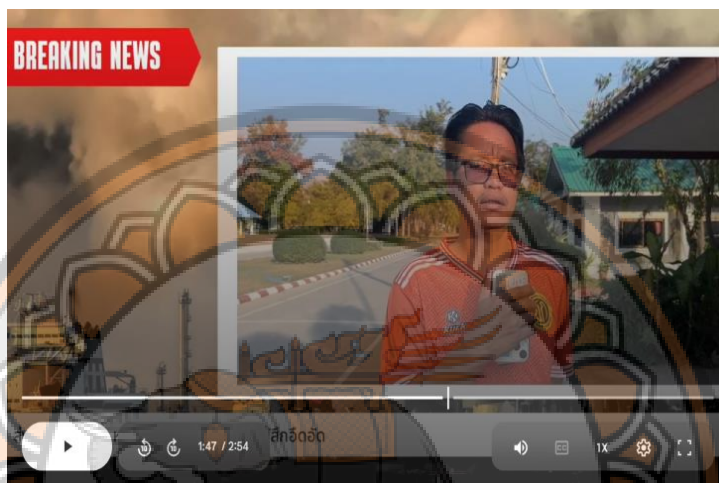

การดูแลสุขภาพ

สมาชิก
 1.นางวิมลพร ฉางมา เลขที่ 56
 2.นางณัฐพร สมพงษ์ เลขที่ 58
 3.นางณิชา นันท์ สุขุมพร เลขที่ 59
 4.นางณัฐชยา อิ่มมา เลขที่ 60
 5.นางณัฐชยา นันทิรา เลขที่ 61
 6.นางอรุณา ธิติ เลขที่ 68

ภาพ 16 แสดงตัวอย่างผลงานจากการศึกษาการเข้าถึงการรักษาพยาบาล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ศึกษาปัญหาหมอกควัน ในภาคเหนือเพื่อเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มของนักเรียน ศึกษา สาเหตุของปัญหาหมอกควัน ผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจ และแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่เป็นไปได้ในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย ลงพื้นที่สัมภาษณ์ จากคนในชุมชน จัดระบบข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบวิดีโอ

ภาพ 17 แสดงตัวอย่างงานนำเสนอปัญหาหมอกควันในภาคเหนือในรูปแบบวิดีโอ

แผนการป้องกันหมอกควัน

ระดับนานาชาติ	ระดับชุมชนท้องถิ่น
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความร่วมมือระหว่างประเทศ <ul style="list-style-type: none"> - ลงนามข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อาเซียนว่าด้วยความสัมพันธ์หมอกควันข้ามพรมแดน 2. ลดมลพิษจากแหล่งกำเนิด <ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมการเผาป่าการใช้พลังงานฟอสซิลและปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม 3. พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมพลังงานทดแทน เช่น พลังงานลม แสงอาทิตย์ และพลังงานชีวภาพ 4. ใช้เทคโนโลยีลดมลพิษ <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนยานพาหนะไฟฟ้าและระบบกรองอากาศในโรงงาน 5. การติดตามและเตือนภัย <ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งระบบตรวจวัดคุณภาพอากาศข้ามพรมแดนและแจ้งเตือนล่วงหน้า 6. สร้างความร่วมมือ <ul style="list-style-type: none"> - ผนึกกำลังประชาชนทั่วโลกช่วยลดมลพิษและสนับสนุนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความรู้ประชาชน <ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของหมอกควัน 2. ลดการเผาในที่โล่ง <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนวิธีจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรแบบไม่เผา 3. เพิ่มพื้นที่สีเขียว <ul style="list-style-type: none"> - ปลูกต้นไม้และฟื้นฟูป่าชุมชน 4. ติดตามคุณภาพอากาศ <ul style="list-style-type: none"> - ติดตั้งเครื่องวัดฝุ่นและแจ้งเตือนประชาชน 5. ใช้พลังงานสะอาด <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมรถยนต์ไฟฟ้า เตาหุงต้มปลอดควัน และพลังงานทางเลือก 6. จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวัง <ul style="list-style-type: none"> - อาสาสมัครชุมชนช่วยสอดส่องและรายงานเหตุเผาไหม้ 7. บังคับใช้กฎหมาย <ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมการเผาในที่โล่ง และกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน

1.นางสาวปิยะภา ชราเชต เลขที่22   2.นางสาวกมลมาศ ทวีบุญอุทัยนิกุล เลขที่24   3.นางสาวกสิพรพรน ปิปากเพระ เลขที่26
 4.นางสาวกรรณิการ์ สวนหมอก เลขที่29   5.นางสาววิภาศิริ อุ่นกาอุทอง เลขที่30   6.นางสาวอารยิปรา เบื้องใจ เลขที่34
 7.นางสาวบุญญาภาณี สุระเทพ เลขที่35   8.นางสาวดลลณีโพธิ์น วันเน็น เลขที่40

ภาพ 18 แสดงตัวอย่างผลงานแนวทางการแก้ไขปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

ผลที่เกิดขึ้นนักเรียนเกิดการพัฒนาจากกระบวนการทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน พัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในด้านการรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) จากประเด็นการศึกษา มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) นำไปสู่การแสดงออก (Expressive Communication) สื่อสารอย่างมีคุณภาพในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) และความยืดหยุ่น (Adaptability) จากการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ นักเรียนต้องประเมินแหล่งข้อมูล ฝึกวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพลเมืองที่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมโลกอย่างเข้าใจ มีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาทางสังคม และมีส่วนร่วมในการสร้างโลกที่ยั่งยืนมากขึ้น

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์)

การเรียนรู้จากกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจของกลุ่ม จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยการนำเสนอข้อมูลและแนวคิดในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การทำโปสเตอร์ การทำแผนผังความคิด หรือการใช้สื่อดิจิทัลในการทำพรีเซนเทชัน (Presentation) หรือวิดีโอ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้โดยการตั้งคำถาม เช่น ในฐานะพลเมืองโลก นักเรียนคิดว่าเราสามารถใช้เวลาหลายเหล่านี้เป็นพลังบวกเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรในโลกได้บ้าง มุมมองของนักเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้งเปลี่ยนไปอย่างไร สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการมีชีวิตที่มีคุณภาพคืออะไร หรือบทบาทของนักเรียนเองในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนคืออะไร เป็นต้น ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้สรุปผลการเรียนรู้จากกิจกรรมทั้งหมด โดยการย้ำถึงประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปรากฏการณ์ในมุมมองที่กว้างขึ้น และเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคมโลก

ภาพ 19 แสดงการนำเสนอผลการศึกษา

กระบวนการนี้ส่งผลให้นักเรียนสามารถแสดงความเข้าใจของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการนำเสนอ อภิปราย และสะท้อนคิด เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ผ่านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับบริบทของตนเอง สามารถนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

โดยการประเมินผลการเรียนรู้ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยมีการการสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ในห้องเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม การประเมินผลงานของนักเรียน การสะท้อนคิด (Reflection) การตอบคำถาม การใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกซึ่งเป็นแบบทดสอบ แบบอัตนัย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เก็บข้อมูลความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามสภาพจริงอย่างรอบด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินผลงานนักเรียน เป็นการประเมินผลงานนักเรียนจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูบรีคแบบแยกส่วน (Analytic Scoring Rubrics) จำแนกออกเป็น 4 ระดับคุณภาพ ดีมาก (3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง (0) โดยมีการประเมินความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การจัดระเบียบและความสมบูรณ์ของผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบและความตรงต่อเวลา เพื่อประเมินความสามารถในการทำงานของนักเรียน จากผลงานที่นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำขึ้นมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ได้ผลการประเมินที่ชัดเจนให้นักเรียนทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น และครูสามารถนำผลการประเมินไปวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

แบบประเมินผลงานนักเรียน

ชื่อ-สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินพิจารณาคุณภาพผลงานของนักเรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. ความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา				
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล				
3. การจัดระเบียบและความสมบูรณ์ของผลงาน				
4. ความคิดสร้างสรรค์				
5. ความรับผิดชอบและความตรงต่อเวลา				
รวมคะแนน				
รวมคะแนนทั้งหมด				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
12 - 15	3 หมายถึง ดีมาก
8 - 11	2 หมายถึง ดี
4 - 7	1 หมายถึง พอใช้
0 - 3	0 หมายถึง ควรปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน
(.....)

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

ภาพ 20 แสดงแบบประเมินผลงานนักเรียน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล เป็นการสังเกตพฤติกรรมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียน โดยครูสังเกตพฤติกรรมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามองค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) การแสดงออก (Expressive Communication) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) และความยืดหยุ่น (Adaptability) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Scoring

Rubrics) จำแนกออกเป็น 4 ระดับคุณภาพ ดีมาก (3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง (0) ทำให้ครูสามารถประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนได้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความฉลาดทางสังคมจากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงในชั้นเรียนผ่านการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น การทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ทำให้สามารถรับรู้จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของนักเรียน เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียน

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การรับรู้ตนเอง	รับรู้อารมณ์และควบคุมตนเองได้ดี มีทัศนคติบวกในกิจกรรมและการดำรงชีวิต	รู้อารมณ์ตนเองได้ดี ในบางสถานการณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม	มีการควบคุมอารมณ์ไม่ได้ในบางครั้ง ทัศนคติไม่ค่อยดีต่อการทำกิจกรรม	ไม่มีการควบคุมอารมณ์ หรือไม่แสดงทัศนคติบวก
2. การรับรู้ผู้อื่น	เข้าใจมุมมองและความรู้สึกของเพื่อน ร่วมกลุ่มได้ดี เคารพความคิดเห็นและเห็นความแตกต่าง	เข้าใจผู้อื่นได้ในระดับดี แต่บางครั้งอาจตีความการแสดงออกไม่ถูกต้อง	ไม่ค่อยเข้าใจมุมมองของผู้อื่น หรือไม่เคารพความแตกต่าง	ไม่สามารถเข้าใจหรือเคารพความแตกต่างของผู้อื่น
3. การรับรู้ทางสังคม	รับรู้บริบทสังคมโลกาภิวัตน์และสามารถเชื่อมโยงปัญหาในท้องถิ่นกับสังคมโลกได้ดี	รับรู้บริบทสังคมโลกาภิวัตน์ได้ดีในบางส่วน และสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว	รับรู้บริบทสังคมโลกาภิวัตน์ได้บ้าง แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ดี	ไม่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ได้
4. การแสดงออก	สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยคำพูดและการกระทำ เหมาะสมและสร้างสรรค์ในการนำเสนอหรือตอบคำถาม	สื่อสารได้ดีในการนำเสนอหรือตอบคำถาม แต่บางครั้งอาจไม่เหมาะสมหรือต้องการการปรับปรุง	การสื่อสารไม่ชัดเจนในบางครั้ง หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์	การสื่อสารไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมในสถานการณ์ส่วนใหญ่
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีในบางครั้ง แต่	มีปัญหาการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือไม่	ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เลย

ภาพ 21 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

3. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม เป็นการประเมินผลงานนักเรียนจากการทำกิจกรรมกลุ่มในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูปแบบแยกส่วน (Analytic Scoring Rubrics) จำแนกออกเป็น 4 ระดับคุณภาพ ดีมาก (3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง (0) โดยมีการประเมินการศึกษาค้นคว้า การมีส่วนร่วม การสื่อสาร การแบ่งงาน และการนำเสนอ ผลที่ได้คือครูประเมินกระบวนการในการทำงานกลุ่มของนักเรียนในการร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเชื่อถือได้ โดยมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มสามารถทำงานร่วมอย่างมีประสิทธิภาพกันจนเกิดผลงานที่สำเร็จ โดยสามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การศึกษาค้นคว้า				
2. การมีส่วนร่วม				
3. การสื่อสาร				
4. การแบ่งงาน				
5. การนำเสนอ				
รวมคะแนน				
รวมคะแนนทั้งหมด				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
12 - 15	3 หมายถึง ดีมาก
8 - 11	2 หมายถึง ดี
4 - 7	1 หมายถึง พอใช้
0 - 3	0 หมายถึง ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

ภาพ 22 แสดงแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม

4. แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ใช้วัดเมื่อนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกเป็นแบบวัดอัตนัยชนิดเขียนตอบ มีจำนวน 7 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบวัดประมาณ 90 นาที ซึ่งนักเรียนจะดำเนินการทดสอบด้วยตนเอง โดยคำถามจะเป็นการยกตัวอย่างสถานการณ์ให้นักเรียนเขียนตอบเพื่อสะท้อนความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียน ตามองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) การแสดงออก (Expressive Communication) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) และความยืดหยุ่น (Adaptability) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Scoring Rubrics) จำแนกออกเป็น 4 ระดับคุณภาพ ดี (3) ปานกลาง (2) ปรับปรุง (1) โดยผ่านการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แปลผลออกมาในรูปแบบของคะแนน พบว่าได้ค่าเฉลี่ย 18.80 อยู่ในระดับคุณภาพ ระดับดี แสดงว่านักเรียนแสดงถึงความเข้าใจลึกซึ้งต่อสถานการณ์และสามารถปรับประยุกต์ใช้ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการตอบคำถามในแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

กระดาษคำตอบ

ชื่อ กุณิษฐ์ นิลถน ชั้น 6/1 เลขที่ 5

1.1 รู้สึก หงุดหงิดกับสิ่งที่ตัวเอง แต่ผลดีพอ ไปเป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะเป็นแบบนี้ ถ้าเรา ก็ควรจะ
 นานา แต่ทำไม ไม่ ผลตอบรับ ของ งาน ออกมาเป็นแบบนี้ การทำงาน บกฟองตรง โบน เราต้อง แก้ไข
 อะไร เพื่อ ไปงาน ออกมาได้ ทำเต็ม

1.2 เราสามารถ ของ ชื่นชมๆ ที่งาน ที่เรา ที่ไป ได้เรื่องจริง ๆ เราต้องยอมรับ และ พินิจหา ตัวเอง แต่
 ถ้าเรา เห็น ที่ แล้ว ก็ต้อง คิดบวกไว้ว่า เราสามารถ ของ เรา แล้วได้ สิ่งๆ เหนือ ที่งาน เราต้อง ที่ ได้ดีกว่าคนอื่น

2.1 ตอน อธิบาย และ เสนอ ให้ การสื่อสาร ของ คนที่นี้ และ ที่ต่าง ประเทศ ไปในหนึ่ง วัน บาง อย่าง ที่ เพื่อน
 โดย ที่ที่ ขึ้นไปแค่ แต่ คนที่นี้ ไม่ เข้าใจ ก็จะมี คน เข้าใจ อีกคน เพื่อ เพื่อน ๆ ที่นี้ ก็ต้อง เสนอ ว่า อยู่ที่นี่ เราที่ กับ
 แบบนี้ เพื่อนอาจจะ ต้อง ปรับตัวเอง แต่ ก็จะได้ รับ ของ รับ จาก เพื่อน ทุกคน

2.2 พยายาม กับเพื่อน ปรับ สมัย เข้าใจ ไปที่ เหตุการณ์ ที่ ตัว โน้ เกิด ความ ไปสับสน ในใจ ในหนึ่ง เพื่อน
 ไปใช้แล้ว ซึ่ง กันและกัน มาเพื่อนที่ ช่างปรับ ตัว ไปได้ ขำขัน ก็กิจกรรม ต่างๆ เข้ากัน กับ เพื่อน ในห้อง

3.1 เรา ทำ การเป็น เพื่อน ที่มีการยอมรับ ไปได้ ที่ที่ ได้ที่หนึ่ง แต่ ที่กัน เลือบ จาก ภูมิ ภาค (ชื่อ สถานที่)
 ที่เรา อยู่ อยู่ ซึ่ง ไปรวมกัน จึง เกิด การ รวม เป็น กลุ่ม ในหนึ่ง และ ถูก ผิด จาก ไปรวม กับ แล้ว คน จาก ประเทศ
 ที่ไป กับ ชื่นชมๆ ที่กัน เกิด จาก ตัวเอง เดียวกัน กลุ่มกัน มาคน ในหนึ่ง ไปเพื่อน กับ จาก อยู่ แต่ ที่งาน ใน ประเทศ
 แต่ มีคน ถูก ผิด ไปแล้ว ประเทศ เพื่อน ชื่นชม และ ไปตาม ที่ อยู่ ไป ชื่นชมๆ ซึ่ง กลายเป็น ชื่นชม ในหนึ่ง กับ ประเทศ

3.2 ระดับชุมชน และ ที่ และ ไปตาม ที่ แต่ ช่างปรับ ที่ ที่ การยอมรับ แล้ว กับ เพื่อน อื่นที่นี้ ช่างปรับ
 แล้ว คน เรา จาก ชื่นชมๆ คน แปลง ประเทศ จาก เรา และ และ ไปใน หนึ่ง ภายใน ชื่นชม

ระดับ ประเทศ รัฐบาล ออก กฎหมาย สอบ ตาม ปริมาณ การ ปลด คน ของ โรงงาน จาก สถานกรรม
 จัด การ ผลิต สินค้า ที่ โรงงาน ไปขึ้น เรา ใน ปริมาณ มาก ใน ประเทศ การ เพิ่ม ขึ้น ที่ สัก ใน หนึ่ง ที่ แอ อัด
 เพิ่ม ระบบ คน ซึ่ง ที่ เรา จะ เพื่อ ไป ไป เรา จะ ลด คน ใช้ เรา สินค้า และ ไปลง มา ขึ้น ผลิต เรา มาก ขึ้น อีก การ
 ผลิต ปริมาณ ของ เรา จะ ไม่ จึง ชัก เป็น ประจักษ์ สัก ซึ่ง เมื่อย่าง ชื่นชม ของ คน คน สัก โลก โข เจงจี้ ได้

ระดับสากล นางอภิลดา ธีรวิทย์ ประเทศ ใน ดน สอบ ตาม การ ปลด คน ของ เรา จาก สถานกรรม
 ที่คน ผลิต การ ปลด คน ของ เรา ประเทศ

4 เริ่ม จาก คน ใน สอบ คน น้อย คน ใกล้ตัว เรา ออก ถึง ผลคน พบ ใน อนาคต ที่จะ เกิด ขึ้น มาก
 เรา ไป ไป คน น้อย คน โลก จะ มี สิ่ง มาก กว่า เดิม การ ใช้ ชีวิต ก็ จะ ยาก ขึ้น อธิบาย วิจัย แก้ไข ที่ สามารถ
 ที่ ได้ ด้วย ตามใจ การ ลด การ ใช้ มา สัก สัก แล้ว คน ที่กรรม ที่ ใช้ ที่ เรา คน ของ ปัน เมื่อย่าง ปรกณ ศักดิ์
 ปลด คน ไป การ เพิ่ม ขึ้น ที่ สัก เรา กับ ชื่นชม และ ที่นี้ คน ใน หนึ่ง ช่างปรับ ก็กรรม มี นุ่น ป่า และ กุเบ
 นำ ได้ ใน หนึ่ง

ภาพ 23 แสดงตัวอย่างการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 1

๕.1 ขุดคุ้ย แลดูเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้แต่ละคน เสนอวิธีแก้-แนวทาง ของแต่ละคน แล้ว จึง ตกลงคิดเห็นกันใหม่ ความคิดของใคร จะเป็นที่ ตกลงคิด ที่ ดีที่สุด

ซึ่งกันและกัน นำข้อ ของใครมา แล้ว ซึ่งกัน แล้ว วิธี ขึ้นตอน คนทำงาน การจูงใจแบบ เท่าเทียมกัน มีหัวใจ ซึ่ง แล้ว เชื่อม ร่วมงาน เมื่อ เกิด ปัญหา ขุดคุ้ย กันแบบ เห็น กัน (มอง เชื้อ คัด ขอบ ค้าง เก้งกวด ไป) ไปช่วยกันและกัน เมื่อ เกิด การทะเลาะกัน ใช้ เหตุ ผล ใน คน ขุดคุ้ย อะไรผิด ว่าไปจากผิด ปรับปรุงแก้ไข และ ขอโทษ ซึ่งกันและ กัน

5.2 การทะเลาะกันเรื่อง ความ คิดเห็นต่างกัน แก้ไขโดย การจูงใจ จากสิ่ง ส่วน มาก ใช้ เหตุ ผล ไปให้ ความ รุนแรง อธิบาย ถึง ข้อดี ของแต่ละคน ถ้าเขา เป็น คนที่ ทะเลาะ เขา ต้อง มี ความ ใจเย็น และ จอมใจ ความ เห็น ต่าง ของคนอื่น

๖.1 เมื่อเริ่ม โต้เถียงกัน มีคนมา สอน ศึกษา ที่ จาก คนอื่น ร่วมบริจา ก บ้าง คือ ใจเย็น ที่ ไม่ ได้ ใช้ ส่ง ไปให้ โต้เถียง ที่ ดี ของ โลก คน ชอบ บ่อย จาก การ ไป มี คน มา วิจารณ์ ที่ ดี ของ โลก อาจ จะ อด แค้น ขี้ ขี้บากร ใน แค่ ของ คน คน ชื่อ ดูปกรณ์ คน ใจเย็น คน ศึกษา ไป ได้ คือ โต้เถียง คน มี คน มา สอน ศึกษา ให้ เห็น ข้อดี และ ข้อเสีย ของ คนอื่น เมื่อ ส่ง ต่อ อาจารย์ เมื่อ ส่ง ต่อ ให้ เจ้านาย ที่ มา วิจารณ์

6.2 การฟัง มี ๒ อย่าง คือ ฟัง เพื่อ ฟัง และ ฟัง เพื่อ ฟัง เปิด หัว ใจ สอน ศึกษา ที่ ดี ของ โลก เพื่อ เปิด หัว ใจ จาก ร่วม คน มี คน มา จาก การ วิจารณ์ แล้ว เห็น ทาง คน คน ใน ชั้น ที่ ใช้ เสนอ ทาง สอน สอน จัด บุคลากร ทาง คน ศึกษา ให้ มาก ขึ้น

๗.1 การจูงใจ ความ คิด คนอื่น ใน คน ปรับตัว ใน สังคม คน ใจดี สัน และ กัน ที่ มาก ขึ้น คน มี คน มา ตาม (ว่า) ให้ สัน สมัย (จ) เลว

7.2 ศึกษา เทคนิด ใน ใจ บังคับ จัด ตาม ฟัง สัน (จ) เลว ปรับ ความ คิด ของ ตัว (จ) ใช้ ตาม คน สัน ใน ใจ ฟัน

ภาพ 24 แสดงตัวอย่างการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 2

5. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวน 10 คน ทำการสนทนากลุ่มหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดแนวคำถามเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อสะท้อนพัฒนาการความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ พบว่าคำตอบของนักเรียนสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยการตอบคำถามที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้อารมณ์และควบคุมตนเองได้ดี รวมถึงการเข้าใจและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น นักเรียนสามารถเชื่อมโยงผลกระทบของปัญหาท้องถิ่นกับบริบทระดับโลกและแสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเสนอแนวทางการจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่เผชิญปัญหา และพร้อมเสนอแนวทางการช่วยเหลือให้การสนับสนุนที่เป็นไปได้ และแสดงออกถึงแนวคิดที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่สิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวหลังจากการเรียนรู้

ภาพ 25 แสดงการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

ผู้วิจัยนำผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การตรวจผลงานนักเรียน การวัดด้วยแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความฉลาดทางสังคมทั้ง 7 ด้าน ดังนี้

3.1 การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น นักเรียนเกิดการรับรู้ต่อตนเองจากการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังครอบตัวจนถึงในระดับโลก จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน และการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายต่ออารมณ์และความรู้สึก เช่น การมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การเกิดความขัดแย้งในการทำงานกลุ่ม การรับรู้ปรากฏการณ์ในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ทำให้นักเรียนจะต้องจัดการอารมณ์และความรู้สึกของตนเองเพื่อให้สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ทำงานร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้สำเร็จ นักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับตัวโดยการสร้างทัศนคติในด้านบวกเพื่อเสริมแรงตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน นักเรียนทุกคนได้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้เป็นอย่างดี สะท้อนถึงการเรียนรู้และพัฒนาความฉลาดทางสังคมในฐานะของพลเมืองโลกอย่างต่อเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่นักเรียนได้ตอบคำถามจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

...สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกตนเองได้ดีขึ้น เช่น การแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ไม่ตรงกันทำให้บางครั้งรู้สึกหงุดหงิด ซักสีหน้า แต่พอได้เรียนรู้ทำให้รู้สึกว่าไม่เหมือนเดิม ปรับอารมณ์ตัวเองได้ดีมากขึ้น และเปิดรับความเห็นต่างได้ดีขึ้น

(นักเรียน คนที่ 4, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...รับรู้ตัวเองดีขึ้น เวลาที่รู้สึกเครียดกับงานหรือเพื่อนก็จะทบทวนดูกับตัวเองหรือไม่ก็พูดคุยกับเพื่อนที่ไว้ใจ ในการทำงานกลุ่มก็รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังเสียงข้างมาก

(นักเรียน คนที่ 6, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...รับรู้ได้ดีขึ้น เช่น เหตุการณ์ที่มีเรื่องทะเลาะกับทางบ้าน สามารถจัดการอารมณ์ ทำให้ไม่พูดในสิ่งที่ไม่เหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้

(นักเรียน คนที่ 8, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองดีขึ้น เช่น ปกติเมื่อเกิดเรื่องอะไรขึ้นจะโวยวาย ตอนนี้สามารถปรับอารมณ์พฤติกรรมของตัวเองโดยใช้เหตุผลมากขึ้น เมื่อต้องเจอกับความคิดที่แตกต่างเช่นตอนทำงานกลุ่ม

(นักเรียน คนที่ 9, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

3.2 การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น นักเรียนสามารถการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่นจากการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เชื่อมโยงจากเรื่องใกล้ตัวสู่ประเด็นระดับโลก เช่น ประเด็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และความหลากหลายทางเพศ นักเรียนแสดงออกถึงการเคารพในความแตกต่างหลากหลาย สามารถนำเสนอแนวทางในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอย่างเข้าใจ โดยพิจารณาจากการนำเสนอผลงาน การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน การตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก และการสนทนากลุ่ม นอกจากนี้การที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมองในชั้นเรียนและการทำงานร่วมกันทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการทำความเข้าใจกับเพื่อนในห้องเรียนที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความแตกต่างหลากหลาย สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่ไม่ใช่กลุ่มเพื่อนสนิท เนื่องจากการทำกิจกรรมจะเปลี่ยนแปลงกลุ่มในการทำงานอยู่เสมอ โดยสามารถแสดงออกของเพื่อนได้เพื่อที่สามารถปรับตัวในการทำงานร่วมกันจนงานประสบความสำเร็จ สังเกตได้จากนักเรียนได้ตอบคำถามจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

...วัฒนธรรม ค่านิยม หรือความเชื่อ เป็นสิ่งที่ทุกคนมีสิทธิที่จะมีแนวคิดเป็นของตนเองหากไม่ได้เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนแก่ใคร การที่เรามองคนออกหรือรู้แนวคิดของเขา ทำให้เราสามารถหาเหตุผลมาใช้ในการเจรจาต่อรองอย่างเหมาะสมเมื่อต้องติดต่อกัน

(นักเรียน คนที่ 3, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...เปิดใจเรียนรู้กับสิ่งที่แปลกใหม่พร้อมที่จะอยู่บนความแตกต่างได้ หากคนอื่นมีพฤติกรรมที่เรารู้สึกว่าแตกต่างจากเรา เราจะต้องทำความเข้าใจเขาก่อนว่าแต่ละคนมีค่านิยมไม่เหมือนกัน การทำความเข้าใจเขาทำให้สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้

(นักเรียน คนที่ 4, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...การเข้าใจและเรียนรู้ความความหลากหลายสามารถนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกับคนอื่น เพราะเราจะเข้าใจคนอื่น ทำให้สามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกันได้

(นักเรียน คนที่ 6, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

3.3 การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผลงานนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม และการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก พบว่า นักเรียนรับรู้และเข้าใจถึงบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีผลเชื่อมโยงกันของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว นักเรียนตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันทางสังคมและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้สู่การเสนอแนวคิดตามเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนเรียนรู้ประเด็นการพึ่งพาอาศัยกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถนำมาออกแบบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดน่านอย่างยั่งยืนได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมแรกทำให้นักเรียนบางส่วนยังมีความสับสน เชื่อมโยงความรู้ได้ช้า เนื่องจากยังคุ้นเคยกับการเรียนรู้ที่ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเดียวและการตอบคำถามที่ไม่ซับซ้อน ตอบแบบสั้น ๆ ครูจะต้องเข้าไปอธิบายตั้งคำถามเพื่อจุดประกายให้นักเรียนสามารถคิดเชื่อมโยงและชี้แนะการหาข้อมูลที่เชื่อถือได้จากหลากหลายที่มา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นักเรียนเรียนรู้ปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ความขัดแย้งระดับโลก และความขัดแย้งในประเทศต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม เช่น ความขัดแย้งระหว่างรุ่นในครอบครัว (Generation Gap) ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ สงครามและความขัดแย้งระหว่างประเทศ นักเรียนสามารถสืบค้นและวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้ง ผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางในการขจัดความขัดแย้งเพื่อรักษาไว้ซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการสันติภาพได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนมีเหตุปัจจัยที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ได้ว่าประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะต้องมีปัจจัยที่เกี่ยวพันกันในหลายภาคส่วน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 นักเรียนใช้ประสบการณ์ร่วมในเรื่องปัญหาหมอกควันทางภาคเหนือ ทำการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น สืบค้นข้อมูล ทำการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาอย่าง

ภาพ 26 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนการศึกษาประเด็นความขัดแย้งในสังคม

กระบวนการเรียนรู้ได้ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาการรับรู้ทางสังคมในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น ทั้งในด้านการเข้าใจบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเชื่อมโยงกัน รวมถึงการตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม นักเรียนที่ผ่านกิจกรรมเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย วิเคราะห์และตีความความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีเหตุผล และนำมาประยุกต์ใช้ในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในชีวิตจริง แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้ทางสังคม (Social Awareness) ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในอนาคต

3.4 การแสดงออก (Expressive Communication) นักเรียนสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทางคำพูดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ โดยพิจารณาได้จากพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน จากการพูดตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น

ในกลุ่ม ที่สามารถสื่อสารใจความได้อย่างชัดเจนตามใจความที่ต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ เลือกใช้คำพูดและวิธีการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน การแสดงความคิดเห็นในการศึกษาปรากฏการณ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และการแสดงออกภายนอกห้องเรียนจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลที่กลุ่มทำการศึกษา เห็นได้จากนักเรียนตอบคำถามจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

...ทำให้สื่อสารความคิดของตนเองได้ดีขึ้น แต่ต้องคำนึงถึงสถานการณ์นั้น ๆ และผลที่จะตามมา คิดถึงคนฟังด้วย

(นักเรียน คนที่ 1, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...เนื่องจากทำงานกลุ่มแนะนำได้นำเสนอความคิดเห็นอยู่บ่อย ๆ ทำให้การสื่อสารมีการพัฒนาเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่เราต้องการสื่อ ได้ใช้คำพูดและการกระทำที่สร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพในสิ่งที่เราสื่อสาร สามารถโน้มน้าวให้คนอื่นคิดตาม

(นักเรียน คนที่ 4, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...จากการเรียนที่ผ่านมา ทำให้ได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ บ่อยครั้ง ทำให้กล้าคิด กล้านำเสนอมุมมองมากขึ้น เรียนรู้วิธีการสื่อสารให้คนอื่นสนใจเรา ทำให้ต้องพูดให้คนฟังเข้าใจเรา

(นักเรียน คนที่ 6, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...รู้สึกที่สามารถสื่อสารความคิดของตนเองได้ดีขึ้น และรู้สึกว่าใช้คำพูดและการกระทำอย่างระมัดระวัง พยายามไม่ทำให้ร้ายจิตใจของผู้อื่น ไม่ให้เสียความรู้สึก

(นักเรียน คนที่ 9, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถเลือกการสื่อสารผ่านการจัดทำรูปแบบผลงานที่ใช้ในการนำเสนอได้อย่างเป็นระบบ ตรงประเด็นที่ต้องการสื่อสารตามประเด็นที่ได้ศึกษา และมีความคิดสร้างสรรค์ จากการประมวลความรู้ ประสบการณ์ และการสืบค้นข้อมูลที่แสดงให้เห็นลักษณะการคิดที่มีความเป็นพลเมืองโลกที่ตระหนักถึงความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แสดงถึงการเคารพความแตกต่างหลากหลายที่มีในสังคมหาแนวทางในการจัดการกับความขัดแย้งที่เป็นไปได้อย่างเหมาะสม ตระหนักถึงความเท่าเทียม เพื่อต้องการคุณภาพชีวิตที่ดี และการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากรื่องราวใกล้ตัวไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

ภาพ 27 แสดงตัวอย่างผลงานนักเรียนที่สะท้อนการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship) สะท้อนได้จากความสามารถของนักเรียนในการสร้างสัมพันธภาพดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จากการสังเกตพฤติกรรมผ่านการทำงานกลุ่ม นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องแบ่งปันแนวคิดและการวางแผนร่วมกันเพื่อดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่ม ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะพูดคุยกับเพื่อน แสดงความตั้งใจในการฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การศึกษาปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ สมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งงานอย่างชัดเจน แต่ละคนได้รับมอบหมายให้ศึกษามุมมองต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และเศรษฐกิจ จะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลและระดมความคิดเห็นเมื่อมีความขัดแย้งเล็กน้อยเกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน กลุ่มได้มีการหารือกันอย่างเปิดเผยและตั้งใจฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จนสามารถหาข้อสรุปที่ทุกคนยอมรับร่วมกันได้จากทัศนคติที่เปิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีการแบ่งงานไม่เป็นระบบพบว่ากลุ่มที่มีการวางแผนและสมาชิกที่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและมีผลลัพธ์ที่ดีกว่า แสดงให้เห็นว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มนั้นไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพดีต่อกันเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบและความใส่ใจในความรู้สึกของเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนที่มีการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีก็มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี สามารถนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นนักเรียนได้ตอบคำถามจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

...การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในกลุ่มทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงาน สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้ที่จะต้องทำงานอย่างมีขั้นตอน วางแผนและแบ่งหน้าที่กัน

(นักเรียน คนที่ 1, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...การทำงานกลุ่มบ่อยครั้ง จะเห็นว่าความคิดแต่ละคนต่างกัน ทำให้บางทีเกิดความเข้าใจผิด แต่ทุกคนก็ยังพร้อมที่จะรับฟังเพราะทุกคนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ทำให้การทำงานลงตัว ได้ความคิดเห็นใหม่ ๆ ทุกคนพอใจกับผลลัพธ์ที่ได้

(นักเรียน คนที่ 4, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...การแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม ทุกคนได้รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย พูดคุยปรึกษากันในกลุ่ม ทำให้งานออกมามีคุณภาพตามเป้าหมาย

(นักเรียน คนที่ 5, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...จากการทำงานกลุ่มกับเพื่อต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงช่วยกันทำงาน หากคนไหนต้องการความช่วยเหลือก็จะไปช่วย ถ้าความเห็นไม่ตรงกันก็จะพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน เคยมีเพื่อนไม่สบายเลยช่วยทำงานกลุ่มไม่ได้ แต่เพื่อนอื่นคิดว่าเขาไม่ช่วยทำงาน เลยต้องพูดคุยกันให้เข้าใจทั้ง 2 ฝ่ายและมอบหมายให้เพื่อนที่ไม่สบายทำงานเมื่ออาการดีขึ้น

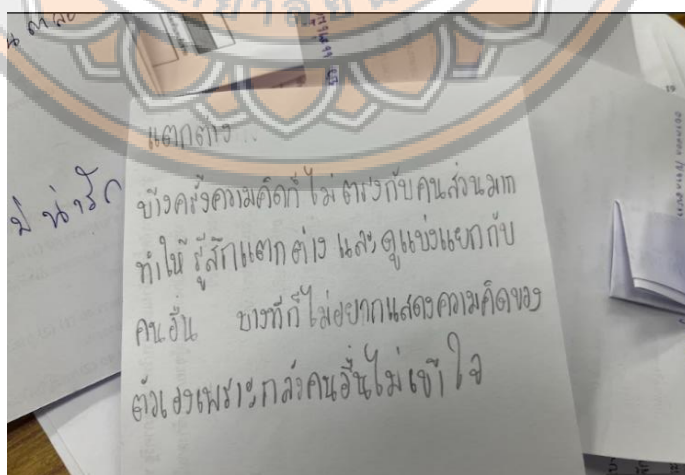
(นักเรียน คนที่ 6, สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

ภาพ 28 แสดงการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันที่ดี ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างและสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3.6 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จากการสังเกตพฤติกรรมและสนทนากลุ่มนักเรียน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นชัดเจนขึ้น เริ่มต้นจากการที่นักเรียนจะได้รับการเปิดโลกทัศน์และรับรู้ถึงปรากฏการณ์ในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตน ผ่านการรับชมคลิปวิดีโอและกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิด เพื่อมองเห็นความแตกต่างหลากหลายในสังคม โดยทำให้นักเรียนรับรู้ในตัวเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ผู้อื่นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในห้องเรียน ด้วยคำถามปลายเปิดโดยครู เช่น กิจกรรมใจเขาใจเราที่ทำให้นักเรียนเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายในจากเพื่อนในห้องเรียน โดยเริ่มจากการที่ครูตั้งคำถามให้นักเรียนสะท้อนประสบการณ์ที่รู้สึกแตกต่างจากผู้อื่น จากนั้น นักเรียนจะเขียนความรู้สึกลงในกระดาษโดยไม่ระบุชื่อและนำไปใส่ในกล่อง ครูจะสุ่มหยิบข้อความขึ้นมาอ่านและชวนให้นักเรียนอภิปรายจากคำถามว่านักเรียนเคยรู้สึกแบบนี้บ้างไหม และหากเป็นนักเรียนในสถานการณ์เดียวกัน จะทำอย่างไรต่อสถานการณ์ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมอง เพื่อเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น โดยนักเรียนตอบคำถามที่แสดงให้เห็นว่ามีความเห็นอกเห็นใจต่อสถานการณ์ของเพื่อน

ภาพ 29 แสดงตัวอย่างการสะท้อนประสบการณ์ที่รู้สึกแตกต่างจากผู้อื่นจากกิจกรรมใจเขาใจเรา

การรับรู้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ ของคุณภาพชีวิตในสังคม กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักและเห็นมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ผลที่ได้คือนักเรียนจะเริ่มรู้สึกถึงความเห็นอกเห็นใจคนที่กำลังเผชิญสถานการณ์ยากลำบาก

เมื่อนักเรียนค้นคว้าข้อมูลและวิเคราะห์ปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง โดยการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งผลให้พวกเขาได้ฝึกการเข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นอย่างละเอียด นำเสนอผลการศึกษานักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งแสดงผ่านพฤติกรรมที่มีความเห็นอกเห็นใจเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านการฟังอย่างตั้งใจ การแสดงออกด้วยภาษาทางวาจาที่ละเอียดอ่อน รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเชื่อมโยงแนวทางแก้ไขปัญหาทางสังคมเข้ากับความรู้สึกของตนเองในฐานะพลเมืองโลก ในกระบวนการทำงานกลุ่มได้ฝึกทักษะการฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่น โดยอย่างมีเหตุผล ช่วยเหลือเพื่อนร่วมกลุ่มจนงานสำเร็จ ซึ่งประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับมาในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อครูหรือเพื่อนต้องการความช่วยเหลือบางอย่างจะมีนักเรียนที่รับรู้และรับมาสอบถามและช่วยเหลือโดยไม่ต้องถูกร้องขอ สอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม ดังนี้

...รู้สึกเข้าใจคนอื่นมากขึ้น เพราะความแตกต่างทำให้เกิดช่องว่างในสังคม ถ้ายอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกันได้จะช่วยเติมเต็มสังคมให้ดีขึ้น สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข ถ้ามีโอกาสก็จะช่วยเหลือคนอื่นที่กำลังลำบากเพราะอยากทำให้คุณภาพชีวิตเขาดีขึ้น

(นักเรียน คนที่ 4 สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...รู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่นขึ้น เพราะคนเรามีสภาพทางสังคมที่ต่างกัน เคยช่วยเหลือผู้อื่นอย่างตอนเพื่อนทำงานส่งคุณครูไม่ทันแล้วเครียดเพราะใกล้กำหนดส่งผมก็ช่วยเท่าที่ผมพอช่วยได้

(นักเรียน คนที่ 5 สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

...จากที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ มาทำให้เข้าใจและรับรู้ความแตกต่าง รู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่นมากขึ้น เคยช่วยน้องคนหนึ่งทางบ้านเขาไม่ค่อยมีเงินเวลาจะกินข้าวก็ไม่ค่อยลงไปกิน เลยให้เงินน้องไปกินข้าวแล้วแนะนำให้น้องทำของมาขายจะได้มีเงินใช้

(นักเรียน คนที่ 6 สนทนากลุ่ม, 10 มกราคม 2568)

ผลลัพธ์จากกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งแสดง ออกถึงการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ เป็นความรู้และทักษะที่ได้รับจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกและสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต

3.7 ความยืดหยุ่น (Adaptability) จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผลงานนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม และการตอบแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก พบว่า นักเรียนสามารถเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรองผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ เห็นได้จากกิจกรรมที่นักเรียนได้นำเสนอผลการศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในแนวคิดของตนเอง เช่น เมื่อได้รับข้อมูลและมุมมองจากหลายแหล่งที่แตกต่างกัน นักเรียนจะมีแนวโน้มที่จะตั้งคำถามและวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อหาวิธีประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้นเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ หากแต่ว่าในช่วงแรกนักเรียนจะยังไม่มีการคิดที่ซับซ้อนเนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับการสืบค้นข้อมูลที่หลากหลาย โดยครูจะต้องแนะนำและฝึกให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงของข้อมูลเพื่อสังเคราะห์เป็นความรู้จากการค้นคว้า นักเรียนจะซึมซับแนวทางการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นในกิจกรรมต่อ ๆ มา การนำเสนอในชั้นเรียนยังช่วยให้นักเรียนฝึกฝนทักษะในการปรับเปลี่ยนมุมมองของตนเอง เมื่อเห็นความแตกต่างจากกลุ่มอื่น นักเรียนจะเริ่มเปิดใจรับฟังและประเมินข้อมูลจากเพื่อน ๆ แล้วนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการของกลุ่มตนเองในกิจกรรมต่อมาอย่างยืดหยุ่น ภาพพฤติกรรมที่ชัดเจนคือนักเรียนสามารถนำข้อเสนอแนะ ประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาปรับปรุงแนวคิดในการทำงานกลุ่ม และสามารถเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์เมื่อเผชิญกับความท้าทายในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังแสดงแนวคิดผ่านการทำแบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกที่อธิบายถึงการปรับตัวในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ว่าจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ติดตามข่าวสาร ปรับแนวคิดของตนเองให้เข้าใจสังคมที่มีความหลากหลาย และปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นของนักเรียนในแง่ของการเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม ผ่านการประเมินและการแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

ตาราง 14 แสดงสรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก	รูปแบบ RISE	ผลการพัฒนาฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก
<p>1) หลักการและแนวคิด มีรากฐานจากแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมให้ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม กับความรู้ใหม่ และสอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เชื่อ ว่าการศึกษสามารถเปลี่ยนแปลง สังคม ตามแนวทางหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<p>R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) เลือกปรากฏการณ์ที่สอดคล้อง กับสถานการณ์จริงในสังคมและ มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ของนักเรียน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลกที่สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p>	<p>1) การรับรู้ต่อตนเอง (Self- Awareness) นักเรียนตระหนักถึงอารมณ์และ ความรู้สึกของตนเอง เมื่อเผชิญกับ สถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น ความขัดแย้งในการทำงานกลุ่มและ ความคิดเห็นที่แตกต่าง เรียนรู้วิธี จัดการอารมณ์และสร้างทัศนคติ ในด้านบวกเพื่อส่งเสริมการแสดงออก อย่างมีเหตุผล</p>
<p>2) วัตถุประสงค์ การพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมือง โลกที่มีความฉลาดทางสังคม โดยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและ ปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงสถานการณ์ระดับโลกกับ บริบทท้องถิ่น ตระหนักถึงการมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม</p>	<p>I : Inspiration (การสร้าง ความสนใจต่อปรากฏการณ์) ใช้คำถามปลายเปิดและใช้สื่อที่ เกี่ยวข้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ที่นำเสนอเชื่อมโยง กับประสบการณ์ส่วนตัว และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน</p>	<p>2) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) จากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียน สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่จะเคารพ มุมมองที่หลากหลายและสามารถ ตีความการแสดงออกของผู้อื่นได้ อย่างมีเหตุผล เพื่อช่วยให้ทำงาน และอยู่ร่วมกันได้</p>
<p>3) เนื้อหาสาระ เน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มี ความสัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียน 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ การพึ่งพา อาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไข ความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และ การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน</p>	<p>S : Study (การศึกษา ปรากฏการณ์) นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูล จากแหล่งที่หลากหลาย อภิปรายและแลกเปลี่ยน แนวคิดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยมีครูเป็นผู้อำนวย ความสะดวก</p>	<p>3) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) นักเรียนเปิดโลกทัศน์ในการรับรู้ ถึงบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งด้าน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ผ่านการศึกษา ปรากฏการณ์จริง สามารถวิเคราะห์ ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยง</p>

<p>ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก</p>	<p>รูปแบบ RISE</p>	<p>ผลการพัฒนาฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก</p>
<p>4) วิธีการจัดการเรียนรู้ เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือก ปรากฏการณ์ การสร้างความสนใจ การศึกษาปรากฏการณ์ และ การอธิบายปรากฏการณ์ ผู้สอน เตรียมข้อมูลและกระตุ้นให้นักเรียน ทำงานกลุ่ม วิเคราะห์และอภิปราย เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้ กับบริบทชีวิตจริงอย่างมีระบบ และสร้างสรรค์</p> <p>5) การวัดและประเมินผล เน้นการพัฒนานักเรียนในหลายมิติ ใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกต พฤติกรรม การสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม และการนำเสนอ ผลงาน นอกจากนี้ยังใช้แบบวัด ความฉลาดทางสังคมของพลเมือง โลกในรูปแบบข้อสอบอัตนัยและ การสนทนากลุ่ม เพื่อประเมิน พัฒนาการของนักเรียน</p>	<p>E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) นักเรียนนำเสนอผลการศึกษา ของตนเองผ่านรูปแบบที่ หลากหลาย เพื่อแสดงออก ถึงความเข้าใจลึกซึ้งต่อ ปรากฏการณ์ที่ได้ศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาที่สามารถนำไปใช้ ในชีวิตจริง ครูใช้การตั้งคำถาม ปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เกิด การสังเคราะห์ความรู้และ พัฒนาทักษะการสื่อสาร อย่างมีเหตุผล โดยใช้วิธีการ ประเมินที่หลากหลายเพื่อวัด พัฒนาการของนักเรียนในทุก มิติของความฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก</p>	<p>ของปัจจัยเหล่านี้ เพื่อเสนอแนวทาง พัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น และระดับโลกได้</p> <p>4) การแสดงออก (Expressive Communication) การนำเสนอและอภิปรายในชั้นเรียน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ในการสื่อสารความคิดผ่านคำพูดและ ผลงานอย่างชัดเจนและสร้างสรรค์ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและมีความ ละเอียดอ่อนในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลและแนวคิดที่ส่งเสริม ความเข้าใจของกลุ่มได้รับการถ่ายทอด อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนสร้าง สัมพันธภาพดีกับเพื่อน ทั้งการแบ่งปัน แนวคิดและการวางแผนร่วมกัน การแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกัน นักเรียน เรียนรู้ที่จะฟังและเคารพความคิดเห็น ของผู้อื่น แม้ในสถานการณ์ที่เกิด ความขัดแย้งเล็กน้อยก็สามารถหาทาง ออกร่วมกันเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จ</p> <p>6) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) นักเรียนได้รับประสบการณ์และเปิด โลกทัศน์ที่ช่วยให้เห็นถึงความแตกต่าง ในสังคม ความไม่เท่าเทียมกัน นักเรียน เข้าใจและรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น อย่างลึกซึ้ง จึงสามารถแสดงออกถึง</p>

าร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก	รูปแบบ RISE	ผลการพัฒนาฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก
		ความช่วยเหลือและสนับสนุน เพื่อนร่วมสังคมในสถานการณ์ ที่ยากลำบากอย่างเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 7) ความยืดหยุ่น (Adaptability) นักเรียนแสดงพฤติกรรมปรับตัวที่ดี เมื่อต้องเผชิญกับข้อมูลและมุมมองที่ แตกต่างกันได้ สามารถตั้งคำถามวิเคราะห์ และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหา อย่างสร้างสรรค์ พัฒนาความยืดหยุ่น ในแง่ของการเรียนรู้และการปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วในสังคม

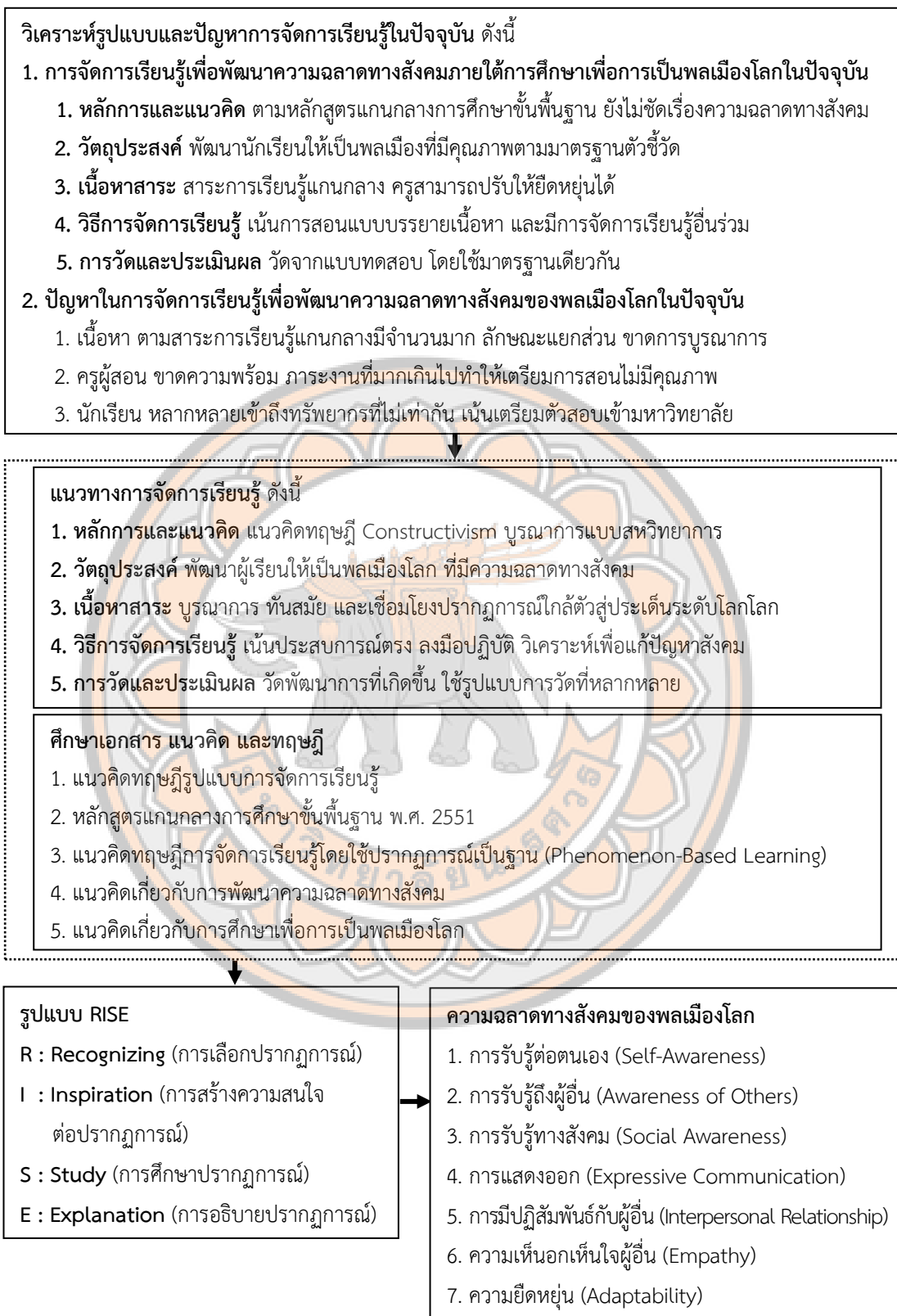
จากตาราง 14 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก สามารถสรุปการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) หลักการและแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เชื่อว่าการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม ตามแนวทาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองโลก ที่มีความฉลาดทางสังคม เข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง 3) เนื้อหาสาระ เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับนักเรียน ได้แก่ การพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ เน้นการลงมือปฏิบัติจริง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือกปรากฏการณ์ การสร้างความสนใจ การศึกษาปรากฏการณ์ และการอธิบายปรากฏการณ์ ผู้สอนเตรียมข้อมูลและกระตุ้นให้นักเรียน ทำงานกลุ่ม 5) การวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อประเมินพัฒนาการของนักเรียน ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบ RISE R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) เลือกปรากฏการณ์ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในสังคมและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 : Inspiration (การสร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์) ใช้คำถามปลายเปิดและใช้สื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ เชื่อมโยงประสบการณ์ และ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์) นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูล แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะอาด E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) นำเสนอผลการศึกษารูปแบบที่หลากหลาย เพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจลึกซึ้งต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง สังเคราะห์ความรู้และพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีเหตุผล โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อวัดพัฒนาการของนักเรียนในทุกมิติของความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

เมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ที่นำมาจัดการเรียนรู้รูปแบบ RISE คือ R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์) S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์) E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) พบว่า สามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) นักเรียนตระหนักถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น ความขัดแย้งในการทำงานกลุ่มและความคิดเห็นที่แตกต่าง เรียนรู้วิธีจัดการอารมณ์และสร้างทัศนคติในด้านบวกเพื่อส่งเสริมการแสดงออกอย่างมีเหตุผล 2) การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ จะเคารพมุมมองที่หลากหลาย และสามารถตีความการแสดงออกของผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล เพื่อช่วยให้ทำงานและอยู่ร่วมกันได้ 3) การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) นักเรียนเปิดโลกทัศน์ในการรับรู้ถึงบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์จริง สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของปัจจัยเหล่านี้ เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้ 4) การแสดงออก (Expressive Communication) การนำเสนอและอภิปรายในชั้นเรียน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารความคิดผ่านคำพูดและผลงานอย่างชัดเจนและสร้างสรรค์ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและมีความละเอียดอ่อนในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลและแนวคิดที่ส่งเสริมความเข้าใจของกลุ่มได้รับการถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพดีกับเพื่อน ทั้งการแบ่งปันแนวคิดและการวางแผนร่วมกัน การแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกัน นักเรียนเรียนรู้ที่จะฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งเล็กน้อยก็สามารถหาทางออกร่วมกันเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จ 6) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) นักเรียนได้รับประสบการณ์และเปิดโลกทัศน์ที่ช่วยให้เห็น

ถึงความแตกต่างในสังคม ความไม่เท่าเทียมกัน นักเรียนเข้าใจและรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น อย่างลึกซึ้ง จึงสามารถแสดงออกถึงความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมสังคมในสถานการณ์ ที่ยากลำบากอย่างเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 7) ความยืดหยุ่น (Adaptability) นักเรียนแสดงพฤติกรรมการปรับตัวที่ดีเมื่อต้องเผชิญกับข้อมูลและมุมมองที่แตกต่างกัน สามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์ และปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาความยืดหยุ่นในแง่ของการเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม

ภาพ 30 แสดงแผนภาพสรุปกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

บทที่ 5

บทสรุป

งานวิจัยการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 1) นักเรียนสามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลก 2) ผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำไปพัฒนาวิชาชีพของตนเอง 3) ผู้สอนเกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 4) โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกนำไปสู่การพัฒนาเป็นตัวอย่างและเผยแพร่ต่อไป

งานวิจัยการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลโดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน จำนวน 5 คน อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1) ศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน แบ่งเป็นการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ด้านหลักการและแนวคิด

ด้านวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล และศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก มีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยมีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ในรายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 จำนวน 39 คน

โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน 2) คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก 4) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) สุกางค์ จันทวานิช (2552) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลครอบคลุมครบถ้วนในด้านเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยตรวจสอบจากหลายแหล่งข้อมูล เช่น การสังเกตจากหลายสถานการณ์ พร้อมซักถาม การสัมภาษณ์หลายบุคคลหรือสนทนากลุ่ม และการใช้ข้อมูลจากเอกสารเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้รับความครบถ้วนและน่าเชื่อถือ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุบบูปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุบบูปนัยจากบันทึกภาคสนามแบบพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.1.1 หลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัด

ปลายทาง และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สอดแทรกค่านิยมของรัฐในการสร้างพลเมืองมีลักษณะ
เนื้อหาเป็นฐาน ยังไม่มีการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยตรง โดยครูสามารถปรับการจัดการ
เรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามบริบทของสังคม เน้นหลักการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อช่วยให้นักเรียน
สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎี Constructivism เสริมสร้างความเข้าใจในบริบท
ทางสังคมจากบริบทรอบตัวไปสู่สังคมโลก ต้องบูรณาการความรู้จากหลากหลายสาขาให้สามารถ
เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

1.1.2 วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมือง
ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานตัวชี้วัดจากหลักสูตร มีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งมีความสามารถ
ในการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เชื่อมโยงความรู้นำไปประยุกต์ใช้ความรู้
ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะที่จำเป็น มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
การเปลี่ยนแปลงสังคมในฐานะพลเมืองโลก

1.1.3 เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ควรครอบคลุมเนื้อหาหลักตามหลักสูตรฯ
สาระการเรียนรู้แกนกลาง โดยครูสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงบูรณาการจากศาสตร์ มีความทันสมัย
ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงเหตุการณ์ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ระดับประเทศและระดับโลก

1.1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย
ทั้งแบบสืบค้น คำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม ควบคู่กับการสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตร
เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมุ่งเน้นการสร้าง
ประสบการณ์ตรง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์และแก้ปัญหาสังคม การเชื่อมโยงเนื้อหา
สู่บริบทชีวิตจริงผ่านการใช้ปรากฏการณ์ในสังคม และการลงมือปฏิบัติ สร้างทักษะความรับผิดชอบ
ต่อสังคม ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย บทบาทของครูต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างรอบคอบ เข้าใจ
บริบทเชิงพื้นที่และพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์รอบตัวสู่มิติ
ระดับโลก พร้อมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สนับสนุนให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และ
แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ขณะที่นักเรียนเองต้องเปิดใจกว้าง เรียนรู้สิ่งใหม่ รับฟังความคิดเห็น
หลากหลาย กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมพัฒนาทักษะ
การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์
สูงสุด หากแต่ในปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่จะต้องเรียนรู้ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้และ
เนื้อหาจากส่วนกลางแบบเดียวกัน

1.1.5 การวัดและประเมินผล ปัจจุบันจะวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ
ซึ่งส่วนใหญ่จะวัดจากแบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้มาตรฐาน
เดียวกัน หากแต่ว่าการจะวัดทักษะและคุณลักษณะเป็นเรื่องยากที่จะวัดได้จากแบบทดสอบ

เพียงอย่างเดียว ควรวัดพัฒนาการที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้รูปแบบการวัดที่หลากหลาย สร้างรูปบริการประเมินให้ชัดเจน อาจประเมินโดยใช้แบบทดสอบแบบเขียนตอบ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงทัศนคติ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงาน หรือการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง

1.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

1.2.1 ปัญหาด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลักสูตรมีเนื้อหาตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง แต่จัดวางเนื้อหาในลักษณะแยกส่วน ขาดการบูรณาการและไม่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในสังคม อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเรียนการสอน ทำให้ครูต้องมุ่งเน้นการสอนตามเนื้อหาเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งลดโอกาสในการพัฒนามุมมองในมิติของพลเมืองโลก

1.2.2 ปัญหาด้านครูผู้สอน พบว่าการเตรียมตัวของครูบางครั้งขาดความพร้อมส่งผลให้การเลือกประเด็นการสอนไม่ชัดเจน หรือมีความคิดเห็นส่วนตัวสอดแทรก และปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภาระงานที่มากเกินไปจนทำให้การเตรียมการสอนไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ

1.2.3 ปัญหาด้านนักเรียน พบปัญหาความหลากหลายของนักเรียนทั้งในด้านพื้นฐานความรู้ ความสนใจ และการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน รวมถึงการมุ่งเน้นเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เต็มທີ່ขาดประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 กระบวนการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) และศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1.1 หลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เป็นแนวทางที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการศึกษาคู่มือครูจริงในสังคมมีพื้นฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) การเรียนรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ที่มีการเชื่อมโยง

ปรากฏการณ์ในระดับท้องถิ่นกับระดับโลกบูรณาการความรู้หลายมิติ ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มแสวงหาความรู้ผ่านสืบค้น วิเคราะห์ และอภิปราย ร่วมกัน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม และความสามารถในการแก้ไขปัญหา แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาสังคม โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีจิตสำนึกความเป็น พลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม

2.2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม เข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ระดับโลกกับบริบทท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม ความหลากหลาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดทักษะทางสังคมจากการทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.2.3 เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้จะเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน โดยคัดเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความหลากหลาย (Diversity) การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change)

2.2.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาสังคม การสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล ติดตามสถานการณ์ข่าวสาร และเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ของนักเรียน เพื่อเลือกประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงจากปรากฏการณ์รอบตัวไปสู่ปรากฏการณ์ระดับโลก มีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน โดยต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร 2) สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเชื่อมโยงปรากฏการณ์กับชีวิตของตนเอง รวมถึงกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน 3) ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด สืบค้นข้อมูล ประเมินแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในเชิงลึก 4) อธิบายปรากฏการณ์ นักเรียนแสดงความเข้าใจผ่านการนำเสนอผลการเรียนรู้ อภิปราย หรือสร้างแนวทางแก้ปัญหา โดยได้รับการประเมินและสะท้อนความคิดเห็นจากเพื่อนและผู้สอน

2.2.5 การวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในหลายมิติ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม มีการตอบคำถาม การสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน หรือการอภิปรายผลการเรียนรู้ และการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกโดยเป็นข้อสอบแบบอัตนัยเพื่อให้ผู้เรียนได้ประมวลและสะท้อนผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวัดพัฒนาการเรียนรู้การฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยมีการสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ที่ชัดเจน

โดยได้ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบ RISE ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสำรวจ ค้นคว้า และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกจริง โดยมีรากฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เชื่อว่าการศึกษาศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปัญหาสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ฝึกทักษะทางสังคม และพัฒนาทัศนคติของการเป็นพลเมืองโลกโดยที่มีความฉลาดทางสังคม มีองค์ประกอบ ดังนี้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์)

การเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน จากบริบทในท้องถิ่นจนถึงระดับสังคมโลก ลักษณะเนื้อหาของปรากฏการณ์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์)

การสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามปลายเปิดที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น คลิปวิดีโอ ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหาและเกิดความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม มีการตั้งคำถามจากมุมมองที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนมองเห็นปรากฏการณ์ในบริบทที่กว้างขึ้นและกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์)

กระบวนการเรียนรู้หลักที่นักเรียนจะต้องค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การเรียนรู้จะดำเนินไปในลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ

การคิดวิเคราะห์ร่วมกัน นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำในการเลือกแหล่งข้อมูลและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะอภิปรายร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวคิดของตนเอง และพิจารณามุมมองของผู้อื่นที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์)

กระบวนการให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอด้วยสื่อดิจิทัล การทำแผนผังความคิด การอภิปรายกลุ่ม หรือการจัดนิทรรศการเพื่อสะท้อนความเข้าใจที่มีต่อปรากฏการณ์ เกิดการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมโลก ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้โดยการตั้งคำถาม เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดอย่างมีเหตุผล จากการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน การสะท้อนคิด (Reflection) การใช้แบบทดสอบเชิงวิเคราะห์เพื่อวัดผลจากการเรียนรู้ของนักเรียน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามสภาพจริงอย่างรอบด้าน

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) คำอธิบายรายวิชา 3) โครงสร้างรายวิชา 4) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ RISE ภายใต้เนื้อหาการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก คือ การพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน หลังจากนั้น ดำเนินการหาคุณภาพด้านความเหมาะสมของคู่มือครู จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินภาพรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของคู่มือครูภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 การนำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) ผู้สอนคัดเลือกปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับสากล โดยใช้สื่อหลากหลาย เช่น

วิดีโอ ข่าวสาร และกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิดและอภิปรายร่วมกัน นักเรียนได้รับรู้ถึงประเด็นที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและสามารถรับรู้ความแตกต่างของสถานการณ์ในสังคมได้อย่างกว้างขวาง จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เริ่มจากเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับสถานการณ์จริงในสังคม นักเรียนเริ่มตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ และรับรู้ปรากฏการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์) ผู้สอนใช้วิธีการตั้งคำถามปลายเปิดประกอบกับสื่ออื่น ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้และตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์อย่างมีเหตุผล โดยนักเรียนได้รับแรงบันดาลใจจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับปรากฏการณ์ในสังคม เช่น การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวหรือปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ทำให้พวกเขาเริ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันในชั้นเรียน กระบวนการนี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ถึงผู้อื่น เกิดความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) โดยเกิดความรู้ทางสังคม ที่เป็นความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์) นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์จากคนในชุมชน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและระดมความคิดภายในกลุ่มอย่างสร้างสรรค์เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม นำข้อมูลที่ค้นคว้ามาวิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูล และสังเคราะห์เพื่อเรียบเรียงองค์ความรู้ที่ได้ได้อย่างเป็นระบบ เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการทำงานเป็นกลุ่มและการแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างกัน นักเรียนจึงสามารถเรียนรู้ที่จะเปิดรับข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการประเมินและเลือกใช้อ้างอิงที่เหมาะสมเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางสังคมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) นักเรียนได้นำเสนอผลการศึกษาจากการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การทำโปสเตอร์ การสร้างแผนผังความคิด และการใช้สื่อดิจิทัลในการพรีเซนเทชัน สามารถสังเคราะห์ความรู้และแสดงออกถึงความเข้าใจอย่างเป็นระบบ ผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเน้นการเชื่อมโยงแนวคิดกับบริบทจริงของสังคมและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีการประเมินผลครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการประเมินผลงานผ่านเกณฑ์คะแนน (Analytic Scoring Rubrics) การสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน

ในชั้นเรียน รวมถึงการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อสะท้อนพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน ผลลัพธ์ที่ได้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนแนวคิด รวมทั้งแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต

2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2.3.1 การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) นักเรียนได้รับการพัฒนาผ่านการเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายและความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้วิถีจัดการอารมณ์และความรู้สึกของตนเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นักเรียนจึงสามารถปรับตัวด้วยการสร้างทัศนคติในด้านบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพ

2.3.2 การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น ทั้งการเปิดใจรับฟังและการปรับตัวเข้ากับมุมมองที่แตกต่างโดยเข้าใจและตีความความรู้สึกในมุมมองของผู้อื่นจากประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานกลุ่ม โดยยอมรับในความหลากหลาย สามารถตีความการแสดงออกของผู้อื่นได้อย่างละเอียดขึ้น เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย

2.3.3 การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) นักเรียนมีพัฒนาการรับรู้ทางสังคมในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น ทั้งในด้านการเข้าใจบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเชื่อมโยงกัน รวมถึงการตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย วิเคราะห์และตีความความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีเหตุผล และนำมาประยุกต์ใช้ในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในชีวิต

2.3.4 การแสดงออก (Expressive Communication) นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ แสดงออกถึงความคิดผ่านการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม และนำเสนอผลงานอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการสื่อสารช่วยให้นำเสนอ

แนวคิดได้อย่างชัดเจน เลือกใช้ภาษาและการกระทำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ระมัดระวังในการเลือกใช้คำพูดเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดหรือทำร้ายจิตใจผู้อื่น

2.3.5 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันที่ดี แบ่งงานอยู่เหมาะสม ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และช่วยให้เติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.3.6 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) พัฒนาความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยนักเรียนสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองโดยการรับฟังอย่างตั้งใจ ใช้ภาษาทางวาจาที่ละเอียดอ่อน พร้อมทั้งแสดงออกถึงการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมสังคมได้อย่างมีความเห็นอกเห็นใจ

2.3.7 ความยืดหยุ่น (Adaptability) การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นของนักเรียนในแง่ของการเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม ผ่านการประเมินและการแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน ด้านหลักการและแนวคิดสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่สอดคล้องกับนิยามของรัฐในการสร้างพลเมือง ซึ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหาเป็นฐาน (Content-Based Learning) โดยพบว่าไม่มีการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขชล บัวศรี (2565) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยเฉพาะ และการสอนโดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐานยังมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ยังไม่มีแนวทางการวัดและประเมินผลด้านความฉลาดทางสังคมที่ชัดเจน ทั้งนี้ครูผู้สอนที่มีความกระตือรือร้นสามารถปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรให้ยืดหยุ่นตามบริบทของสังคมได้เพื่อพัฒนานักเรียนสร้าง

องค์ความรู้ด้วยตนเองให้มีความหลากหลายมากขึ้น ให้นักเรียนเชื่อมโยงปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับท้องถิ่น สู่ระดับประเทศ และโลก เพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติการเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบันมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามมาตรฐานตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลาง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเพียงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสังคมในฐานะพลเมืองโลก ซึ่งเนื้อหาสาระสำหรับการจัดการเรียนรู้ปัจจุบันมีความครอบคลุมเนื้อหาหลักตามหลักสูตรฯ สาระการเรียนรู้แกนกลาง โดยครูสามารถนำมาปรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงความรู้จากหลายมิติเข้าด้วยกัน ให้ทันสมัย ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงเหตุการณ์ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันไปสู่ปรากฏการณ์ระดับประเทศและระดับโลก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ ด้วยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และสถาบันทางสังคม ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต การเผชิญปัญหา และการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข (อิทธิเดช น้อยไม้, 2560) หากแต่ในปัจจุบันครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เป็นการสอนแบบบรรยาย เนื้อหาตามหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามค่าเป้าหมายของโรงเรียน ด้วยความคาดหวังของโรงเรียน ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนที่คาดหวังเอาไว้ สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่จะเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาในสาระทั้ง 5 ผ่านวิธีการบรรยายมากกว่าการเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างความเข้าใจในเชิงมโนทัศน์และหลักการด้วยตนเอง นอกจากนี้ การสอนของครูส่วนใหญ่ยังอาศัยหนังสือเรียนเป็นสื่อหลัก ซึ่งไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและยั่งยืน อย่งไรก็ตามจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในปัจจุบันยังมีการเรียนจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เช่น แบบสืบค้น ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกับการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยครูจะต้องวางแผนเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา สื่อ และอุปกรณ์ประกอบ ครูต้องนำเทคนิค การสอนแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่สร้างความสนใจนักเรียน ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน เกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ ทั้งนี้ นักเรียนแต่ละคนจะมีภูมิหลัง และความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน แต่ต้องเรียนรู้ภายใต้กระบวนการเดียวกันในปัจจุบัน ทำให้นักเรียนบางคนไม่สนใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เต็มที่ หรือไม่สามารถเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ในด้านการวัดและประเมินผลมีการวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จากแบบทดสอบเป็นหลัก และการสังเกตพฤติกรรมเพิ่มเติม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้มาตรฐานการวัดเดียวกัน จากนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้ไม่สามารถวัดทักษะ ความสามารถของนักเรียน

ได้อย่างรอบด้านสอดคล้องกับ Stiggins (2005) ซึ่งให้เห็นว่าการประเมินผลในระบบการศึกษาที่เน้นมาตรฐาน (standard-based) มักจะมุ่งเน้นที่การประเมินผลลัพธ์สุดท้าย เช่น การทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งทำให้การประเมินไม่ได้สะท้อนกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนอย่างครบถ้วน นักเรียนอาจไม่ได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดหรือได้รับการพัฒนาในทักษะที่สำคัญที่ไม่สามารถวัดได้จากแบบทดสอบ ส่งผลให้ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลหรือไม่

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลักสูตรมีเนื้อหาที่มีจำนวนมากตามสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จัดวางเนื้อหาในลักษณะแยกส่วน ส่งผลให้ครูที่ยังคงสอนยึดติดกับตำราจะขาดการบูรณาการความรู้ ไม่มีการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงในสังคม และด้วยข้อจำกัดด้านเวลาในการเรียนการสอน ทำให้ครูต้องมุ่งเน้นการสอนตามเนื้อหาเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ค่าเป้าหมายที่กำหนดของสถานศึกษา เป็นการลดโอกาสในการพัฒนามุมมองในมิติของพลเมืองโลก ปัญหาด้านครูผู้สอน เนื่องมาจากการเตรียมตัวของครูที่ขาดความพร้อมครูมีความคิดเห็นส่วนตัวสอดแทรกในเรื่องที่สอบแบบชี้หน้านักเรียน อาจส่งผลให้การเลือกประเด็นการสอนไม่ชัดเจน ขาดอิสระในการเรียนรู้ และปัจจัยด้านอื่น เช่น ภาระงานของครูที่มากเกินไปที่ทำการเตรียมการสอนไม่เต็มที่ สอดคล้องกับการรายงานของ อรุษา พรหมออด (2566) จากการสำรวจที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ครูไทยต้องทำงานหนัก จากภาระงานอื่นที่ไม่ใช่การสอน บางงานจะต้องใช้เวลาเพราะไม่ใช่ความถนัดของครู และหากมีข้อผิดพลาดก็จะกระทบต่อหน้าที่การงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายเวลาทำงานที่ไม่สมดุลและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการสอน จนส่งผลให้การเตรียมการสอนไม่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านนักเรียน ซึ่งมีความหลากหลายของนักเรียนทั้งในด้านพื้นฐานความรู้ ความสนใจ และการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน รวมถึงการมุ่งเน้นเตรียมตัวสอบเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นั้นขาดประสิทธิภาพ ไม่ได้ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่

2. การอภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

2.1 กระบวนการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กระบวนการพัฒนาคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based

Learning) และศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ด้านหลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก เป็นแนวทางที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์จริงในสังคมมีพื้นฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) การเรียนรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ที่มีการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ในระดับท้องถิ่นกับระดับโลกบูรณาการความรู้หลายมิติ สอดคล้องกับ พงศธร มหาวิจิตร (2561) กล่าวว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา โดยใช้ปรากฏการณ์หรือประเด็นในชีวิตจริงเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาค้นคว้า เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มแสวงหาความรู้ผ่านสืบค้น วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ ทักษะทางสังคม และหาแนวทางในการการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคมซึ่งมีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่เน้นการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนนิยม ซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน มุ่งให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกของสังคมที่สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม

ด้านวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความฉลาดทางสังคม เข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ระดับโลกกับบริบทท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม ความหลากหลาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดทักษะทางสังคมจากการทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) กล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทยได้รับมอบหมายเรื่อง เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านการศึกษามีคุณภาพ เป้าประสงค์มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับ

ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน วิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ ไม่ใช้ความรุนแรง ความเป็นพลเมืองของโลก เคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้านเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้จะเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลก ในปัจจุบัน โดยคัดเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตของนักเรียน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ได้แก่ การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความหลากหลาย (Diversity) การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) สอดคล้องกับ Education Services Australia (2011) ได้กำหนดกรอบการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน เข้าใจความสัมพันธ์ของสังคม เปิดรับความหลากหลาย ตระหนักถึงความยุติธรรมและเท่าเทียม สร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อขจัดความขัดแย้ง และใช้ชีวิตโดยคำนึงถึงคนรุ่นต่อไป

ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ตรง ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาสังคม มีการสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บริบทชีวิตจริง สอดคล้องกับ Kompa (2017) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาเกิดขึ้นจากการที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกัน ในการแสวงหาคำตอบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา โดยผู้สอนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ แนะนำแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และชี้แนะแนวทางการค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล ติดตามสถานการณ์ข่าวสาร และเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ของนักเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความแตกต่างของนักเรียน ครูควรปรับใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการเฉพาะของนักเรียน สามารถออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ประสบการณ์เดิม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา และความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน (Celik, 2019) เพื่อเลือกประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงจากปรากฏการณ์รอบตัวไปสู่ปรากฏการณ์ระดับโลก มีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เลือกปรากฏการณ์ ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน โดยต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร 2) สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเชื่อมโยงปรากฏการณ์

กับชีวิตของตนเอง รวมถึงกำหนดปัญหาที่สนใจร่วมกัน 3) ศึกษาปรากฏการณ์ นักเรียนแบ่งกลุ่ม เพื่อระดมความคิด สืบค้นข้อมูล ประเมินแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ในเชิงลึก 4) อธิบายปรากฏการณ์ นักเรียนแสดงความเข้าใจผ่านการนำเสนอ ผลการเรียนรู้ อภิปราย หรือสร้างแนวทางแก้ปัญหา โดยได้รับการประเมินและสะท้อนความคิดเห็น จากเพื่อนและผู้สอน

ด้านการวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนในหลายมิติ โดยใช้วิธีการ ที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม มีการตอบคำถาม การสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอผลงาน หรือการอภิปรายผลการเรียนรู้ และการใช้ แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกโดยเป็นข้อสอบแบบอัตนัยเพื่อให้นักเรียนได้ประมวล และสะท้อนผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวัดพัฒนาการเรียนรู้การความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก โดยมี การสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการวัดผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นเทคนิคการประเมินผลที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมศักยภาพนักเรียน ผ่านการปฏิบัติจริง มีเครื่องมือการวัดที่หลากหลาย ทั้งกระบวนการสังเกต การบันทึกผล และการเก็บ รวบรวมข้อมูล ทั้งยังลดความกังวลในการสอบและช่วยลดภาระงานซ่อมเสริมของครู ด้วยหลักฐาน การปฏิบัติงานของนักเรียนที่ชัดเจน (สมนึก ภัททิยธนี, 2562)

โดยได้ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบ RISE ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสำรวจ ค้นคว้า และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในโลกจริง โดยมีรากฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มุ่งให้นักเรียน สร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เชื่อว่าการศึกษสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเข้าใจปัญหาสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ฝึกทักษะทางสังคม และพัฒนาทัศนคติ ของการเป็นพลเมืองโลกโดยที่มีความฉลาดทางสังคม มีองค์ประกอบ ดังนี้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์)

การเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ต่อ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน จากบริบทในท้องถิ่นจนถึง ระดับสังคมโลก สอดคล้องกับ Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttilla (2019) กล่าวว่า การเลือกปรากฏการณ์ต้องมีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียน หรือมีความสำคัญต่อชีวิต ของนักเรียน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์)

การสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามปลายเปิดที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น คลิปวิดีโอ ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหาและเกิดความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม มีการตั้งคำถามจากมุมมองที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนมองเห็นปรากฏการณ์ในบริบทที่กว้างขึ้นและกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยนักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมชั้นและครูผู้สอน ครูผู้สอนสำรวจความรู้หรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนเพื่อนำไปสู่การตั้งประเด็นคำถามและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งเสริมความรู้สึกลอยการเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างเหมาะสม (Daehler, & Folsom, 2016)

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์)

กระบวนการเรียนรู้หลักที่นักเรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปรากฏการณ์ กระบวนการเรียนรู้จะดำเนินไปในลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่ม ผ่านการสืบสอบและการใช้ประเด็นทางสังคมหรือปัญหาเป็นฐาน โดยนักเรียนสามารถออกแบบการสำรวจและตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบหรืออธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ จากองค์ความรู้หลายสาขาวิชาและเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา (พงศธร มหาวิจิตร, 2561) โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการคิดวิเคราะห์ร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน นำมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน ผ่านการรับรู้และตีความความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มและระดับโลก เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คอยให้คำแนะนำในการเลือกแหล่งข้อมูลและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งให้แรงเสริมทางบวกแก่นักเรียนให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจและกล้าแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง (Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttilla, 2019) นักเรียนแต่ละกลุ่มจะอภิปรายร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวคิดของตนเอง และพิจารณามุมมองของผู้อื่นที่แตกต่างกัน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ

ใช้รูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เข้าใจบริบทของโลกาภิวัตน์

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์)

กระบวนการให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตระหนักรู้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก มีจิตสำนึกร่วม เป็นบุคคลที่มีความห่วงใยผู้อื่น และโลกอย่างจริงจัง มีความคิดยึดโยงกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในระดับโลก หรือเข้าใจค่านิยมสากลต่าง ๆ เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2562) โดยนักเรียนนำเสนอผลการศึกษาของตนเอง เพื่อสะท้อนความเข้าใจที่มีต่อปรากฏการณ์ในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับ Daehler, & Folsom (2016) กล่าวว่า ให้นักเรียนได้อธิบายความรู้ผ่านการแสดงออก ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ นำเสนอผ่านการเขียนโปสเตอร์ นำเสนอหน้าชั้นเรียน แสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นและสะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ ได้อย่างเกิดประโยชน์ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมโลก ครูจะทำหน้าที่เป็น ผู้กระตุ้นให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้โดยการตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดอย่างมีเหตุผล จากการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในสังคม ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นตอนนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน การสะท้อนคิด (Reflection) การใช้แบบทดสอบ เชิงวิเคราะห์เพื่อวัดผลจากการเรียนรู้ของนักเรียน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามสภาพจริงอย่างรอบด้าน จุดมุ่งหมายของการประเมินที่ไม่ใช่มุ่งเน้นเกรดหรือผลการเรียน แต่มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาตัวเองยิ่งขึ้น (Taneli Nordberg and Ilkka Ahola-Luttila, 2019)

จากลักษณะแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนา ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกข้างต้นสอดคล้องกับ ญัฐพงษ์ พรหมวงษ์ (2564) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย ASPIRE ซึ่งประกอบด้วย Activity (ฝึกการปฏิบัติ), Skills (เสริมสร้างทักษะ), Participation (สร้างความร่วมมือ), Integration (บูรณาการเชื่อมโยง), Readiness (ความพร้อมของนักเรียน) และ Environment (การจัดสภาพแวดล้อม) ซึ่งรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ คือ BEAR Model ที่ประกอบด้วย Believe (เชื่อมั่นในหลักการและแนวคิด), Expect (คาดหวังผลลัพธ์ ตามจุดมุ่งหมาย), Aspire (มุ่งมั่นในการดำเนินการเรียนรู้) และ Result (ผลลัพธ์ที่นำไปสู่การเป็น พลเมืองโลก) ซึ่งเป็นแนวทางที่เน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่จะนำไปสู่ความฉลาดทางสังคม

โดยมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ชูชัย พงศ์ไพบุลย์ศิริ และคณะ (2566) ที่ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวม คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถอธิบายความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอยู่ที่ร้อยละ 72.00 และแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก คือโรงเรียนควรจัดกิจกรรม (1) ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง (2) สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร (3) ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ(4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) คำอธิบายรายวิชา 3) โครงสร้างรายวิชา 4) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ RISE ภายใต้เนื้อหาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก คือ การพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน หลังจากนั้น ดำเนินการหาคุณภาพด้านความเหมาะสมของคู่มือครู จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินภาพรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของคู่มือครูภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 การนำคู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์) ผู้สอนคัดเลือกปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับสากล โดยใช้สื่อหลากหลาย เช่น วิดีโอ ข่าวสาร และกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิดและอภิปรายร่วมกัน นักเรียนได้รับรู้ถึงประเด็นที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและสามารถรับรู้ความแตกต่างของสถานการณ์ในสังคมได้อย่างกว้างขวาง จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เริ่มจากเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับสถานการณ์จริงในสังคม นักเรียนเริ่มตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ และรับรู้ปรากฏการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

I : Inspiration (การสร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์) ผู้สอนใช้วิธีการตั้งคำถามปลายเปิดประกอบกับสื่ออื่น ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้และตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์อย่างมีเหตุผล โดยนักเรียนได้รับแรงบันดาลใจจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับปรากฏการณ์ในสังคม เช่น การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวหรือปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ทำให้พวกเขาเริ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกันในชั้นเรียน กระบวนการนี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ถึงผู้อื่น เกิดความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) โดยเกิดความรู้ทางสังคม ที่เป็นความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์) นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์จากคนในชุมชน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและระดมความคิดภายในกลุ่มอย่างสร้างสรรค์เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม นำข้อมูลที่ค้นคว้ามาวิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูล และสังเคราะห์เพื่อเรียบเรียงองค์ความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบ เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการทำงานเป็นกลุ่มและการแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างกัน นักเรียนจึงสามารถเรียนรู้ที่จะเปิดรับข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการประเมินและเลือกใช้ข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางสังคมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ ตำมาก (2564) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานต่อทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของวิธีการจัดการเรียนรู้

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์) นักเรียนได้นำเสนอผลการศึกษาจากการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การทำโปสเตอร์ การสร้างแผนผังความคิด และการใช้สื่อดิจิทัลในการพรีเซนเทชัน สามารถสังเคราะห์ความรู้และแสดงออกถึงความเข้าใจอย่างเป็นระบบ ผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเน้นการเชื่อมโยงแนวคิดกับบริบทจริงของสังคมและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มีการประเมินผลครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการประเมินผลงานผ่านเกณฑ์คะแนน (Analytic Scoring Rubrics) การสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันในชั้นเรียน รวมถึงการใช้แบบวัดความฉลาดทางสังคม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อสะท้อนพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน ผลลัพธ์ที่ได้ชี้ให้เห็นว่านักเรียน

สามารถแสดงความคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนแนวคิด รวมทั้งแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต สอดคล้องกับ อัสหมะ หะยียูโซะ (2565) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน ได้แก่ ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ ด้านพลเมืองรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 สำรวจปรากฏการณ์ ขั้นที่ 3 อภิปรายวางแผนและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ประเมินและปรับปรุงแนวคิด และวิธีการ ขั้นที่ 5 สรุปแนวคิดและขยายผล โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐานมีระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สูงกว่าก่อนและระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนผ่านกิจกรรมในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านครูมือครูที่มีขั้นตอนและรูปแบบที่ชัดเจน สามารถทำให้นักเรียนเกิดความฉลาดทางสังคมในฐานะของการเป็นพลเมืองโลกได้ โดยเกิดการรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness) นักเรียนสามารถจัดการอารมณ์และความรู้สึกของตนเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือความคิดเห็นไม่ตรงกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นักเรียนจึงสามารถปรับตัวด้วยการสร้างทัศนคติในด้านบวก เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others) นักเรียนรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น ทั้งการเปิดใจรับฟังและการปรับตัวเข้ากับมุมมองที่แตกต่าง โดยเข้าใจและตีความความรู้สึกในมุมมองของผู้อื่นจากประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานกลุ่ม โดยยอมรับในความหลากหลาย สามารถตีความการแสดงออกของผู้อื่นได้อย่างละเอียดขึ้น เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness) นักเรียนมีพัฒนาการรับรู้ทางสังคมในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น ทั้งในด้านการเข้าใจ

บริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเชื่อมโยงกัน รวมถึงการตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย วิเคราะห์และตีความความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างมีเหตุผล และนำมาประยุกต์ใช้ในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในชีวิต การแสดงออก (Expressive Communication) นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ผ่านการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม และนำเสนอผลงานอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ ให้นำเสนอแนวคิดได้อย่างชัดเจน เลือกใช้ภาษาและการกระทำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ระมัดระวังในการเลือกใช้คำพูดเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดหรือทำร้ายจิตใจผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันที่ดี แบ่งงานอยู่เหมาะสม ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และช่วยให้เติบโตเป็นพลเมืองโลกที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้างและสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) พัฒนาขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยนักเรียนสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองโดยการรับฟังอย่างตั้งใจ ใช้ภาษาทางวาจาที่ละเอียดอ่อน พร้อมทั้งแสดงออกถึงการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมสังคมได้อย่างมีความเห็นอกเห็นใจ ความยืดหยุ่น (Adaptability) การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นของนักเรียนในแง่ของการเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม ผ่านการประเมินและการแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขชล บัวศรี (2565) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม พบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบ A4 ดังนี้ A 1 - Assigning problems การให้โจทย์ปัญหา A 2 - Analyzing problems วิเคราะห์ปัญหา A 3 - Accepting ยอมรับพฤติกรรม A 4 - Actioning พฤติกรรมสู่การเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัย นักเรียนสามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมได้เพิ่มขึ้น โดยแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถสร้างมิตรภาพ มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม คำพูดมีความน่าเชื่อถือ และสามารถโน้มน้าวเพื่อนได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร้องเพลงเปิดหมวกช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนที่ประสบอัคคีภัย และกิจกรรมกล้าอาสาปันรอยยิ้มในโครงการคนดีศรีสองแควของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งช่วยสร้างจิตสาธารณะและพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม พร้อมทั้งสามารถร่วมกันสร้างห้องน้ำให้กับเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการวางแผนก่อนเลือกปรากฏการณ์โดยพิจารณาถึงบริบทเชิงพื้นที่ และความรู้พื้นฐานของนักเรียนเพื่อเลือกปรากฏการณ์ที่เหมาะสมและมีคุณค่าต่อตัวนักเรียน

1.2 ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกอย่างเป็นระบบ

1.3 ควรศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกเพื่อให้เกิดความชำนาญสามารถนำไปปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

1.4 ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงศึกษาพื้นที่จริงเพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และอาชีวศึกษา

2.2 ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อขยายองค์ความรู้ให้ครอบคลุมหลากหลายศาสตร์มากขึ้น

2.3 ควรนำไปปรับใช้กับบริบทพื้นที่ในจังหวัดอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์หา. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). รายงานการอบรมหลักสูตร *Science Education for Science and Mathematically Gifted Learner The Normal Lyceum of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences in University of Helsinki* วันที่ 13 - 20 มีนาคม 2562. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://www.obec.go.th/archives/109179>
- กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์. (2559). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชล บัวศรี. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสังคมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชูชัย พงศ์ไพบุลย์ศิริ และคณะ. (2566). กรอบแนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับเตรียมศึกษาระดับอุดมศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติการทดลองแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(3), 1341-1359.
- ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2566). *เอสคิว...วุฒิภาวะทางสังคม*. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก [happyhomeclinic https://www.happyhomeclinic.com/a05-SQ.html](https://www.happyhomeclinic.com/a05-SQ.html)

- ทิศนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิศนา แคมมณี. (2560). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนภัทร จันทร์เจริญ. (2566). *รูปแบบการเรียนการสอน: เครื่องมือจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สืบค้น 5 มีนาคม 2567, จาก Medium. <https://medium.com/@tanaput.ch/>
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2565). *มานุษยวิทยากับการเป็นพลเมืองโลก*. สืบค้น 5 มีนาคม 2567, จาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/354>
- นุจรินทร์ หมดดี และคณะ. (2565). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. *เอกสารประกอบการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ*, 13, 2401-2413.
- ปีปีซี นิวส์ ไทย. (2562). *ทำไมคนที่ผลิตอาหารให้คนส่วนใหญ่ในโลกรับประทานถึงเป็นคนที่ยอดอยากหิวโหยที่สุด*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/international-50069689>
- ปีปีซี นิวส์ ไทย. (2567). *สถิติชี้ ปี 2023 ร้อนที่สุดเท่าที่เคยมีการบันทึก ส่วนปี 2024 มีโอกาส ร้อนยิ่งขึ้นอีก*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/cv2ddn1v49ro>
- ปรดี ประทุมสุวรรณ. (2562). การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก : การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(1), 90-103.
- ปาจริย์ รัตนานุสนธิ. (2556). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา*. สืบค้น 5 มีนาคม 2567, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37276>
- พงศธร มหาวิทยาลัย. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์. *นิตยสาร สสวท.*, 46(209), 40-45.

- พงศธร มหาวิทยาลัย. (2561). การประยุกต์ใช้แนวความคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุกในรายวิชาการประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(2), 73-20.
- พิพัฒน์พงษ์ คำมาก. (2564). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พีพีทีวี ออนไลน์. (2566). *ข่าวดั่งข้ามปี 2566: ทัวโลกทะล่ำ! สงคราม “ฮามาส-อิสราเอล*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/>
- พีรณิธิ สิริธีรธาตล. (2564). *ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผลสวนวิธี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชรยุพา บุรณ์สิริจรรุ่งรัฐ. (2558). *หลักการพัฒนาความฉลาดทางสังคม*. กรุงเทพฯ: เฉมิ.เดียมมอง.
- เรวณิ ชัยเชาวรัตน์. (2563). *Phenomenon – Based Learning: การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน*. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://thepotential.org/knowledge/phenomenon-based-learning/>
- วลิตา อุ่นเรือน. (2563). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวความคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สกุลการ สังข์ทอง. (2562). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* (ปริญญาโทบริหารการศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561 ก). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ วิชาเคมี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). *จิตวิทยาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เอกสารประกอบการสอน 475788 การสอนทางกายภาพบำบัด ภาคต้นปีการศึกษา 2556*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/book58/1phl58.pdf>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2562). *การวัดผลการศึกษา*. กาลสินธุ์: กาลสินธุ์การพิมพ์.

สำนักงานจังหวัดน่าน กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2567). *แผนพัฒนาจังหวัดน่าน พ.ศ. 2566-2570 ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*.

สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <http://www.nan.go.th/structure-detail/2830/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *เกี่ยวกับ SDGs*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *พลโลกศึกษา: หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์การเรียนรู้*.

กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2551). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา*. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุชานันท์ วรพัฒนานนท์. (2565). *การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะ*

การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). พิษณุโลก:

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุทธิพร แทนทอง. (2566). *ความฉลาดทางสังคม: คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3), 270-284.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2545). *ทฤษฎีการออกแบบการสอนในกระบวนทัศน์ใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2561). *การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของนักเรียน. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 348-365.

อรรถพล ประภาสโนบล. (2564). *Global Citizenship Education "เราจะสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองโลกได้อย่างไร"*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567,

จาก <https://thepotential.org/knowledge/global-citizenship-education/>

อรรถพล อนันตวรสกุล. (2562). *ความเป็นพลเมืองโลกกับคนรุ่นใหม่*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.sanook.com/campus/1396293/>

- อรอุษา พรหมอ้อด. (2566). นโยบายลดภาระงานครู (บางส่วน) ไม่พอคืนครูสู่ห้องเรียน. สืบค้น 1 ธันวาคม 2567, จาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/education-2>
- อริสา แก้วลี. (2561). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน ในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมวจิ พิบูลย์. (2562). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการพัฒนาสมรรถนะข้ามพิสัย: กรณีศึกษาประเทศฟินแลนด์. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(3), 414-428.
- อัสหมะ หะยิโยชะ. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- เอื้อการย์ โรจนจิรไพศาล. (2564). *Phenomenon Based Learning: วิเคราะห์เป็น ชีวิตดี มีความสุข เปิดหลักสูตรการเรียนรู้แบบฟินแลนด์*. สืบค้น 9 มีนาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/qBPST>
- Albrecht, K. (2006). *Social intelligence: The new science of success*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Anderson, T. P. (1997). Using models of instruction. In C. R. Dills, & A. J. Romiszowski (Eds), *Instructional development paradigms*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Bar-On, R. (2006). *The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI)*. *Psicothema*. Retrieved October 9, 2023, from <https://www.psicothema.com/pdf/3271.pdf>
- Celik, S. (2019). Can Differentiated Instruction Create an Inclusive Classroom with Diverse Learners in an Elementary School Setting. *Journal of Education and Practice*, 10(6), 31-40.
- Cogan, J. J., & Derricott, R. (2000). *Citizenship for the 21st Century: An international perspective on education*. London: Kogan page.
- Daehler, K., & Folsom, J. (2016). *Making Sense of Science: Phenomena-based Learning*. Retrieved October 9, 2023, from <http://www.WestEd.org/mss>

- Duke, Daniel, L. (2004). *The Challenges of Educational Change*. N.P.: Pearson Education.
- Education Services Australia. (2011). *Global Perspectives: A framework for global education in Australian schools*. Australia: GEON Impact Printing Pty Ltd. Retrieved October 9, 2023, from https://acfid.asn.au/sites/site.acfid/files/resource_document/GPS-web-1.pdf
- Evans, H. (2016). *What does it mean to be a citizen of the world?* Retrieved October 9, 2023, from https://www.ted.com/talks/hugh_evans_what_does_it_mean_to_be_a_citizen_of_the_world/transcript?language=th
- Goleman, D. (2006). *Social intelligence: The new science of human Relationships*. New York: Bantam Books.
- Islakhiyah, K, Sutopo, S., & Yulianti, L. (2018). *Scientific explanation of light through phenomenon-based learning on junior high school student*. Advances in Social Science, Education and Humanities Research (p. 218) (ICoMSE 2017).
- Josephides, L., & Hall, A. (2014). *We the cosmopolitans: Moral and existential Conditions of Being Human*. New York: Berghahn Books.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of teaching* (8th ed.) Boston: Allyn and Bacon.
- Kompa, J. S. (2017). *Remembering Prof. Howard Barrows: Notes on problem-based learning and the school of the future*. Retrieved October 9, 2021, from <https://joanakompa.com/tag/phenomenon-based-learnine/>
- Militaru, G. (2018). *What is social intelligence?*. Retrieved October 9, 2021, from <https://sociologiecraiova.ro/revista/wp-content/uploads/2018/07/6.-GABRIELA-MILITARU-WHAT-IS-SOCIAL-INTELLIGENCE-PP.83-93.pdf>
- Oxfam. (2012). *Global Citizenship Guides*. Retrieved October 9, 2021, from <https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides>

- Oxfam. (2015). *Oxam. Education for Global citizenship: A guide for school oxfamilibrary*. Retrieved October 9, 2021, form <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620105/edu-global-citizenship-schools-guide-091115-en.pdf?sequence=11&isAllowed=y>
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Schutte, I. W., Kamans, E., Wolfensberger, M. V., & Veugelers, W. (2017). Preparing students for global citizenship: the effects of a Dutch undergraduate honors course. *Education Research International*, 1-12.
- Stiggins, R. J. (2005). From formative assessment to assessment for learning: A part to success in standard-based schools. *The Phi Delta Kappan*, 87(4), 324-328.
- Sutherland, S. (1992). *Irrationality: The enemy within*. Constable and Company.
- The Welsh Assembly Government. (2008). *Education for sustainable development and global citizenship a common understanding for schools*. Department for Children, Education, Lifelong Learning and Skills. Retrieved October 9, 2021, form <https://hwb.gov.wales/api/storage/eaf467e6-30fe-45c9-93ef-cb30f31f1c90/common-understanding-for-scho>
- UNESCO. (2014). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. Paris, France: UNESCO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน
2. คู่มือครูที่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก
4. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

**แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน**

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา นิสิต มหาวิทยาลัยมหิดล

หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขา สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์

กรอบแนวคิด เป็นศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน และศึกษาปัญหา
ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
1) ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ 2) อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ
ด้านสังคมศึกษา 3) ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา 4) นักวิชาการการศึกษา
ด้านสังคมศึกษา และ 5) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

**1. ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน มีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้**

1.1 หลักการและแนวคิด

1.1.1 หลักการหรือแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมใน
ปัจจุบันเป็นอย่างไร

1.1.2 หลักการหรือแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมความฉลาดทางสังคม
ของพลเมืองโลกหรือไม่ อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร

1.3 เนื้อหาสาระ

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ครอบคลุมหรือไม่ อย่างไร

1.3.2 เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีขอบเขตอย่างไร

1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้

1.4.1 วิธีการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร

1.4.2 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะอย่างไร

1.4.3 ครูผู้สอนควรมีบทบาทอย่างไรในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

1.4.4 นักเรียนควรมีบทบาทอย่างไรในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

1.4.5 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ควรมีลักษณะ หรือวิธีการอย่างไร

1.5 การวัดและประเมินผล

1.5.1 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ในปัจจุบันเป็นอย่างไร สามารถแสดงผลในเชิงประจักษ์ได้หรือไม่ อย่างไร

1.5.2 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกควรมีลักษณะ และวิธีการอย่างไร

2. ศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก มีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างไร

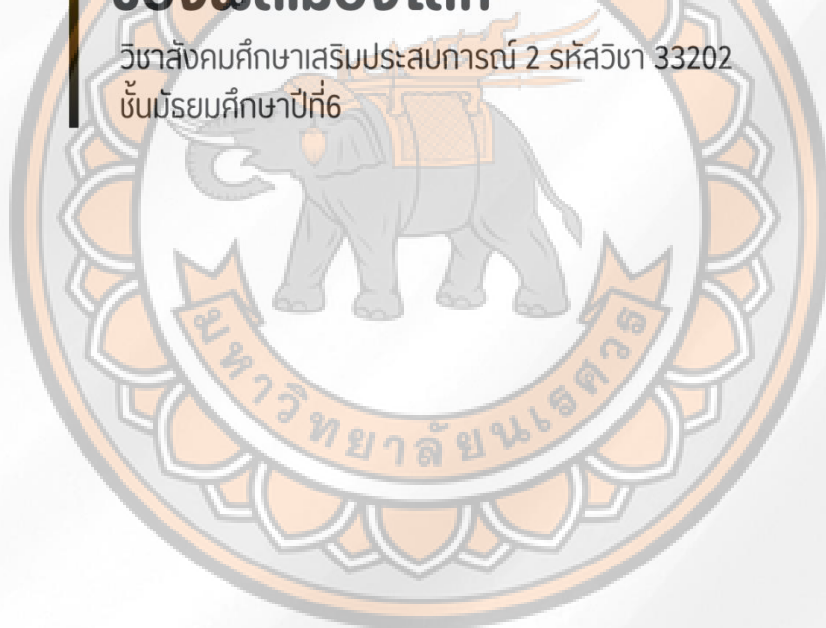
2.2 อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกอะไรบ้าง

2.3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขหรือจัดการอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

คู่มือครู

การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคม ของพลเมืองโลก

วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 รหัสวิชา 33202
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนเชียงกลาง "ประชาพัฒนา"
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน

คำชี้แจง

คู่มือครูการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก วิชาสังคมศึกษา เสริมประสบการณ์ 2 รหัสวิชา 33202 เป็นรายวิชาเพิ่มเติมของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายต้องการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก ได้เรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำคู่มือครูเล่มนี้ขึ้นมา

คู่มือครูการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกนี้ ได้บอก แนวทางในการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยมีผล การเรียนรู้ คือ รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข โดยมีรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงประเด็นสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันกับชีวิตจริงในสังคมใกล้ตัว นักเรียน โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นให้นักเรียนศึกษาในมุมมองที่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเลือกปรากฏการณ์ การสร้างความสนใจ การศึกษาปรากฏการณ์ และการอธิบายปรากฏการณ์ นักเรียนจะได้ระดมความคิดในกลุ่ม วิเคราะห์ ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และนำเสนอคำตอบผ่านรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกทางการรับรู้ต่อตนเอง การรับรู้ถึงผู้อื่น การรับรู้ทางสังคม การแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ ความยืดหยุ่น เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

คู่มือครูฉบับนี้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ภายใต้ ขอบข่ายเนื้อหาจากแนวคิดการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้ การพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลง ที่ยั่งยืน โดยบูรณาการปัญหาท้องถิ่นในจังหวัดน่าน ครูสามารถใช้คู่มือนี้เป็นแนวทางในการจัด กิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น และสนับสนุนการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียน เพื่อช่วยเตรียมนักเรียนให้พร้อมเป็นพลเมืองโลกที่รับผิดชอบและสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคม อย่างยั่งยืนต่อไป

สกุลทิพย์ พรหมรังกา

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 รหัสวิชา ส33202 รายวิชาเพิ่มเติม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เวลาเรียน 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา ประวัติความสำคัญ ศาสดา และหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ **การเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข** ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดยใช้ทักษะ กระบวนการสืบค้นข้อมูล แสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม การอธิบาย การวิเคราะห์ รู้จักคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ สังเกต เปรียบเทียบ การฝึกปฏิบัติและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การประเมินค่าและตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล ตระหนักในความเป็นคนไทย รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีน้ำใจและเสียสละ

ผลการเรียนรู้

1. อธิบาย ประวัติ ความสำคัญ ศาสดาและหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้
2. เข้าใจและยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
3. รู้และเข้าใจ สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
4. รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
5. รู้และเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

รวม 5 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 รหัสวิชา ส33202 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เวลาเรียน 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต ภาคเรียนที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ความคิดรวบยอด	จำนวนเวลา	น้ำหนักคะแนน
1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	1. อธิบาย ประวัติความสำคัญ ศาสนาและหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือและสามารถนำ หลักธรรมของศาสนามาเป็น หลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ 2. เข้าใจและยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยม ที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธ ศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ 3. รู้และเข้าใจ สามารถ ประพฤติ ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมและ ศาสนพิธีของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	ประวัติความสำคัญ ศาสนาหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือและ ศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ ถูกต้อง ยึดมั่น และ ปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข ตระหนักและ ปฏิบัติตนเป็น ศาสนิก ชนที่ดีและดำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ	20	50
2	<u>หน้าที่พลเมือง</u> <u>วัฒนธรรม และ</u> <u>การดำเนินชีวิต</u> <u>ในสังคม</u>	<u>4. รู้และเข้าใจ สามารถ</u> <u>ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการ</u> <u>เป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย</u> <u>ประเพณีและวัฒนธรรมไทย</u> <u>ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน</u> <u>สังคมไทย และสังคมโลก</u> <u>อย่างสันติสุข</u>	<u>การเป็นพลเมืองดีมี</u> <u>ค่านิยมที่ดีงาม และ</u> <u>ดำรงรักษาประเพณี</u> <u>และวัฒนธรรมไทย</u> <u>ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน</u> <u>ในสังคมไทย และ</u>	10	25

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ความคิดรวบยอด	จำนวนเวลา	น้ำหนักคะแนน
			สังคมโลกอย่างสันติสุข		
		5. รู้และเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	10	25
รวม				40	100

เนื้อหาในการจัดการเรียนรู้

วิชาสังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 1 สารการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใต้ขอบข่ายแนวคิดการศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาของมนุษย์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
2. ความหลากหลาย (Diversity) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละสังคมย่อย เปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย
3. การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง (Peace and Conflict Resolution) ความเข้าใจถึงวิธีการสร้างความสันติภาพ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี และแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง
4. คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและสิทธิขั้นพื้นฐาน บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรมสังคม และสิทธิมนุษยชน
5. การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Sustainable Change) ความเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศถูกทำลาย จนส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไป

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบ RISE ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสำรวจ ค้นคว้า และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกจริง โดยมีรากฐานจากแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มุ่งให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เชื่อว่าการศึกษสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเข้าใจปัญหาสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ฝึกทักษะทางสังคม และพัฒนาทัศนคติของการเป็นพลเมืองโลกโดยที่มีความฉลาดทางสังคม มีองค์ประกอบ ดังนี้

R : Recognizing (การเลือกปรากฏการณ์)

การเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน จากบริบทในท้องถิ่นจนถึงระดับสังคมโลก ลักษณะเนื้อหาของปรากฏการณ์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

I : Inspiration (การสร้างแรงบันดาลใจต่อปรากฏการณ์)

การสร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือคำถามปลายเปิดที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น คลิปวิดีโอ ข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหาและเกิดความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม มีการตั้งคำถามจากมุมมองที่หลากหลายช่วยให้นักเรียนมองเห็นปรากฏการณ์ในบริบทที่กว้างขึ้นและกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน

S : Study (การศึกษาปรากฏการณ์)

กระบวนการเรียนรู้หลักที่นักเรียนจะต้องค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การเรียนรู้จะดำเนินไปในลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการคิดวิเคราะห์ร่วมกัน นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าว สื่อออนไลน์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมภาษณ์คนในชุมชน โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำในการเลือกแหล่งข้อมูลและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะอภิปรายร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวคิดของตนเอง และพิจารณา มุมมองของผู้คนที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย

E : Explanation (การอธิบายปรากฏการณ์)

กระบวนการให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอด้วยสื่อดิจิทัล การทำแผนผังความคิด การอภิปรายกลุ่ม หรือการจัดนิทรรศการเพื่อสะท้อนความเข้าใจที่มีต่อปรากฏการณ์ เกิดการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมโลก ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้โดยการตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดอย่างมีเหตุผล จากการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน การสะท้อนคิด (Reflection) การใช้แบบทดสอบเชิงวิเคราะห์เพื่อวัดผลจากการเรียนรู้ของนักเรียน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนตามสภาพจริงอย่างรอบด้าน

การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

ความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่รับรู้และเข้าใจ พฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้อื่น และบริบทในสังคมท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอย่าง สามารถรับมือกับบุคคลและสถานการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นความฉลาดทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองโลก ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. **การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)** การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง มีทัศนคติในด้านบวก เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโลก

2. **การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)** การรับรู้และเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย สามารถตีความการแสดงออกอย่างถูกต้องตามความมุ่งหวังของอีกฝ่าย

3. **การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)** การรับรู้และเข้าใจถึงบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีผลเชื่อมโยงกันของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่พลเมืองต้องดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน รักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ขจัดความขัดแย้ง และเห็นความสำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อการขับเคลื่อนสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. **การแสดงออก (Expressive Communication)** การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทางคำพูดและการกระทำอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในแต่ละสถานการณ์ เชื่อว่าผู้คนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับโลกได้

5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) เพื่อสร้างสัมพันธภาพดีต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้

6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การรับรู้ความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง คำนึงถึงผู้อื่นและให้การช่วยเหลืออย่างจริงใจเมื่อบุคคลอื่นเผชิญสถานการณ์ยากลำบาก บนพื้นฐานของความยึดมั่นในการใช้เหตุผล ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และยุติธรรม

7. ความยืดหยุ่น (Adaptability) ความสามารถในการเลือกรับและใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรอง ผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส33202 รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 1 เรื่อง การพึ่งพาอาศัยกัน (การท่องเที่ยวท้องถิ่น) จำนวน 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ (Knowledge)

อธิบายความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 จุดประสงค์ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (Psychomotor/Practice)

วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยอาศัย
การพึ่งพาอาศัยกันอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก

2.3 จุดประสงค์ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยอาศัยการ
พึ่งพาอาศัยกันในระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลกอย่างยั่งยืน

3. สาระสำคัญ (Concept)

การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่ระหว่างปัจจัยในระดับท้องถิ่นถึงระดับโลก ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่โดดเด่น การเติบโตของการท่องเที่ยวได้นำรายได้เข้าสู่ชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและกระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การรักษามรดกวัฒนธรรม และการปกป้องสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพึ่งพาอาศัยกันในระดับโลกต่อไป

4. สาระการเรียนรู้

4.1 การท่องเที่ยวในท้องถิ่นจังหวัดน่าน

4.2 Sustainable Tourism (การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)

5. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

☒ ความสามารถในการสื่อสาร	☒ ความสามารถในการคิด
☒ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☒ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ ซื่อสัตย์สุจริต
☒ มุ่งมั่นในการทำงาน	☒ มีวินัย	☐ รักความเป็นไทย
☒ ใฝ่เรียนรู้	☐ มีจิตสาธารณะ	

7. กิจกรรมการเรียนรู้ :

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูแจ้งผลเรียนรู้และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูเปิดคลิปวิดีโอให้นักเรียนรับชม เรื่อง เทียวยั่งยืนแบบ STGs ออกไปเที่ยว 4 ดี ดีต่อโลก ดีต่อเรา จาก <https://www.youtube.com/watch?v=F0Ed68ztX8E> เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ครูนำเสนอประเด็นการเติบโตของการท่องเที่ยวท้องถิ่นในจังหวัดน่าน โดยให้นักเรียนรับชมคลิปวิดีโอให้นักเรียนรับชม เรื่อง 30 ที่เที่ยวน่าน ชมธรรมชาติสุดฟิน อินล้านนา 2567 | Bugaboo Travel | Ep.94 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=53rYMBL4uos&t=124s>

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ (10 นาที)

4. ครูตั้งคำถามกระตุ้นความสนใจนักเรียน ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ เช่น
  - 4.1 "การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม โฮมสเตย์ ร้านอาหาร และกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนในจังหวัดน่านอย่างไรบ้าง"
  - 4.2 "ระบบขนส่งสาธารณะในจังหวัดน่านมีบทบาทอย่างไรในการรองรับการเติบโตของนักท่องเที่ยว และควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง"
  - 4.3 "การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมีผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง"
  - 4.4 "นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่านได้อย่างไร"
  - 4.5 "นักเรียนคิดว่าในอนาคตการท่องเที่ยวจะส่งผลต่อจังหวัดน่านอย่างไร"

5. จัดกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาและโอกาสของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจังหวัดน่าน บันทึกผลลงในใบกิจกรรม “การพึ่งพาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ (50 นาที)

6. ครูอธิบายประเด็นการท่องเที่ยวอาศัยกันในด้านต่าง ๆ (สังคม เศรษฐกิจ การเมือง) และเชื่อมโยงสู่แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดน่าน ดังนี้

6.1 จังหวัดน่านเป็นตัวอย่างที่ดีของการพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่าง ๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยในด้านสังคม ชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรม อาศัยความสามัคคีและความร่วมมือผ่านการอนุรักษ์ประเพณีและวิถีชีวิต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนอย่างใกล้ชิด

6.2 ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยกันผ่านเครือข่ายการผลิตในชุมชน เช่น การปลูกกาแฟ การทำเกษตรอินทรีย์ และการผลิตสินค้าพื้นบ้าน แนวคิดนี้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้กระบวนการผลิตและสนับสนุนสินค้าท้องถิ่นโดยตรง ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

6.3 ด้านการเมือง การร่วมมือระหว่างรัฐบาลท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชน ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่รักษาสสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

6.4 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่านจึงเน้นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโซนนิ่งและลดการใช้พลาสติก ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในระยะยาว

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในหัวข้อ ต่อไปนี้

7.1 Sustainable Tourism (การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)

7.2 ตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.3 การพึ่งพาอาศัยกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.4 ปัญหาและแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่นจังหวัดน่าน

8. ครูชี้แจงให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเพื่อออกแบบแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่นจังหวัดน่านที่มีการพึ่งพาอาศัยกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยบันทึกผล

ลงในใบกิจกรรม “การพึ่งพาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” จากนั้นจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อเตรียมนำเสนอ

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ (30 นาที)

9. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่นจังหวัดน่าน โดยมุ่งเน้นการอธิบายถึงการพึ่งพาอาศัยกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต คนท้องถิ่น และการปกป้องสิ่งแวดล้อม

10. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสรุปแนวทางสำคัญ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน พร้อมชี้ให้เห็นบทบาทของแต่ละฝ่าย (ชุมชน รัฐบาล นักท่องเที่ยว) ที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันเพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

8. การวัดและประเมินผล

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ด้านความรู้ (K) - อธิบายความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป
2. ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (P) - วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยกันอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป
3. ด้านเจตคติ/คุณลักษณะ (A) - ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยกัน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
ในระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลกอย่างยั่งยืน	- แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้น
สมรรถนะสำคัญของนักเรียน - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ไขปัญหา - ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	- แบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน	- เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะของนักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - มุ่งมั่นในการทำงาน - ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย	- แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- เกณฑ์การประเมินผลการสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน

9. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

9.1 คลิปวิดีโอให้นักเรียนรับชม เรื่อง เทียวยั่งยืนแบบ STGs ออกไปเที่ยว 4 ดี ดีต่อโลกดีต่อเรา จาก <https://www.youtube.com/watch?v=F0Ed68ztX8E>

9.2 คลิปวิดีโอให้นักเรียนรับชม เรื่อง 30 ที่เที่ยวนาน ชมธรรมชาติสุดฟิน อินล้านนา 2567 | Bugaboo Travel | Ep.94 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=53rYMBL4uos&t=124s>

9.3 ใบกิจกรรม เรื่อง การพึ่งพาอาศัยกันสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

10. บันทึกหลังสอน

- ผลการจัดการเรียนรู้ .....
- จุดเด่นของนักเรียน.....
- จุดอ่อน/จุดที่ต้องพัฒนา.....
- แนวทางการพัฒนา .....
- ข้อเสนอแนะ / ปัญหาอุปสรรค.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การพึ่งพาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สมาชิกกลุ่ม : .....

1. ชื่อ.....	เลขที่.....	2. ชื่อ.....	เลขที่.....
3. ชื่อ.....	เลขที่.....	4. ชื่อ.....	เลขที่.....
5. ชื่อ.....	เลขที่.....	6. ชื่อ.....	เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนด โดยตอบคำถามและบันทึกข้อมูลลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1: ปัญหาและโอกาสของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจังหวัดน่าน

ปัญหาของการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีดังนี้

.....

.....

.....

โอกาสและข้อดีจากการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2: การศึกษาข้อมูล

สรุปแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ระบุประเทศและวิธีการ)

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส33202 รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 2 เรื่อง ความหลากหลาย จำนวน 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ และยกตัวอย่างของความหลากหลายทั้งในบริบทชุมชนท้องถิ่นและในระดับโลกได้อย่างถูกต้อง

2.2 จุดประสงค์ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (Psychomotor/Practice)

นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอประเด็นความหลากหลายจากทั่วโลก พร้อมทั้งตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน

2.3 จุดประสงค์ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่าง พร้อมทั้งเห็นคุณค่าของความหลากหลายในฐานะปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความสงบสุขและความยั่งยืนในสังคมโลก

3. สาระสำคัญ (Concept)

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจและเปิดมุมมองที่ยอมรับความแตกต่างระหว่างแต่ละสังคม โดยการศึกษาความหลากหลายตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น เช่น การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดน่าน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าใจความหลากหลายเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของค่านิยมและการดำเนินชีวิตของแต่ละชุมชน พร้อมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปสู่การยอมรับความแตกต่างในระดับโลก เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายอย่างมีความเคารพและเข้าใจในความเป็นมนุษย์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมอย่างยั่งยืน

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความหลากหลายในท้องถิ่นและระดับโลก

4.2 ทักษะพลเมืองโลกและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย

5. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

☒ ความสามารถในการสื่อสาร	☒ ความสามารถในการคิด
☒ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☒ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ ซื่อสัตย์สุจริต
☒ มุ่งมั่นในการทำงาน	☒ มีวินัย	☐ รักความเป็นไทย
☒ ใฝ่เรียนรู้	☐ มีจิตสาธารณะ	

7. กิจกรรมการเรียนรู้ :

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูแจ้งผลเรียนรู้และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเสนอปรากฏการณ์เกี่ยวกับความหลากหลาย จากกิจกรรม “ใจเขา ใจเรา” โดยมี

ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ครูตั้งคำถามว่า “นักเรียนเคยรู้สึกที่ตัวเองแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มหรือไม่ และประสบการณ์นั้นส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนบ้าง” ให้นักเรียนใช้เวลา 1 นาทีคิดและเขียนความรู้สึกหรือประสบการณ์ลงในกระดาษที่ครูแจก โดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้เขียน
- 2) หลังจากเขียนเสร็จ ให้นักเรียนนำกระดาษของตนไปใส่ลงใน “กล่องใจเขา ใจเรา” ที่วางอยู่หน้าห้อง (สามารถตกแต่งกล่องให้สวยงามเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย)
- 3) ครูสุ่มหยิบข้อความจากกล่องขึ้นมาอ่าน แล้วตั้งคำถาม “นักเรียนเคยรู้สึกแบบนี้บ้างไหม” และ “หากเป็นนักเรียนในสถานการณ์เดียวกัน คุณจะทำอย่างไรต่อสถานการณ์นั้น”
- 4) ครูพูดสรุปเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายในสังคม สร้างความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละคน เพื่อเปิดมุมมองและยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เช่น “จากข้อความที่เราได้อ่านกันวันนี้ แสดงให้เห็นว่า ทุกคนล้วนเคยรู้สึกแตกต่างจากคนอื่นในบางช่วงของชีวิต ความแตกต่างเหล่านี้คือสิ่งที่ทำให้เรามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเมื่อเราเปิดใจเรียนรู้มุมมองของผู้อื่น เราจะสามารถเข้าใจกันมากขึ้น”
- 5) ครูตั้งคำถามชวนคิดกับนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่เราควรทำเพื่อสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายในสังคม” ให้นักเรียนสะท้อนความคิดเห็น ง่ายๆ ผ่านการพูดนำเสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ (10 นาที)

3. นักเรียนร่วมกันนำเสนอประสบการณ์ของนักเรียน ในประเด็นต่อไปนี้

- ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีวิถีชีวิตอะไรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในชุมชน เช่น ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมในจังหวัดน่านของชาวไทลื้อ ชาวม้ง ชาวลัวะ และกลุ่มชนพื้นเมืองอื่น ๆ ที่ยังคงรักษาวิถีชีวิต ภาษาประเพณี และค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยให้นักเรียนนำรูปภาพหรือแสดงภาษาพูดแสดงเป็นตัวอย่างประกอบ

- ทำไมคนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมต่างกันจึงอยู่ร่วมกันได้ในจังหวัดน่าน

- นักเรียนคิดว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดน่านสามารถสร้างแรงบันดาลใจอะไรได้บ้างในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกปัจจุบัน

4. ครูนำเสนอภาพพรีเซนเทชัน (Presentation) ที่แสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก เช่น ชาวพื้นเมืองในทวีปต่าง ๆ วัฒนธรรมอาหารของหลากหลายประเทศ หรือศาสนาและความเชื่อในแต่ละพื้นที่ เพื่อกระตุ้นความสนใจ

นักเรียนให้คิดเชื่อมโยงเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายจากบริบทรอบตัวสู่ปรากฏการณ์ในระดับโลก โดยใช้คำถามต่อไปนี้

- นักเรียนเห็นความคล้ายคลึงอะไรระหว่างวัฒนธรรมในภาพเหล่านี้กับชุมชนของเรา

- ถ้านักเรียนได้เดินทางไปยังพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากของนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไรเพื่อแสดงความเคารพและเรียนรู้จากพวกเขา

- นักเรียนคิดว่าสิ่งใดที่จะทำให้ความหลากหลายของวัฒนธรรมโลกสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างสงบสุข

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ (50 นาที)

5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายจากทั่วโลก จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวแทนของเอกลักษณ์ในแต่ละสังคมที่สะท้อนผ่านภาษา ศิลปะ อาหาร การแต่งกาย และประเพณี เช่น การเฉลิมฉลองเทศกาลสำคัญที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ อย่าง Diwali ในอินเดียที่เป็นเทศกาลแห่งแสงสว่าง หรือ Hanami ในญี่ปุ่นที่เฉลิมฉลองฤดูดอกซากุระบาน

ให้นักเรียนศึกษาหนึ่งเทศกาลหรือประเพณีจากประเทศที่สนใจ โดยอธิบายถึงความสำคัญต่อสังคม ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นเมื่อโลกาภิวัตน์

2) ความหลากหลายทางภาษา โลกของเรามีภาษากว่า 7,000 ภาษา บางภาษาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีน แต่บางภาษากลับใกล้จะสูญหาย เช่น ภาษาชน

พื้นเมืองในอเมริกาเหนือหรือออสเตรเลีย การศึกษาความหลากหลายทางภาษาช่วยให้เราเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านภาษา

ให้นักเรียนค้นคว้าภาษาที่ใกล้สูญหายหนึ่งภาษาและนำเสนอว่าเหตุใดภาษานี้จึงมีความสำคัญต่อชุมชน รวมถึงผลกระทบของการสูญเสียภาษา

3) ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ ในโลกที่มีศาสนาหลากหลาย เช่น คริสต์ อิสลาม พุทธ และฮินดู รวมถึงความเชื่อดั้งเดิมและระบบความเชื่อผสมผสาน (Syncretism) การเข้าใจและเคารพความแตกต่างทางศาสนาช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติภาพในสังคม

ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับศาสนาในพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางศาสนา เช่น อินเดียหรือสิงคโปร์ และสำรวจว่าความเชื่อเหล่านี้อยู่ร่วมกันอย่างไร

4) ความหลากหลายทางวิถีชีวิต วิถีชีวิตของผู้คนแตกต่างกันตามภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เช่น ชาวเอสกีโมในแถบอาร์กติกที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับความหนาวเย็น หรือวิถีชีวิตของชนบทในแอฟริกาที่พึ่งพาเกษตรกรรม การศึกษาความหลากหลายเหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ให้นักเรียนเลือกกลุ่มชนหนึ่งในโลกและอธิบายวิถีชีวิตของพวกเขา รวมถึงวิธีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

5) ความหลากหลายทางเพศและบทบาทในสังคม ความหลากหลายทางเพศและบทบาททางสังคมเป็นประเด็นสำคัญในยุคปัจจุบัน หลายประเทศเริ่มให้การยอมรับสิทธิของ LGBTQ+ มากขึ้น เช่น การอนุญาตให้แต่งงานเพศเดียวกันในยุโรปและอเมริกา การศึกษาความหลากหลายนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงสิทธิความเท่าเทียมและความท้าทายที่ผู้คนเผชิญในแต่ละวัฒนธรรม

ให้นักเรียนศึกษานโยบายหรือวัฒนธรรมในประเทศหนึ่งที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ และเปรียบเทียบกับประเทศที่ยังมีข้อจำกัด

7. กลุ่มของนักเรียนทำการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงพร้อมทั้งสรุปความรู้ในรูปแบบสไลด์เพื่อนำเสนอ

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ (30 นาที)

8. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอประเด็นความหลากหลายจากทั่วโลกที่ได้ศึกษาค้นคว้าในรูปแบบพรีเซนเทชัน (Presentation) โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มถาม-ตอบระหว่างกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองที่หลากหลาย

9. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ความหลากหลายไม่ได้มีเพียงแคในชุมชนของตนเองเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงคุณค่าที่

หลากหลายในระดับโลก ความแตกต่างนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรค แต่เป็นโอกาสที่ เราจะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนร่วมกัน เพื่อสรุปแนวทางการอยู่ร่วมกันท่ามกลาง ความแตกต่างหลากหลาย โดยตั้งคำถามปลายเปิดให้นักเรียนตอบคำถามในห้องเรียนอย่างสั้น ๆ เพื่อกระตุ้นให้พวกเขาเห็นมุมมองในระดับที่กว้างขึ้น เช่น “ในฐานะพลเมืองโลก นักเรียนคิดว่าเรา สามารถใช้ความหลากหลายเหล่านี้เป็นพลังบวกเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรในโลกได้บ้าง”

8. การวัดและประเมินผล

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ด้านความรู้ (K) - นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมาย ความสำคัญ และ ยกตัวอย่างของความหลากหลาย ทั้ง ในบริบทชุมชนท้องถิ่นและในระดับ โลกได้อย่างถูกต้อง	- แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียน รายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้อง ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงาน นักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
2. ด้านทักษะกระบวนการและการ ปฏิบัติ (P) - นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอประเด็น ความหลากหลายจากทั่วโลก พร้อมทั้ง ตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน	- แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียน รายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้อง ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงาน นักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
3. ด้านเจตคติ/คุณลักษณะ (A) - นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้างและ ยอมรับความแตกต่าง พร้อมทั้งเห็น คุณค่าของความหลากหลายในฐานะ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความสงบสุข และความยั่งยืนในสังคมโลก	- แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียน รายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้อง ผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงาน นักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
สมรรถนะสำคัญ ของนักเรียน - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	- แบบประเมินสมรรถนะของ นักเรียน	- เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะของ นักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 		
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ <ul style="list-style-type: none"> - มุ่งมั่นในการทำงาน - ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกณฑ์การประเมินผลการสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับคุณภาพผ่าน

9. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

พรีเซนเทชัน (Presentation) นำเสนอรูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณีของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก

10. บันทึกหลังสอน

- ผลการจัดการเรียนรู้ .....
- จุดเด่นของนักเรียน .....
- จุดอ่อน/จุดที่ต้องพัฒนา .....
- แนวทางการพัฒนา .....
- ข้อเสนอแนะ / ปัญหาอุปสรรค .....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

ตำแหน่ง.....

รูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้

<p>ความหลากหลาย</p> <h2>DIVERSITY</h2> 	<h3>THE CURE SALÉE</h3> <p>เทศกาลสามสีพันริ้นเผ่า ทางตอนเหนือของโมร็อกโก ผู้ชายจะดึงดูดความสนใจในการเลือกสมัยของผู้หญิง ด้วยการเต้นรำและแสดงความสามารถต่างๆ แต่ทว่าด้วยชุดพื้นเมือง ใส่ผ้าโพกหัว และแต่งหน้าอย่างสวยงามเพื่อสร้างความประทับใจ</p> <p>ภาพ: mzunguexpeditions.com / Kristina & Alexey Kolbov</p>
<p>HAPPY CHINESE NEW YEAR</p> <h3>CHINESE NEW YEAR</h3> <p>ตรุษจีนเป็นเทศกาลปีใหม่ของชาวจีนที่จัดขึ้นในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ โดยมีการเฉลิมฉลองด้วยการทำความสะอาดบ้าน, การไหว้บรรพบุรุษ และการจัดงานเลี้ยงเพื่อเสริมโชคลาภในปีใหม่. งานเฉลิมฉลองนี้มีการแสดงเชิดสิงโต, การประดับไฟสีแดง และการจุดประทัดเพื่อไล่สิ่งชั่วร้ายออกไป</p> 	<h3>NATTO</h3> <p>นัตโตะคืออาหารญี่ปุ่นที่ทำจากถั่วเหลืองหมัก ซึ่งมีลักษณะเหนียวและมีกลิ่นเฉพาะตัว เป็นแหล่งโปรตีนที่ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพมากมาย</p> <p>ภาพ: iStock</p>
<h3>SPAGHETTI CARBONARA</h3> <p>สปาเก็ตตี้คาร์บอนาราเป็นอาหารอิตาลีที่ทำจากเส้นพาสต้าราดด้วยซอสที่ทำจากไข่แดง เบคอน และชีสพาร์เมซาน มีรสชาติเข้มข้นและเข้มข้น</p> <p>ภาพ: blog.giallozafferano.it</p>	<h3>ซีรีส์สวย-ซีรีส์ยูริ</h3> <p>เป็นแนวการ์ตูนหรือรายการโทรทัศน์ที่มักเล่าเรื่องราวความรักระหว่างชายหรือหญิง โดยมักมีฉากโรแมนติกและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ซีรีส์เหล่านี้ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นและวัยรุ่นผู้ใหญ่ในหลายประเทศ</p> <p>ภาพ: CH3Thailand</p>
<h3>พระแม่กาลี</h3> <p>การนับถือพระแม่กาลีเป็นการเคารพบูชาที่มีต้นกำเนิดจากศาสนาฮินดู โดยพระแม่กาลีเป็นสัญลักษณ์ของพลังและการทำลายอุปสรรคในชีวิต ผู้คนมักขอพรเพื่อความแข็งแกร่งและการปกป้องจากอันตรายต่างๆ</p> <p>ภาพ: MTHAI TEAM</p>	<h3>BURKA</h3> <p>บุรกาคือชุดคลุมที่ขี้โดยผู้หญิงในบางวัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งมีลักษณะปิดคลุมร่างกายและใบหน้าเพื่อรักษาความสุภาพและความเป็นส่วนตัว ส่วนใหญ่จะสวมใส่ในที่สาธารณะหรือในสถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนา</p> <p>ภาพ: Ana Fernandez/SOPA Images/LightRocket via Getty Images</p>

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส33202 รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 3 เรื่อง การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้ง จำนวน 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุของความขัดแย้ง ผลกระทบ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2.2 จุดประสงค์ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (Psychomotor/Practice)

นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในการ สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุความขัดแย้งและหาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างสันติภาพ

2.3 จุดประสงค์ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

นักเรียนแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและความเป็นพลเมืองโลก โดยตระหนักถึงการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และสันติภาพในชุมชนและโลก

3. สาระสำคัญ (Concept)

การสร้างสันติภาพและการแก้ไขความขัดแย้งเป็นกระบวนการสำคัญที่เริ่มต้นจากการตระหนักรู้ในตนเอง สู่การเข้าใจบริบทของผู้อื่นและสังคมโดยรวม โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทรอบตัว เช่น ความขัดแย้งในครอบครัว ชุมชน หรือโรงเรียน และนำไปเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ระดับสากล เช่น ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ หรือเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความเข้าใจว่าความแตกต่างเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาให้นักเรียนมีความฉลาดทางสังคมจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการรับรู้และควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ยอมรับความหลากหลาย และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในทุกสถานการณ์ เพื่อสร้างสัมพันธภาพดี ลดความขัดแย้ง และร่วมกันรักษาสันติภาพอย่างยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

4. สารการเรียนรู้

1. การสร้างสันติภาพ
2. การจัดการความขัดแย้ง

5. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

☒ ความสามารถในการสื่อสาร	☒ ความสามารถในการคิด
☒ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☒ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ ซื่อสัตย์สุจริต
☒ มุ่งมั่นในการทำงาน	☒ มีวินัย	☐ รักความเป็นไทย
☒ ใฝ่เรียนรู้	☐ มีจิตสาธารณะ	

7. กิจกรรมการเรียนรู้ :

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูแจ้งผลเรียนรู้และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
2. ครูนำเสนอปรากฏการณ์จริงในปัจจุบันของท้องถิ่น ประเด็นความขัดแย้งในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำ ในชุมชนหนึ่ง เกิดความขัดแย้งระหว่างเกษตรกร เนื่องจากการจัดสรรน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง เกษตรกรต้องการน้ำเพื่อการเพาะปลูก จากคลิปวิดีโอข่าว “เดือด! ชาวนาเปิดศึกแย่งน้ำ ตำรวจต้องเข้ามาเคลียร์ | ข่าวช่องวัน | one31” จาก <https://www.youtube.com/watch?v=5BGaVZoT-3I>
เชื่อมโยงโดยชี้ให้เห็นว่าในชุมชนของนักเรียนหรือพื้นที่ใกล้เคียงอาจมีปัญหาคล้ายกัน โดยใช้คำถามว่า "ในชุมชนของนักเรียน เคยมีเหตุการณ์ที่คนไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการใช้น้ำหรือทรัพยากรอื่น ๆ ไหม"

ครูนำเสนอปรากฏการณ์จริงในปัจจุบันของโลก ประเด็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อเศรษฐกิจในประเทศต่าง ๆ ประเด็น “สหรัฐฯ ถอนตัวข้อตกลงปารีส - WHO กระทบโลกอย่างไร? | NEWS DIGEST #99” จาก <https://www.youtube.com/watch?v=7gSnLSJTePE> (นาทีที่ 4.48-6.18 และนาทีที่ 8.15-9.30)

ครูอธิบายว่า แม้ปัญหาจะแตกต่างกันในระดับท้องถิ่นและระดับโลก แต่มีความคล้ายคลึงกันในโครงสร้างและแนวทางการแก้ไขจุดร่วมของปัญหา

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ (10 นาที)

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่น

- "นักเรียนเห็นความเหมือนหรือแตกต่างอะไรระหว่างปัญหาในวิดีโอทั้งสองนี้"
- "อะไรคืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการเจรจาแก้ไขปัญหา"
- "คุณคิดว่าบทบาทของคนในชุมชนและบทบาทของผู้นำโลกมีความสำคัญอย่างไร"

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูคอยอธิบายเพิ่มเติมถึงความคล้ายคลึงกันในโครงสร้างและแนวทางการแก้ไขจุดร่วมของปัญหาสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ เช่น การขาดการสื่อสารที่ชัดเจน และความขัดแย้งของผลประโยชน์ โดยมีวิธีแก้ไขที่ใช้ได้ร่วมกัน เช่น การพูดคุยอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน (การเจรจา) และการสร้างความเข้าใจต่อกัน (Empathy) เป็นต้น กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในปรากฏการณ์โดยสามารถเชื่อมโยงไปสู่การหาสาเหตุของความขัดแย้งเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ (50 นาที)

4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มเล็ก (4-5 คน) ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งเพื่อหาแนวทางแก้ไขและสร้างสันติภาพ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง โดยผ่านการค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และการสื่อสารระหว่างกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุมต่อปรากฏการณ์นั้น ตัวอย่างประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

- 1) ความขัดแย้งระหว่างรุ่นในครอบครัว (Generation Gap) เช่น การปะทะกันระหว่างค่านิยมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าในครอบครัว
- 2) ความขัดแย้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น การแย่งชิงน้ำ การจัดสรรพื้นที่ป่า หรือการใช้ทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม
- 3) ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ เช่น ปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างคนจากต่างวัฒนธรรมและความเชื่อ
- 4) ความขัดแย้งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การต่อต้านโรงงานที่ปล่อยมลพิษในชุมชน การคัดค้าน การสร้างเขื่อน การคัดค้านการก่อตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
- 5) ความขัดแย้งในที่ทำงานหรือองค์กร เช่น การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม การสื่อสารที่ผิดพลาด หรือ การขาดความเท่าเทียม
- 6) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การแย่งชิงที่ดิน การแสดงอำนาจที่กดทับ ปัญหาสิทธิมนุษยชน หรือการเลือกปฏิบัติ
- 7) ความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้โซเชียลมีเดีย เช่น การเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) หรือการใช้คำพูดที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech)
- 8) ความขัดแย้งด้านการศึกษา เช่น ความไม่เท่าเทียมในโอกาสการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนในเมืองและชนบท

9) ความขัดแย้งเรื่องเพศสภาพและสิทธิทางเพศ เช่น การไม่ยอมรับ LGBTQ+ หรือ การเลือกปฏิบัติ

10) ความขัดแย้งระดับโลก เช่น สงครามหรือการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างประเทศ หัวข้อเหล่านี้สามารถปรับให้เข้ากับบริบทของนักเรียนหรือสถานการณ์รอบตัวได้ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

5. กลุ่มของนักเรียนทำการการค้นคว้าข้อมูลแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข่าวออนไลน์ รายงาน บทความ หรือการสัมภาษณ์จากคนในชุมชน ทำการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงพร้อมทั้งสรุปความรู้ด้วย Mind Mapping เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

- สาเหตุ
- ผลกระทบ
- แนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ (30 นาที)

6. นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาและร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเชื่อมโยงบทเรียนสู่การสร้างสันติภาพในบริบทที่กว้างขึ้น

7. ครูให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นสั้น ๆ ลงในกระดาษโน้ตหรือสมุดสะท้อนความคิดจากคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนสะท้อนความคิด เช่น

- "นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการศึกษาปรากฏการณ์นี้"
- "มุมมองของนักเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้งเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร"
- "การสร้างสันติภาพสำคัญต่อชุมชนและโลกอย่างไร"
- "นักเรียนสามารถนำแนวทางที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร"

8. ครูสรุปภาพรวมของสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ โดยย้ำถึงประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา ช่วยให้นักเรียนมองปรากฏการณ์ในมุมมองที่กว้างขึ้น เช่น สาเหตุของความขัดแย้ง วิธีการแก้ไข และการใช้การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และหลีกเลี่ยงความรุนแรง กระตุ้นให้เห็นบทบาทของนักเรียนในฐานะพลเมืองโลกว่าแต่ละคนมีส่วนสำคัญในการสร้างสันติภาพให้กับโลกของเราได้

8. การวัดและประเมินผล

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ด้านความรู้ (K) - นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุของความขัดแย้ง ผลกระทบ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในระดับท้องถิ่นและระดับโลก	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
2. ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (P) - นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในการ สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุความขัดแย้งและหาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างสันติภาพ	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
3. ด้านเจตคติ/คุณลักษณะ (A) - นักเรียนแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและความเป็นพลเมืองโลก โดยตระหนักถึงการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และสันติภาพในชุมชนและโลก	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
สมรรถนะสำคัญของนักเรียน - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ไขปัญหา - ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	- แบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน	- เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะของนักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - มุ่งมั่นในการทำงาน - ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย	- แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- เกณฑ์การประเมินผลการสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับคุณภาพผ่าน

9. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. วิดีโอข่าว “เดือด! ขาวนาเปิดศึกแย่งน้ำ ตำรวจต้องเข้ามาเคลียร์ | ข่าวช่องวัน | one31 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=5BGaVZoT-3I>”

2. วิดีโอข่าว “สหรัฐฯ ถอนตัวข้อตกลงปารีส - WHO กระทบโลกอย่างไร? | NEWS DIGEST #99 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=7gSnLSJTePE>”

10. บันทึกหลังสอน

- ผลการจัดการเรียนรู้ .....
- จุดเด่นของนักเรียน.....
- จุดอ่อน/จุดที่ต้องพัฒนา.....
- แนวทางการพัฒนา .....
- ข้อเสนอแนะ / ปัญหาอุปสรรค.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส33202 รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 4 เรื่อง คุณภาพชีวิต จำนวน 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถอธิบายและเข้าใจถึงประเด็นหลักเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานและความเสมอภาคในสังคม

2.2 จุดประสงค์ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (Psychomotor/Practice)

นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในการวิเคราะห์สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคม และนำเสนอแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมได้โดยการใช้ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้

2.3 จุดประสงค์ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

นักเรียนเห็นความสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมสังคมที่เสมอภาค ยุติธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. สาระสำคัญ (Concept)

การมีชีวิตที่มีคุณภาพหมายถึงการสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้ เช่น อาหารที่เพียงพอ การเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การศึกษา และการมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองอย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความเสมอภาคและยุติธรรมในสังคม ภายใต้สิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ตระหนักถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล สะท้อนความเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ และวิธีการสร้างสังคมที่เสมอภาคและยุติธรรม โดยมีการเชื่อมโยงจากประเด็นท้องถิ่นไปสู่การรับรู้ในระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. สาระการเรียนรู้

1. สิทธิพื้นฐานของมนุษย์
2. ความเสมอภาคและยุติธรรมในสังคม

5. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

☒ ความสามารถในการสื่อสาร	☒ ความสามารถในการคิด
☒ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☒ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ ซื่อสัตย์สุจริต
☒ มุ่งมั่นในการทำงาน	☒ มีวินัย	☐ รักความเป็นไทย
☒ ใฝ่เรียนรู้	☐ มีจิตสาธารณะ	

7. กิจกรรมการเรียนรู้ :

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูแจ้งผลเรียนรู้และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แนะนำเกี่ยวกับการมีชีวิตที่มีคุณภาพและความเสมอภาคในสังคม โดยพูดถึงความสำคัญของสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ

2. ครูนำเสนอปรากฏการณ์เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม จากวิดีโอ “คนรับค่าแรงขั้นต่ำใน กทม. ใช้ชีวิตแต่ละเดือนยังไง-BBC News ไทย” จาก https://www.youtube.com/watch?v=w18C_yCgxU4 กระตุ้นความสนใจนักเรียนจากคำถาม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยเชื่อมโยงข้อมูลจากวิดีโอกับประสบการณ์หรือความรู้ที่มีอยู่ในชีวิตจริง ดังนี้

- "วิดีโอแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในด้านใดบ้าง"
- "นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำในสังคม"
- "จากที่เห็นในวิดีโอ นักเรียนคิดว่าความเหลื่อมล้ำนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม"

- "ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขความเหลื่อมล้ำนี้ได้จะเกิดผลกระทบอะไรบ้างต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต"

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ (10 นาที)

3. ครูเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นรอบตัวของนักเรียน จากการมอบหมายให้นักเรียนไปลงสัมภาษณ์คนในชุมชนมาก่อนหน้านี้ เพื่อกระตุ้นการคิดและสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในท้องถิ่น ช่วยกันหาคำตอบหรือความคิดเห็นที่หลากหลาย เช่น

- "ในท้องถิ่นของนักเรียน เคยพบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การรักษาพยาบาล หรือโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง"

- "นักเรียนคิดว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้เกิดจากอะไร"

- "อะไรคือสิ่งที่อาจช่วยให้คนในสังคมของเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น"

โดยให้นักเรียนพูดคุยในกลุ่มย่อย (ประมาณ 4-5 คนต่อกลุ่ม) หลังจากทีกลุ่มย่อยได้พูดคุยกันเสร็จ ครูจะให้ตัวแทนจากแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นหรือข้อสรุปที่ได้จากการอภิปราย

4. ครูสรุปผลการพูดคุยและเชื่อมโยงกับบริบทที่กว้างขึ้น โดยการเปรียบเทียบปัญหาความเหลื่อมล้ำในท้องถิ่นกับสถานการณ์ในระดับโลก ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ในรอบตัวของนักเรียน แต่ยังมีในหลายประเทศทั่วโลก เช่น ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ปัญหาความอดอยาก หรือปัญหาการถูกกดขี่ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ (50 นาที)

5. นักเรียนแบ่งกลุ่มละ 4-5 คน (ขึ้นอยู่กับจำนวนของนักเรียน) ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานและความเสมอภาคในระดับสากล ดังนี้

- การเข้าถึงการศึกษา
- การเข้าถึงการดูแลสุขภาพ
- การมีที่อยู่อาศัย
- การเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ
- ความยุติธรรมในสังคม

6. กลุ่มของนักเรียนทำการการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ในการศึกษาเรื่องสิทธิพื้นฐานและความเสมอภาค เช่น องค์การสหประชาชาติ, รายงานจากองค์การอนามัยโลก (WHO), รายงานจากธนาคารโลก (World Bank) เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสุขภาพในประเทศต่าง ๆ จากนั้นการแต่ละกลุ่มอภิปรายภายในกลุ่ม รวบรวมข้อมูลและสรุปข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อเตรียมการนำเสนอให้ชั้นเรียนดังต่อไปนี้

- สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
- แนวทางในการแก้ไขที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ (30 นาที)

7. แต่ละกลุ่มจะนำเสนอผลการศึกษาของตนเองในรูปแบบพรีเซนเทชัน (Presentation) ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการนำเสนอ

เช่น "ประเด็นไหนที่นักเรียนคิดว่าเป็นปัญหาหลักในสังคมไทยและระดับโลก" และ"แนวทางใดที่สามารถสร้างสังคมที่เสมอภาคและยุติธรรมสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี" โดยให้นักเรียนเขียนตอบในสมุด

8. นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้และเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากคำถามของครูว่า “สิ่งที่คุณได้เรียนรู้เกี่ยวกับการมีชีวิตที่มีคุณภาพคืออะไร”

9. ครูจะสรุปผลการเรียนรู้จากกิจกรรมทั้งหมด และเน้นย้ำถึงความสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิตที่มีคุณภาพ

8. การวัดและประเมินผล

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ด้านความรู้ (K) - นักเรียนสามารถอธิบายและเข้าใจถึงประเด็นหลักเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานและความเสมอภาคในสังคม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
2. ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (P) - นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในการวิเคราะห์สถานการณ์ ความเหลื่อมล้ำในสังคม และนำเสนอแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมได้โดยการใช้ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
3. ด้านเจตคติ/คุณลักษณะ (A) - นักเรียนเห็นความสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมสังคมที่เสมอภาค ยุติธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
สมรรถนะสำคัญของนักเรียน - ความสามารถในการสื่อสาร	- แบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน	- เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะของนักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ไขปัญหา - ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 		
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ <ul style="list-style-type: none"> - มุ่งมั่นในการทำงาน - ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกณฑ์การประเมินผลการสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับคุณภาพผ่าน

9. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. วิดีโอ “คนรับค่าแรงขั้นต่ำใน กทม. ใช้ชีวิตแต่ละเดือนยังไง - BBC News ไทย” จาก https://www.youtube.com/watch?v=w18C_yCgxU4

10. บันทึกหลังสอน

- ผลการจัดการเรียนรู้.....
- จุดเด่นของนักเรียน.....
- จุดอ่อน/จุดที่ต้องพัฒนา.....
- แนวทางการพัฒนา.....
- ข้อเสนอแนะ / ปัญหาอุปสรรค.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

ตำแหน่ง.....

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส33202 รายวิชา สังคมศึกษาเสริมประสบการณ์ 2
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน จำนวน 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ ข้อที่ 4 รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือได้อย่างถูกต้อง โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

2.2 จุดประสงค์ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (Psychomotor/Practice)

นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล

2.3 จุดประสงค์ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

นักเรียนมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่พร้อมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน มีความมุ่งมั่นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนตัวและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

3. สาระสำคัญ (Concept)

การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้คนรุ่นปัจจุบันและอนาคตสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ตัวอย่างเช่น บริบทของปัญหาหมอกควันในภาคเหนือของประเทศไทย ที่มีสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ การเผาป่า การทำเกษตรเชิงเดี่ยว และการปล่อยมลพิษในระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งเชื่อมโยงถึงผลกระทบด้านสุขภาพและเศรษฐกิจในระดับชาติและโลก เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การจัดการขยะ การส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับท้องถิ่นควบคู่กับแนวทางความร่วมมือระดับโลก เช่น การสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ โดยมุ่งเน้นการลดมลพิษในอากาศและการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. สารการเรียนรู้

1. ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ
2. การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

5. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

☒ ความสามารถในการสื่อสาร	☒ ความสามารถในการคิด
☒ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☒ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☒ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ ซื่อสัตย์สุจริต
☒ มุ่งมั่นในการทำงาน	☒ มีวินัย	☐ รักความเป็นไทย
☒ ใฝ่เรียนรู้	☐ มีจิตสาธารณะ	

7. กิจกรรมการเรียนรู้ :

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูแจ้งผลเรียนรู้และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ เลือก "ปรากฏการณ์" ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และมีความสำคัญในระดับโลก คือ ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เนื่องจาก

- เป็นประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

- มีสาเหตุจากกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การเผาป่าเพื่อทำการเกษตรเชิงเดี่ยว และการปล่อยมลพิษจากยานพาหนะ

- สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 13 (Climate Action) และเป้าหมายที่ 15 (Life on Land) ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ระดับโลกได้

2. ครูเริ่มบทเรียนโดยวิดีโอเกี่ยวกับปัญหาหมอกควัน “IQ Air จัด “เชียงใหม่” ติดอันดับเมืองมลพิษโลก | ชาวคำมิตใหม่เช่น” จาก <https://www.youtube.com/watch?v=HCYUuFmjfo>

ครูอธิบายสั้น ๆ ถึงความสำคัญของปัญหานี้ เช่น

- “ในทุกปีช่วงฤดูแล้ง ปัญหาหมอกควันกลายเป็นวิกฤตสำคัญในภาคเหนือของไทย คุณภาพอากาศต่ำลงจนกระทบต่อสุขภาพของประชาชน รวมถึงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว”

- “สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านี้ยังสะท้อนถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกที่เราต้องเผชิญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ”

3. ครูยกตัวอย่างให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับชีวิตนักเรียน เช่น การปิดโรงเรียนในบางพื้นที่เมื่อค่าฝุ่น PM2.5 เกินมาตรฐาน ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการรักษาโรคที่เกิดจากมลพิษทางอากาศ หรือการลดโอกาสของการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เต็มไปด้วยหมอกควัน โดยตั้งคำถามกระตุ้นความคิดและความรู้สึกของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงถึงหน้าที่ของพลเมืองโลกในการแก้ปัญหา เช่น

- “ประสบการณ์นักเรียนเคยประสบกับปัญหาหมอกควัน นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์นั้น”

- “นักเรียนคิดว่าปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่อย่างไร”

ขั้นที่ 2 สร้างความสนใจต่อปรากฏการณ์ (10 นาที)

4. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น กลุ่มย่อย (กลุ่มละ 4-5 คน) ให้แต่ละกลุ่ม อภิปราย หรือ ระดมความคิด เกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขา รู้ หรือ เคยสัมผัส เกี่ยวกับปัญหาหมอกควัน โดยใช้คำถามกระตุ้นความสนใจจากมุมมองที่หลากหลาย เช่น

ด้านสาเหตุ

- “ทำไมปัญหาหมอกควันถึงเกิดขึ้นในภาคเหนือทุกปี”
- “การเผาป่า การทำเกษตร และการเดินทางในพื้นที่เกี่ยวข้องอย่างไรกับปัญหานี้”

ด้านผลกระทบ

- “นักเรียนคิดว่าหมอกควันมีผลต่อสุขภาพของคนในชุมชนอย่างไร”
- “ถ้าปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว”

ด้านการแก้ปัญหา

- “ในฐานะประชาชน เราสามารถมีบทบาทอย่างไรเพื่อช่วยลดปัญหานี้”
- “การแก้ปัญหาที่เน้นความร่วมมือระดับโลก เช่น SDGs มีความสำคัญอย่างไรต่อเรื่องนี้”

5. หลังจากระดมสมองและพูดคุย ครูให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่ม และตั้งคำถามถึงสิ่งที่สงสัยหรือคำถามที่พวกเขาต้องการคำตอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น

- “ทำไมการเผาป่าถึงยังคงเกิดขึ้นทุกปี ทั้งที่มีกฎหมายห้าม”
- “มีประเทศอื่น ๆ ที่เผชิญปัญหาแบบเดียวกันหรือไม่ และเขาแก้ปัญหาอย่างไร”

ครูรวบรวมคำถามเหล่านี้ไว้เป็น ประเด็นการศึกษา ในขั้นตอนถัดไป

ขั้นที่ 3 ศึกษาปรากฏการณ์ (50 นาที)

6. นักเรียนกลุ่มเดิมศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ความร่วมมือ การคิดวิเคราะห์ และการค้นคว้าข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุและผลกระทบของปรากฏการณ์ดังกล่าว รวมถึงแนวทางแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน จากหัวข้อที่สามารถศึกษาได้ คือ

- สาเหตุของปัญหาหมอกควัน
- ผลกระทบของหมอกควัน
- แนวทางการแก้ไขในท้องถิ่น
- แนวทางการแก้ปัญหาในระดับโลก

7. นักเรียนในแต่ละกลุ่มค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อของตน โดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต จากเว็บไซต์ทางการ เช่น กรมควบคุมมลพิษ, องค์การอนามัยโลก (WHO), หรือรายงานข่าวที่น่าเชื่อถือ เอกสารการรายงานหรือบทความที่เกี่ยวกับสถานการณ์หมอกควันในภาคเหนือ หรือบทสัมภาษณ์หรือเรื่องเล่าจากคนในชุมชน (หากมีโอกาสได้พูดคุยกับบุคคลในพื้นที่หรือวิดีโอสัมภาษณ์) โดยครูสอนนักเรียนประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เช่น การตรวจสอบแหล่งที่มา ความทันสมัยของข้อมูล และความถูกต้องของข้อมูล และจัดระบบข้อมูลที่ค้นพบให้เป็นระเบียบในรูปแบบพรีเซนเทชัน (Presentation)

8. ครูให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อที่ยังขาดรายละเอียด หรือวิธีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 อธิบายปรากฏการณ์ (30 นาที)

7. แต่ละกลุ่มจะนำเสนอผลการศึกษาของตนเองในรูปแบบพรีเซนเทชัน (Presentation) แสดงความเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์หมอกควันในภาคเหนือผ่านการนำเสนอและอภิปราย เพื่อเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ค้นคว้ามากับการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน แต่ละกลุ่มจะได้รับเวลาประมาณ 3-5 นาทีในการนำเสนอข้อมูลที่ได้ค้นคว้า

8. หลังจากแต่ละกลุ่มนำเสนอ ครูหรือเพื่อนในชั้นสามารถตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดและขยายการอภิปราย เช่น “ถ้าแนวทางแก้ไขที่กลุ่มนำเสนอไปปรับใช้ในชุมชนของเรา จะมีข้อจำกัดอะไรบ้าง” หรือ “เราควรเชื่อมโยงการแก้ปัญหาในท้องถิ่นเข้ากับความร่วมมือในระดับโลกอย่างไร” นักเรียนทุกคนในห้องมีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

9. ครูจะสรุปผลการเรียนรู้จากกิจกรรมทั้งหมด และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการช่วยสรุป โดยครูอาจใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม เช่น “บทบาทของนักเรียนเองในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนคืออะไร”

8. การวัดและประเมินผล

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. ด้านความรู้ (K) - นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือได้อย่างถูกต้อง โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
2. ด้านทักษะกระบวนการและการปฏิบัติ (P) - นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่นำเสนอ และนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
3. ด้านเจตคติ/คุณลักษณะ (A) - นักเรียนมีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกที่พร้อมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน มีความมุ่งมั่นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนตัวและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม - แบบประเมินผลงานนักเรียน	- การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล/กลุ่ม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป - การประเมินแบบประเมินผลงานนักเรียน ต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ระดับดีขึ้นไป
สมรรถนะสำคัญของนักเรียน - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ไขปัญหา - ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	- แบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน	- เกณฑ์การประเมินผลสมรรถนะของนักเรียน ระดับคุณภาพผ่าน

รายการการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - มุ่งมั่นในการทำงาน - ใฝ่เรียนรู้ - มีวินัย	- แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- เกณฑ์การประเมินผลการสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับคุณภาพผ่าน

9. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

วิดีโอ “IQ Air จัด “เชียงใหม่” ติดอันดับเมืองมลพิษโลก | ข่าวคำมีติใหม่เช่น”

จาก <https://www.youtube.com/watch?v=HCVYUuFmjfo>

10. บันทึกหลังสอน

- ผลการจัดการเรียนรู้ .....
- จุดเด่นของนักเรียน.....
- จุดอ่อน/จุดที่ต้องพัฒนา.....
- แนวทางการพัฒนา .....
- ข้อเสนอแนะ / ปัญหาอุปสรรค.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินผลงานนักเรียน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินพิจารณาคุณภาพผลงานของนักเรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องระดับคะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. ความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา				
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล				
3. การจัดระเบียบและความสมบูรณ์ของผลงาน				
4. ความคิดสร้างสรรค์				
5. ความรับผิดชอบและความตรงต่อเวลา				
รวมคะแนน				
รวมคะแนนทั้งหมด				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
12 - 15	3 หมายถึง ดีมาก
8 - 11	2 หมายถึง ดี
4 - 7	1 หมายถึง พอใช้
0 - 3	0 หมายถึง ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. ความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา	เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกประการ	เนื้อหาถูกต้องเกือบทั้งหมด แต่ยังมีจุดเล็กน้อยที่ขาดหายหรือคลาดเคลื่อน	เนื้อหาถูกต้องบางส่วน แต่มีข้อผิดพลาดหรือขาดเนื้อหาที่สำคัญ	เนื้อหาผิดพลาดหรือไม่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้เลย
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล	แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงประเด็นได้ดี	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลชัดเจน แต่ยังไม่ลึกซึ้งมาก	มีการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับพื้นฐาน แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงประเด็นได้ดี	ไม่มีการวิเคราะห์หรือการสังเคราะห์ข้อมูล
3. การจัดระเบียบและความสมบูรณ์ของผลงาน	ผลงานจัดระเบียบอย่างดีเยี่ยม และครบถ้วนในทุกส่วน	ผลงานจัดระเบียบดี แต่ยังมีบางส่วนที่ขาดรายละเอียด	ผลงานมีการจัดระเบียบเบื้องต้น แต่ยังขาดความครบถ้วน	ผลงานไม่จัดระเบียบ และมีข้อมูลที่ขาดหายไปอย่างชัดเจน
4. ความคิดสร้างสรรค์	ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในผลงานที่โดดเด่น และแสดงให้เห็นการพัฒนาวิธีคิดใหม่ ๆ	มีการนำเสนอที่สร้างสรรค์ แต่ยังคงอยู่ในระดับทั่วไป	ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์ ยังจำกัดหรือไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ชัดเจน	ขาดความคิดสร้างสรรค์ และเป็น การนำเสนอตามรูปแบบเดิม
5. ความรับผิดชอบและความตรงต่อเวลา	ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายทุกอย่าง และส่งผลงานตรงเวลา	ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายเกือบทั้งหมด และส่งผลงานเกือบตรงเวลา	ทำงานสำเร็จบางส่วน แต่ยังขาดความรับผิดชอบต่อบางจุดหรือส่งงานล่าช้า	ขาดความรับผิดชอบต่อส่งงานตามกำหนด

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องระดับคะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)				
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)				
3. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)				
4. การแสดงออก (Expressive Communication)				
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship)				
6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)				
7. ความยืดหยุ่น (Adaptability)				
รวมคะแนน				
รวมคะแนนทั้งหมด				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18 - 21	3 หมายถึง ดีมาก
14 - 17	2 หมายถึง ดี
10 - 13	1 หมายถึง พอใช้
0 - 9	0 หมายถึง ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ 14 คะแนนขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)	รับรู้อารมณ์และควบคุมตนเองได้ดี มีทัศนคติบวกในกิจกรรมและการดำรงชีวิต	รู้อารมณ์ตนเองได้ดี ในบางสถานการณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม	มีการควบคุมอารมณ์ไม่ดีขึ้น บางครั้ง ทัศนคติไม่ค่อยดีต่อการทำกิจกรรม	ไม่มีการควบคุมอารมณ์ หรือไม่แสดงทัศนคติบวก
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)	เข้าใจมุมมองและความรู้สึกของเพื่อนร่วมกลุ่มได้ดี เคารพความคิดเห็นและเห็นความแตกต่าง	เข้าใจผู้อื่นได้ในระดับดี แต่บางครั้งอาจตีความการแสดงออกไม่ถูกต้อง	ไม่ค่อยเข้าใจมุมมองของผู้อื่น หรือไม่เคารพความแตกต่าง	ไม่สามารถเข้าใจหรือเคารพความแตกต่างของผู้อื่น
3. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)	รับรู้บริบทสังคม โลกาวัดน์และสามารถเชื่อมโยงปัญหาในท้องถิ่นกับสังคมโลกได้ดี	รับรู้บริบทสังคม โลกาวัดน์ได้ดีในบางส่วน และสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว	รับรู้บริบทสังคม โลกาวัดน์ได้บ้าง แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ดี	ไม่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทสังคม โลกาวัดน์ได้
4. การแสดงออก (Expressive Communication)	สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยคำพูดและการกระทำ เหมาะสมและสร้างสรรค์ในการนำเสนอหรือตอบคำถาม	สื่อสารได้ดีในการนำเสนอหรือตอบคำถาม แต่บางครั้งอาจไม่เหมาะสมหรือต้องการการปรับปรุง	การสื่อสารไม่ชัดเจนในบางครั้ง หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์	การสื่อสารไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมในสถานการณ์ส่วนใหญ่
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship)	สร้างสัมพันธภาพดีในกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีในบางครั้ง แต่บางสถานการณ์ อาจมีการขัดแย้ง	มีปัญหาการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือไม่สามารถสื่อสารได้ดีในบางสถานการณ์	ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เลย

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)	แสดงความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงจังในสถานการณ์ยากลำบาก	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ดีแต่บางครั้งอาจไม่ช่วยเหลือได้เต็มที่	มีความเห็นอกเห็นใจบ้างแต่ไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างจริงจังในบางครั้ง	ไม่แสดงความเห็นอกเห็นใจหรือไม่ช่วยเหลือผู้อื่น
7. ความยืดหยุ่น (Adaptability)	ปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้ข้อมูลอย่างไตร่ตรองและคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน	ปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ส่วนใหญ่ แต่บางครั้งขาดการคิดสร้างสรรค์หรือวิจาร์ณญาณ	ปรับตัวได้ไม่ดีในหลายสถานการณ์ขาดการคิดวิจาร์ณที่ดี	ไม่สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องระดับคะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การศึกษาค้นคว้า				
2. การมีส่วนร่วม				
3. การสื่อสาร				
4. การแบ่งงาน				
5. การนำเสนอ				
รวมคะแนน				
รวมคะแนนทั้งหมด				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
12 - 15	3 หมายถึง ดีมาก
8 - 11	2 หมายถึง ดี
4 - 7	1 หมายถึง พอใช้
0 - 3	0 หมายถึง ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)
1. การศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสามารถค้นคว้าข้อมูลจากหลายแหล่งและมีการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดี	กลุ่มค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่จำกัดและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้บางส่วน	กลุ่มค้นคว้าข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	กลุ่มไม่ค้นคว้าข้อมูลอย่างจริงจังหรือใช้ข้อมูลที่ไม่เชื่อถือได้
2. การมีส่วนร่วม	นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการตัดสินใจอย่างกระตือรือร้น มีความสนใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน	นักเรียนมีส่วนร่วมบ้าง แต่บางครั้งยังไม่แสดงความกระตือรือร้นหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	นักเรียนมีส่วนร่วมไม่มาก หรือแสดงการไม่สนใจในบางประเด็น	นักเรียนไม่ร่วมมือหรือไม่แสดงความสนใจในการทำงานกลุ่มเลย
3. การสื่อสาร	นักเรียนสามารถสื่อสารได้ดีทั้งการพูดและการฟัง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มอย่างเปิดเผยและสร้างสรรค์	นักเรียนสื่อสารได้ดีบ้าง แต่บางครั้งยังไม่สามารถอธิบายหรือฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างเต็มที่	นักเรียนสื่อสารไม่ค่อยเข้าใจ หรือไม่เต็มทีกับกลุ่ม	นักเรียนไม่สามารถสื่อสารได้ หรือไม่สนใจในการฟังผู้อื่น
4. การแบ่งงาน	นักเรียนแบ่งงานและรับผิดชอบงานได้ดี โดยไม่ปล่อยให้สมาชิกคนอื่นต้องรับภาระมากเกินไป	นักเรียนแบ่งงานแต่บางครั้งมีการรับผิดชอบไม่เท่ากันภายในกลุ่ม	นักเรียนไม่แบ่งงานอย่างชัดเจน หรือมีการละเลยการทำงานบางส่วน	นักเรียนไม่ได้ช่วยงานกลุ่มหรือไม่รับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับ
5. การนำเสนอ	กลุ่มนำเสนอผลการศึกษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัดเจนและสามารถตอบคำถามได้ดี	กลุ่มนำเสนอผลการศึกษาได้ดี แต่บางส่วนอาจต้องปรับปรุงในการตอบคำถาม	กลุ่มนำเสนอได้ไม่ครบถ้วน หรือมีปัญหาในการตอบคำถาม	กลุ่มไม่เตรียมการนำเสนอ นำเสนอได้ไม่ดีหรือไม่สามารถตอบคำถามได้

แบบประเมินสมรรถนะสำคัญ

ชื่อ ..... ชั้น.....ม...../..... เลขที่.....

สมรรถนะที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความสามารถในการสื่อสาร			
1.1 มีความสามารถในการรับ – ส่งสาร			
1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม			
1.3 ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม			
1.4 วิเคราะห์แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล			
1.5 เขียนบันทึกเหตุการณ์ประจำวันแล้วเล่าให้เพื่อนฟังได้			
สรุปความสามารถในการสื่อสาร			
2. ความสามารถในการคิด			
2.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์			
2.2 มีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์			
2.3 สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ			
2.4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ			
2.5 ตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเองได้			
สรุปความสามารถในการคิด			
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา			
3.1 สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้			
3.2 ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา			
3.3 เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงในสังคม			
3.4 แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา			
3.5 สามารถตัดสินใจได้เหมาะสมตามวัย			
สรุปความสามารถในการแก้ปัญหา			
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต			
4.1 เรียนรู้ด้วยตนเองได้เหมาะสมตามวัย			
4.2 สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้			
4.3 นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน			
4.4 จัดการปัญหาและความขัดแย้งได้เหมาะสม			
4.5 หลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง			

สมรรถนะที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
สรุปความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต			
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี			
5.1 เลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย			
5.2 มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี			
5.3 สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง			
5.4 ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์			
5.5 มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี			
สรุปความสามารถในการใช้เทคโนโลยี			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การสรุปผล

ดีมาก (3) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 80 - 100 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด

ดี (2) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 70 - 79 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด

พอใช้ (1) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 60 - 69 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด

ต้องปรับปรุง (0) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 0 - 59 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ระดับดี (2) ขึ้นไป

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้ครูผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		3	2	1	0
1. มีวินัย	1.1 เข้าเรียนตรงเวลา				
	1.2 แต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ				
	1.3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้อง				
2. ใฝ่เรียนรู้	2.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ				
	2.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	2.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
3. มุ่งมั่นในการทำงาน	3.1 มีความตั้งใจ และพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	3.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				

เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน
- พฤติกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การสรุปผล

- ดีมาก (3) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 80 - 100 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด
- ดี (2) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 70 - 79 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด
- พอใช้ (1) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 60 - 69 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด
- ต้องปรับปรุง (0) หมายถึง คะแนนรวมได้ร้อยละ 0 - 59 ของพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด

หมายเหตุ : คะแนนที่ผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนตั้งแต่ระดับดี (2) ขึ้นไป

แบบวัดความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลก

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้เป็นแบบวัดชนิดเขียนตอบ มีทั้งหมด 7 ข้อ ใช้เวลาทำ 90 นาที
2. ให้นักเรียนอ่านโจทย์และตอบคำถามทุกข้ออย่างละเอียด
3. ส่งแบบทดสอบเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น

1. การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)

สถานการณ์: นักเรียนได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อรณรงค์ลดการใช้พลาสติก แต่ในระหว่างการทำงาน นักเรียนเริ่มรู้สึกกังวลและท้อแท้เพราะผลตอบรับจากนักเรียนคนอื่นในโรงเรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

- คำถาม:** 1. ให้นักเรียนอธิบายความรู้สึกของตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์นี้
2. เสนอวิธีที่สามารถใช้จัดการอารมณ์และพัฒนาทัศนคติด้านบวกในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2. การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)

สถานการณ์: สมมติว่านักเรียนมีเพื่อนจากต่างประเทศที่มาเรียนแลกเปลี่ยนในโรงเรียน แต่พบว่าเขามีพฤติกรรมและวิธีการสื่อสารที่แตกต่างจากนักเรียนส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดและความรู้สึกไม่สบายใจในกลุ่มเพื่อน

- คำถาม:** 1. นักเรียนจะใช้วิธีใดในการช่วยให้เพื่อนนักเรียนแลกเปลี่ยนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และอธิบายให้เพื่อนร่วมชั้นคนอื่นเข้าใจและยอมรับความแตกต่างนี้
2. เสนอแนวทางป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)

สถานการณ์: ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือของประเทศไทยเกิดขึ้นจากการเผาป่าและทำเกษตรเชิงเดี่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระดับโลก

- คำถาม:** 1. ให้นักเรียนอธิบายว่าเหตุใดปัญหานี้จึงไม่ใช่เพียงปัญหาของท้องถิ่น แต่เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการความร่วมมือในระดับโลก
2. นักเรียนเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ที่เชื่อมโยงทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และระดับสากล

4. การแสดงออก (Expressive Communication)

สถานการณ์: จากสถานการณ์ปัญหาภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกที่ส่งผลต่อการเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้นในปัจจุบัน

คำถาม: หากนักเรียนต้องการรณรงค์ให้คนในชุมชนและนักเรียนในโรงเรียนตระหนักถึงปัญหานี้ นักเรียนจะสื่อสารอย่างไรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship)

สถานการณ์: นักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นส่วนหนึ่งในการทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับเพื่อนจากหลากหลายพื้นฐานทางสังคมและความคิด ซึ่งบางคนอาจมีมุมมองที่แตกต่างจากนักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

คำถาม: 1. นักเรียนจะใช้วิธีการใดเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จพร้อม

2. ยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและวิธีแก้ไขความขัดแย้งในกลุ่ม

6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

สถานการณ์: ครอบครัวในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดน่านประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและการขาดแคลนโอกาสทางการศึกษา

คำถาม: 1. นักเรียนจะช่วยเหลือครอบครัวนี้ได้อย่างไรในฐานะพลเมืองโลกที่เห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น
2. เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมในท้องถิ่น

7. ความยืดหยุ่น (Adaptability)

สถานการณ์: ในโลกยุคปัจจุบันที่สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

คำถาม: 1. นักเรียนคิดว่าทักษะและคุณสมบัติใดสำคัญต่อการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

2. ให้นักเรียนอธิบายและยกตัวอย่างแนวทางที่นักเรียนสามารถนำไปใช้เพื่อเตรียมตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน		
	ดี (3)	ปานกลาง (2)	ปรับปรุง (1)
1. การรับรู้ต่อตนเอง (Self-Awareness)	อธิบายความรู้สึกตนเองได้ชัดเจน พร้อมแสดงแนวทางการจัดการอารมณ์ที่มีเหตุผล และเสนอแนวทางพัฒนาทัศนคติด้านบวกที่เป็นไปได้จริง	อธิบายความรู้สึกตนเองได้ดี มีแนวทางการจัดการอารมณ์ที่พอใช้ แต่แนวทางพัฒนาทัศนคติยังไม่ลึกซึ้ง	อธิบายความรู้สึกได้ไม่ชัดเจน ขาดแนวทางการจัดการอารมณ์ที่มีประสิทธิภาพ และไม่มีแนวทางพัฒนาทัศนคติ
2. การรับรู้ถึงผู้อื่น (Awareness of Others)	อธิบายความแตกต่างหลากหลายได้ดี ใช้เหตุผลที่แสดงถึงความเข้าใจในความหลากหลาย และมีแนวทางป้องกันความขัดแย้งที่สร้างสรรค์	เข้าใจความแตกต่างหลากหลายแต่ยังขาดรายละเอียด แนวทางป้องกันความขัดแย้งมีข้อจำกัด	ขาดความเข้าใจเรื่องความแตกต่างหลากหลาย แนวทางป้องกันความขัดแย้งไม่มีประสิทธิภาพ
3. การรับรู้ทางสังคม (Social Awareness)	เชื่อมโยงประเด็นปัญหาในสังคมระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้ดี มีข้อเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้ และมีเหตุผลรองรับ	อธิบายปัญหาได้แต่ขาดการเชื่อมโยงกับระดับโลก ข้อเสนอแนวทางแก้ไขมีข้อจำกัด	ขาดความเข้าใจในประเด็นปัญหา ไม่สามารถเชื่อมโยงกับระดับโลกได้ และไม่มีแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้
4. การแสดงออก (Expressive Communication)	เสนอวิธีการสื่อสารที่มีความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและโรงเรียน และมีการศึกษาสภาพสร้างการเปลี่ยนแปลง	เสนอวิธีการสื่อสารที่ดีแต่ยังขาดความคิดสร้างสรรค์หรืออาจใช้ได้ในวงจำกัด	เสนอวิธีที่ไม่มีความเป็นไปได้จริง ไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อสังคม
5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship)	แสดงแนวทางการทำงานร่วมกันที่ดี มีตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นไปได้จริง	มีแนวทางการทำงานร่วมกันที่ดีแต่ขาดรายละเอียด ตัวอย่างยังไม่ชัดเจน	ขาดแนวทางการทำงานร่วมกัน และไม่มีตัวอย่างประกอบ
6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)	แสดงความเข้าใจในปัญหาของครอบครัวที่ขาดโอกาสพร้อมเสนอแนวทาง	เข้าใจปัญหาแต่แนวทางช่วยเหลือยังไม่ครอบคลุมหรือยั่งยืน	ขาดความเข้าใจต่อปัญหาและไม่มีแนวทางช่วยเหลือที่เป็นไปได้จริง

รายการประเมิน	การให้คะแนน/ระดับคะแนน		
	ดี (3)	ปานกลาง (2)	ปรับปรุง (1)
	ช่วยเหลือที่ยั่งยืนและเป็นไปได้จริง		
7. ความยืดหยุ่น (Adaptability)	อธิบายคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมยกตัวอย่างที่ชัดเจนและมีเหตุผลรองรับ	อธิบายคุณสมบัติได้ดีแต่ยังขาดตัวอย่างที่ชัดเจน หรือเหตุผลไม่แน่นอน	ขาดความเข้าใจในคุณสมบัติสำคัญ และไม่มีตัวอย่างประกอบ

เกณฑ์คะแนนรวม

- 21 - 16 คะแนน ดี: แสดงความเข้าใจลึกซึ้งและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง
- 15 - 11 คะแนน ปานกลาง: มีความเข้าใจหลักการแต่ยังต้องพัฒนาความลึกซึ้งของแนวคิด
- 10 คะแนนหรือต่ำกว่า ต้องปรับปรุง: ขาดความเข้าใจในแนวคิดหลักและต้องพัฒนาคำตอบให้มีเหตุผลและแนวทางปฏิบัติที่ดีขึ้น

แนวคำถามในแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions)

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา   นิสิต มหาวิทยาลัย

หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิตสาขา สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

---

1. การรับรู้ต่อตนเอง

- หลังจากเรียนรู้ นักเรียนคิดว่าสามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองกับสถานการณ์ทางสังคมที่หลากหลายได้ดีขึ้นหรือไม่ มีตัวอย่างหรือเหตุการณ์ใดที่นักเรียนสังเกตเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนี้
- นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้นในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่างจากนักเรียนหรือไม่

2. การรับรู้ถึงผู้อื่น

- จากกิจกรรมที่เรียนรู้ นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมของผู้อื่นมากขึ้นอย่างไร
- นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาไปใช้ในการตีความหรือเข้าใจการแสดงออกของผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างไร

3. การรับรู้ทางสังคม

- นักเรียนคิดว่าการเรียนรู้ที่ผ่านมาช่วยให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของสังคมระดับท้องถิ่นและระดับโลกหรือไม่
- นักเรียนสามารถระบุได้หรือไม่ว่าสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรในสถานการณ์ปัจจุบัน

4. การแสดงออก

- นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนสามารถสื่อสารความคิดของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่
- นักเรียนพบว่านักเรียนสามารถใช้คำพูดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคมได้อย่างไร

5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

- กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่มหรือคนที่มีความคิดเห็นต่างจากนักเรียนได้ดีขึ้นหรือไม่
- นักเรียนมีตัวอย่างของสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหลังจากการเรียนรู้หรือไม่

6. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- นักเรียนรู้สึกทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นมากขึ้นหรือไม่ หลังจากเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
- นักเรียนเคยมีโอกาสช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้อื่นในสถานการณ์ที่ยากลำบากอย่างจริงจังหรือไม่

7. ความยืดหยุ่น

- นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีได้ดีขึ้นหรือไม่ หลังจากได้รับความรู้จากแผนการเรียนรู้
- นักเรียนสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ที่นักเรียนได้นำการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาได้หรือไม่

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
2. รายชื่อผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
3. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้วิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน จำนวน 5 คน อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา จำนวน 1 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูผู้สอนสังคมศึกษา คนที่1 เพศหญิง สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน จัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการสอนมากกว่า 10 ปี

ครูผู้สอนสังคมศึกษา คนที่2 เพศชาย สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน จัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการสอนมากกว่า 10 ปี

ครูผู้สอนสังคมศึกษา คนที่3 เพศชาย สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน จัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการสอนมากกว่า 8 ปี

ครูผู้สอนสังคมศึกษา คนที่4 เพศชาย สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน จัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการสอนมากกว่า 10 ปี

ครูผู้สอนสังคมศึกษา คนที่5 เพศชาย สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน จัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ด้านการจัดการสอนมากกว่า 6 ปี

อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่1 เพศชาย เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ ระดับอุดมศึกษา มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สอนในด้านการสอนสังคมศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี

อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่2 เพศชาย เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ระดับอุดมศึกษา มีความเชี่ยวชาญ การวิจัยเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมศึกษา เนื่องจากจบการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษ วิชาเอกพหุวัฒนธรรมศึกษา มีประสบการณ์ด้านการสอน สังคมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ศึกษานิเทศก์ เพศชาย มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชา สังคมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

นักวิชาการ (การสอนสังคมศึกษา) เพศชาย มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สอน ในด้านการสอนสังคมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี เนื่องจากเคยเป็นครูผู้สอนสังคมศึกษา นักกิจกรรม ขับเคลื่อนทางการศึกษา และกำลังศึกษาในระดับ M.A. in Education and Human Potential Development

นักเรียนคนที่ 1 เพศชาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สารระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตในสังคม

นักเรียนคนที่ 2 เพศหญิง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สารระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตในสังคม

นักเรียนคนที่ 3 เพศชาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สารระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม

นักเรียนคนที่ 4 เพศหญิง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สารระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม

นักเรียนคนที่ 5 เพศชาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) สารระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม

ตาราง 15 แสดงสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลการศึกษารูปแบบและปัญหาการจัดการเรียนรู้
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความฉลาด
ทางสังคมของพลเมืองโลกในปัจจุบัน

ที่	นามสมมติ	เพศ	สถานภาพ
1	ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 1	หญิง	ครูกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2	ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 2	ชาย	ครูกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3	ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 3	ชาย	ครูกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4	ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 4	ชาย	ครูกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5	ครูผู้สอนสังคมฯ คนที่ 5	ชาย	ครูกลุ่มสาระฯสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6	อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 1	ชาย	อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา
7	อาจารย์มหาวิทยาลัย คนที่ 2	ชาย	อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา
8	ศึกษานิเทศก์	ชาย	ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา
9	นักวิชาการด้านสังคมศึกษา	ชาย	นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา
10	นักเรียนคนที่ 1	ชาย	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
11	นักเรียนคนที่ 2	หญิง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
12	นักเรียนคนที่ 3	ชาย	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
13	นักเรียนคนที่ 4	หญิง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
14	นักเรียนคนที่ 5	ชาย	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน ซึ่งประกอบด้วย
ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน เป็นเพศหญิง 1 คนและเพศชาย 4 คน อาจารย์ที่ทำการสอนในระดับ
อุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา เพศชาย จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญ
ด้านสังคมศึกษา เพศชาย จำนวน 1 คน นักวิชาการการศึกษาด้านสังคมศึกษา เพศชายจำนวน 1 คน
และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน เป็นเพศหญิง 2 คน และเพศชาย 3 คน

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา
สถานที่ทำงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ชื่อ-สกุล ผศ.ดร.วสันต์ สรรพสุข ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คุณวุฒิสูงสุด ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา วิชาเอกพหุวัฒนธรรมศึกษา
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ชื่อ-สกุล ดร.อรรถพล ศิริมูล ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิสูงสุด การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารศึกษา
สถานที่ทำงาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน
4. ชื่อ-สกุล นายอรรถพล ประภาสโนบล ตำแหน่ง นักวิชาการ (การสอนสังคมศึกษา)
คุณวุฒิสูงสุด M.A. in Education and Human Potential Development National Dong
Hwa University, Taiwan
สถานที่ทำงาน -
5. ชื่อ-สกุล นางสาวรัชณี พรหมรักษ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบัว
6. ชื่อ-สกุล นายกรกฎ ไชยวงศ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา”
7. ชื่อ-สกุล นายบุตรลักษณ์ สืบบุตร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร จังหวัดน่าน
8. ชื่อ-สกุล นายนนท์ธยา วาทกุลชร ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ
คุณวุฒิสูงสุด การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร จังหวัดน่าน
9. ชื่อ-สกุล นายพิชาภพ ศรีธิ ตำแหน่ง ครู
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนสตรีศรีน่าน

ที่ อว.๐๖๐๓.๐๒/ว ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ จารุพงศ์พัฒนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาดอม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๕๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ สรรพสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....๓.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา รหัสประจำตัว ๖๖๐๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาคอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, ภาควิชาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ ฮว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน ดร.อรรถพล ศิริมูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาคูตม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ ยว. ๐๖๐๓.๐๖/ ๖๒๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิจิตร ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นายอรุณพล ประกาศโนบล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....๑.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่นำไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นานอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ ยว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นางสาวรัชณี พรหมรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....๓.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๒๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามย์ นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นายกรกฎ ไชยวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา รหัสประจำตัว ๒๒๐๒๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ที่ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นายบุตรลักษณ์ สีบบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา
โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นายนันทธยา วาทกุลชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุตม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๒๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน นายพิชาภพ ศรีธิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ที่ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๖/ ๖๑๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงกลาง “ประชาพัฒนา”

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังษี รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทั้งนี้ นิสิตจะดำเนินการประสานงานด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๔๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๔๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังษี
โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ-สกุล นางสาวเตชินี ทิมเจริญ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
 คุณวุฒิสูงสุด ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา
 สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
2. ชื่อ-สกุล นางเยาวเรศ รัตนะ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
 คุณวุฒิสูงสุด ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรการสอน
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนทุ่งช้าง
3. ชื่อ-สกุล นางสาวชนากาญจน์ ธนะขว้าง ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
 คุณวุฒิสูงสุด ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์เดซีนิ ทิมเจริญ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พันธ์ กิจสนาไยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังกา
โทร ๐๘-๕๕๘๘-๖๒๘๖

ที่ ฮว ๐๖๐๓.๐๒/ ๖ ๐๐๓๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน คุณเยาวเรศ รัตนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๓. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓ ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของภาควิชาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ทราบแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทงกัณฑ์ กังสนาโยนิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร มีภูมิตำราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๓. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๐๘

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๐๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๔๔๘๘-๖๒๘๖

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๐๓๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๓ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน คุณชนากาญจน์ ณะชว่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๓ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา รหัสประจำตัว ๖๖๐๖๒๕๘๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพลเมืองโลกผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉร ตรีพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวสกุลทิพย์ พรหมรังภา

โทร ๐๘-๕๕๘๘-๖๒๘๖